Priče iz šume Jajinačke | Parcijalno zaključivanje | Ko je skuvao Poparu

AFERA ZOLJA

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; CG 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

01305
9 770353 802002

VREME

cena 200 RSD

broj 1348

3. novembar 2016.

INTERVJU: DRAGAN ŠUTANOVAC

RIJALITI ŠOU SCENARISTA IZ VLADE

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE Laguna

Knjige za 299 dinara!

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI" U SRBIJI
Ponesite ovaj primerak „Vremena" u neku od knjižara „Delfi" i kupite jedan od deset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.
Akcija traje od 21. oktobra do 18. novembra 2016.

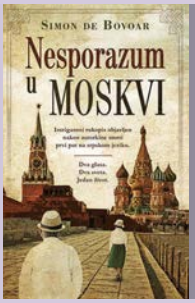
Milena Buskets:
I OVO ĆE PROĆI

Izvstan roman francuske autorke nazvane „Fransoaz Sagan XXI veka". Ispovest jedne četrdesetogodišnjakinje koja se nakon smrti majke suočava sa svojim životnim izborima, humorno i nežno opisujući svoje ljubavi, strahove i žudnje.

Sofi Hana:
UBISTVA S MONOGRAMOM

Kada je Zadužbina Agate Kristi odlučila da angažuje najbolje savremene pisce krimića kako bi napisali nove avanture Herkula Poaroa, pozvala je najpre Sofi Hanu, koja je ponovo stavila u pogon male sive ćelije slavnog belgijskog detektiva.

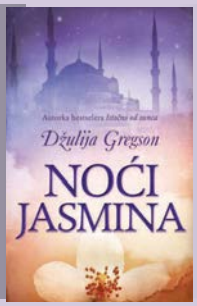

Simon de Bovoar:
NESPORAZUM U MOSKVI

Posthumno objavljeni roman slavne francuske književnice, političke aktivistkinje i feministkinje, o krizi identiteta kroz koju njeni junaci, bračni par profesora u penziji, prolaze za vreme putovanja u Moskvu, baziran na Simoninom iskustvu života sa Sartrom.

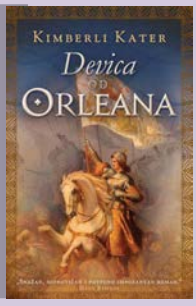
Džulija Gregson:
NOĆI JASMINA

Ljubavno-špijunski triler o sudbini jedne britanske pevačice koja tokom Drugog svetskog rata nastupa pred savezničkim vojnicima u Kairu i Istanbulu i zaljubljuje se u pilota RAF-a.

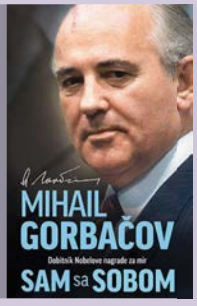
Kimberli Kater:
DEVICA OD ORLEANA

Istorijski roman o Jovanki Orleanki, svetici i ratnici iz XV veka koja je verovala da ju je Bog odabrao da spase Francusku i koja je stala na čelo francuske vojske i povela je u rat protiv Engleza.

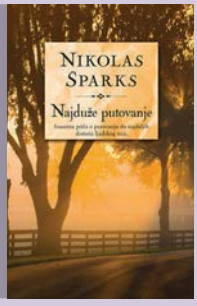
Mihail Gorbačov:
SAM SA SOBOM

Autobiografija poslednjeg predsednika Sovjetskog saveza, „čoveka koji je prestrojio sebe i svet" i bio najzaslužniji za kraj Hladnog rata, pad komunizma, raspuštanje Varšavskog pakta i raspad SSSR-a.

Nikolas Sparks:
NAJDUŽE PUTOVANJE

Knjiga jednog od najpopularnijih savremenih pisaca ljubavnih romana, o dva para prepletenih sudbina, jednom na početku veze, i drugom u starosti, kada se svode životni računi.

Tan Tvan Eng:
VRT VEČERNJIH MAGLI

U Malaji 1951. jedina preživela iz surovog japanskog logora dospeva u skroviti vrt izgnanog bivšeg vrtlara japanskog cara gde postaje njegova učenica baštovanske umetnosti. Nagrađivani roman o ratnim traumama, mržnji, ljudskosti i iskupljenju.

Mark Lajnas:
ŠEST STEPENI

Knjiga o klimatskim promenama koja odgovara na pitanje šta bi se desilo ukoliko se ostvari pesimistična prognoza da će prosečna temperatura na planeti do kraja veka porasti za šest stepeni. Apokaliptični bukvar onoga što se može očekivati kako se svet zagreva.

Ema Hili:
ELIZABET JE NESTALA

Vremešna junakinja na pragu demencije ne miri se s činjenicom da je njena najbolja prijateljica neobjašnjivo nestala. Bolest i godine je ne sprečavaju da pokuša da složi sve kockice zločina čiji trag vodi u daleku prošlost. Izvrstan psihološki triler o pamćenju, identitetu i o demenciji koja briše i prošlost i budućnost.

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižara "Momo Kapor", Stanoja Glavaša br. 1, Beograd
Delfi knjižara, Immo Outlet centar, Gandijeva br. 21, Beograd
Delfi knjižara "SKC", Kralja Milana br. 48 (ulaz iz Resavske), Beograd
Delfi knjižara, Knez Mihailova br. 40, Beograd
Delfi knjižara, Makedonska br. 12, Beograd
Delfi knjižara, Bulevar kralja Aleksandra br. 146, Beograd
Delfi knjižara, Bulevar kralja Aleksandra br. 92, Beograd
Delfi knjižara, Vareška br. 4, Beograd
Delfi knjižara, Požeška br. 118a, Beograd
Delfi knjižara, TC Zira, Ruzveltova br. 33, Beograd
Delfi knjižara, Terazije br. 38, Beograd
Delfi knjižara, Glavna br. 20, Beograd
Delfi knjižara, Bulevar Mihajla Pupina br. 181, Beograd
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Živka Davidovića br. 86, Beograd
Delfi knjižara "Miloš Crnjanski", Vase Čarapića br. 2-4, Beograd
Delfi knjižara, TC Zemun park, autoput za Novi Sad br. 124-126, Beograd
Delfi knjižara "Borča", Zrenjaninski put bb, Beograd
Laguna Klub čitalaca, Resavska br. 33, Beograd
Delfi knjižara, TC Big Shopping Center, Sentandrejski trg br.11, Novi Sad
Delfi knjižara, Zmaj Jovina br. 12, Novi Sad
Delfi knjižara, TC Aviv Park, Miloša Obrenovića br. 12, Pančevo
Delfi knjižara, TC Rodić, Sremska Mitrovica
Delfi knjižara, TC Aviv park Zrenjanin Ul. Bagljaš Zapad br. 5, Zrenjanin
Delfi knjižara, Trg Sv. Teodora Vršačkog br. 5, Vršac
Delfi knjižara, Korzo br. 8, Subotica
Delfi knjižara, TC Shoppi, Segedinski put br. 88, Subotica
Delfi knjižara, Voždova br. 4, Niš
Delfi knjižara, TC Kalča, lam. E, lok. 11, Niš
Delfi knjižara, Kralja Petra I br. 12, Kragujevac
Delfi knjižara, Kneza Miloša br. 33, Valjevo
Delfi knjižara, Omladinska br. 16/1, Kraljevo
Delfi knjižara, Gradsko šetalište bb, Čačak
Delfi knjižara, Stari korzo br. 2, Požarevac
Delfi knjižara, Mirka Tomića br. 88, Kruševac
Delfi knjižara, Trg Svetog Save br. 46, Užice
Delfi knjižara, TC VIVO shopping PARK, lokal A10, Stevana Ivanovića bb, Jagodina
Delfi knjižara, Vojvode Milana br. 4, Gornji Milanovac

VREME
BROJ 1348
3. novembar 2016.

04 Afera "zolja": Priče iz šume Jajinačke
06 Na licu mesta: Šta se krije ispod opalog lišća
07 Zoom: Kad se čoban naljuti na selo
08 Mini intervju: Profesor Oliver Stojković
10 Od policijske zvezde u usponu do navodnog špijuna CIA: Ko je skuvao Poparu
12 Vladimir Gajić, advokat: Neozbiljni igrokaz
13 Nuspojave: Uvaljivanje u kontekst
14 Intervju: Dragan Šutanovac
20 Skupštinska hronika: "Pa, šta je ovo... Ludnica, ljudi moji"
24 **Odbojka: Politizacija na mreži**
26 Evropske integracije (14): Dug put do cilja
28 Ženska platforma za razvoj Srbije: Borba za jednakost je večna
30 Urbani biciklizam: Neophodan, a ne postoji

KULTURA

32 **Reportersko 'odanje po Sajmu knjiga: Legalizacija legitimiteta**
34 Povodom izložbe: Neko iz slike gleda vas
36 32. Beogradski džez festival: Igrali se džezeri...
38 Devedeset godina Čaka Berija: Najverbozniji od rokenrolera
41 Film: „Ustav Republike Hrvatske" Rajka Grlića
42 Povodom novih knjiga: Živeti umetnost
45 Vesti iz sveta: Hip-hop klasika
47 TV manijak: Info-šop

SVET

50 Intervju: Ralf Fiks
48 **Formiranje nove vlade u Crnoj Gori: I posle Mila – Milo**
50 Sećanje: Božo Knežević (1952–2001)
54 Ekonomski barometar
61 Navigator: Poslednji dani elektronske pošte
62 Vreme uživanja: Menjati sebe

Smenom Nenada Golijanina sa mesta predsednika Odbojkaškog saveza Srbije ovaj sport se svrstao u red većine ostalih, u kojima je mnogo važnije ko koju politiku podržava od toga kakve rezultate donosi. Bivši prvi čovek organizacije smenjen je po modelu političke nepodobnosti

PIŠE: SLOBODAN GEORGIJEV

Sve bilo u totalnom nadmašivanju: na Vulin ministarstvu sve pojedeno; Šešelj, pri marševskom koraku naučno piťo, Gde ćemo sad; Dačić svratio da ne kažu da nije svratio; na nezavisnom "Informeru" umetnica u domindžos haljetku; a kod Zoranah redovi nisu odujimali

PIŠE: DRAGAN TODOROVIĆ

Milo Đukanović će premijersku poziciju da ustupi svom odanom savezniku Dušku Markoviću, bivšem šefu tajne službe. Ali realna moć ostaje tamo gde je i bila proteklih gotovo tri decenije – u njegovim rukama

PIŠE: DUŠICA TOMOVIĆ

Fotografija na naslovnoj strani: Milovan Milenković

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorijević, Momir Turudić

sekretarijat
Jovana Prešić

redakcija
Dejan Anastasijević, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Radoslav Ćebić, Sonja Ćirić (kultura), Zora Drčelić, Slobodan Georgijev, Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković (foto), Milan Milošević, Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović, Ana Ćuk Dragomirović, Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

SAVET ZA ŠTAMPU
Brzo, besplatno, pravično.

PRIČE IZ ŠUME

Izvesni građanin iz Jajinaca pozvao je jednog popodneva policiju i rekao da je u šumi blizu njegove kuće primetio sumnjiv predmet (ili predmete, nije jasno). Tu se inače nalazi prilaz prema porodičnoj kući familije Vučić, gde treba skrenuti sa Avalskog puta, uski putić kroz šumu. Policija je izašla na lice mesta, videla sumnjive predmete (jedan ili više? ne zna se), pa je pozvana pirotehnička i forenzička ekipa i lice mesta je osigurano, sve uz prateću gužvu i galamu, plava svetla i sirene. Pronađeno je sledeće: jedan ručni raketni bacač tipa "zolja" (64 mm, na Zapadu poznat kao LAW), četiri ručne bombe nepoznatog modela i stotinak komada streljačke municije, od čega deo za "snajpere", ako smo dobro razumeli. Municija je bila u nekoj ambalaži, ne znamo da li je bila originalna fabrička. Pretpostavljamo da je "zolja" bila u originalnoj plastičnoj zaštitnoj foliji, mada to nije rečeno; ručne bombe po pravilu dolaze u

JAJINAČKE

Kad neko pronađe sanduk za koji će se ispostaviti da je pun oružja u Jajincima, baš nekako usput do porodične kuće Aleksandra Vučića, pa to prijavi policiji kao sumnjiv predmet, procedura za postupanje znatno je drugačija od onoga što se desilo. Umesto da se tome priđe kriminalistički, prišlo se propagandno, što nije prvi put. Premijeru je u Hamburgu to iz nekog razloga bilo smešno

PREMIJER I MINISTAR KOJI NE GRADI KARIJERU: A. Vučić i N. Stefanović
Foto: Oksana Toskić/ Tanjug

svojim zelenim plastičnim kutijama, ali ni o tome nije bilo specifično rečeno.

Neko je, dakle, to naoružanje ostavio tamo u šumi iz nekog razloga. Odmah se nadigla odgovarajuća panika i galama, jer je događaj razglašen na sva usta i svim medijima. Te pokušaj atentata na premijera, te nesposobne službe bezbednosti,

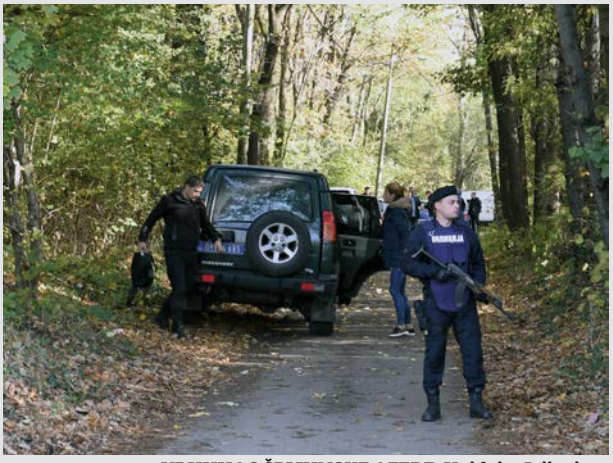

te kako je moguće itd. Nastala je moralna panika i "uzbuđavanje", po običaju. Ministar unutrašnjih poslova Stefanović dr Nebojša ubrzo je naveo da to naoružanje potiče "sa ratišta u Hrvatskoj i BiH" – bez naznaka odakle mu takva procena. Možda, kako pojedini mediji izveštavaju, zato što na zolji piše "Mirkovci 1991".

Šta se krije ispod opalog lišća

Roditelji premijera Aleksandra Vučića kupili su porodičnu kuću od oko 200 kvadrata u Jajincima pre tridesetak godina. Oni tamo, navodno, ne žive stalno, ali često borave, pa ih ponekad posećuje i sin

Kuća se nalazi u naselju oko jajinačke ulice Jakova Galusa, sa glavnog, avalskog puta – desno, nakon skretanja za Spomen-parka Strelište. Na istoj raskrsnici za premijerovu kuću, uska slepa ulica sa glavnog puta vodi i levo, u srce šume u kojoj je i spomenik. E baš tu, nedaleko od te raskrsnice, nađen je arsenal – zolja, četiri bombe, nešto municije različitog kalibra. U prodavnici u ulici Jakova Galusa, prodavačica je, mučno se namrštivši, odbila razgovor o aktuelnoj temi nađenog oružja i mogućeg atentata: "Mene zaista ne interesuju te stvari."

VRHUHAC ŠPIJUNSKE AFERE: Uviđaj u Jajincima

Foto: Dragan Kujundžić/ Tanjug

Jesen je pa je hrastovo i bukovo lišće uveliko pokrilo tragove brojnih policijskih snaga koje su tokom poslednjeg oktobarskog vikenda vršile uviđaj zbog nađenog oružja. Nemoguće je primetiti gde se tačno sve odigralo.

Kao i svaka šuma u blizini srpskih gradova, i u ovoj se sa puta vidi mnogo smeća. Deluje da bi se ispod lišća moglo naći i mnogo više od već pronađenog, a novinske arhive to potvrđuju. Pre sedam godina, tokom porodičnog izleta u šumi kod Spomen-parka u Jajincima, deca atašea libijske ambasade su tako pronašla ručno pravljeno oružje, pa je, misleći da drži igračku, dečak ranio sestru u stomak.

Stotinak metara od raskrsnice, sa obe strane uske ulice, živi ne više od desetak porodica. Psi i mačke su mirni, ne reaguju na ekipu "Vremena". Iz odžaka kulja dim, u bašti jednog dvorišta su neizvađen kelj i kupus. Starija gospođa sa kesama iz prodavnice se ljubazno osmehuje: "Ja živim ovde, i verujte, ništa nisam primetila."

Još malo napred, uz blago uzvišenje, stoji modifikovano oklopno vozilo. Ofarbano je u crno, a napred i sa strane, belom bojom, nacrtana je kosturska glava okružena natpisom "Mir za slobodu" i "Glavu za Kosmet". Između su dva znaka koja liče na nemačke krstove. Po blatu u šarama na gumi, deluje da je u voznom stanju. "Tu pragu smo nabavili sa Košutnjaka, snimali su neki film...", objašnjava čovek u radničkom kombinezonu koji je u dvorištu bivše upravne zgrade FK Napretka radio nešto čekićem.

"Videli ste i sami da sad ima nekoliko scenarija otkud zolja i bombe tamo...", kreće on da govori o aktuelnim teorijama o pronađenom oružju u njegovom komšiluku. "Nije mi samo jasno zašto ne otkriju ko je to prijavio. Pa ne može to oružje tek tako da se donese. Mi kad smo dovezli pragu, to se videlo..."

Ne deluje da je ubeđen u najpopularniju varijantu da je oružje pripremljeno za napad na premijera: "Pazite, kad on dolazi, vojni auto u kome je pratnja, staje baš tu, da popreči ovu usku ulicu, dok auto sa njim ne skrene desno. Nema smisla da se sa tog mesta išta radi. A i ta municija kalibra 7,62! Pa za šta bi im to služilo?!"

Nakon toga, sagovornik je ekipu "Vremena" uveo unutra da pokaže replike heklera i nekog snajpera koji se inače tu iznajmljuje za *air soft*, sport koji simulira oružanu borbu u kojoj se koriste verne replike oružja punjene plastičnim mecima. *Air soft* je nešto poput *paint ball*-a, ali malo realnije, reklo bi se. Mesto na kome čovek u kombinezonu radi se zove Familja, a na vratima objekta piše: "ФАМИЛИЈА спортско удружење, едукативно креативни центар". Ispod su crvenim precrtane cigarete, tablete, špricevi, list marihuane, psi, mačke, petokraka, EU, zastava Amerike i držanje za ruke istopolnih osoba. Iznad svega, silueta žene, muškarca i troje male dece. Iza je i igralište fudbalskog kluba Dušan silni.

Jajinci su, inače, mesna zajednica opštine Voždovac u južnom delu Beograda. Do njega se, nakon Banjice, dolazi Bulevarom JNA, odnosno asfaltom koji se od trga Slavija zove Bulevar Oslobođenja. Na istočnom obodu Jajinaca je šuma sa spomen-parkom i spomenikom Strelište. Na tom mestu je nekada bio vojni poligon vojske Kraljevine Jugoslavije, a tokom Drugog svetskog rata su tu nemački nacisti streljali 80.000 boraca protiv okupatora. U Jajincima danas živi oko 7500 stanovnika. U martu su počeli radovi na konačnoj izgradnji kanalizacije za ovo prigradsko mesto... Deca sa Banjice i danas vršnjake iz komšiluka zadirkuju sa: "E, seljaku iz Jajinaca!"

MIRKO RUDIĆ

ŠTA JE TOLIKO SMEŠNO

Tu sad moramo polako i od početka. Ručni raketni bacači imaju svoj individualni serijski broj, pa se po njemu dade ustanoviti njihova biografija od fabrike do onoga koji ga je poslednji zadužio – ako je o tome vođena evidencija u JNA i MUP-u Srbije, a znamo da uglavnom nije, kao ni za najveći deo oružja, municije i eksplozivnih sredstava od 1991. nadalje. Sve je to deljeno lopatom bez ikakvog zaduživanja i evidencije. Pretpostavka

DRAGOLJUB ŽARKOVIĆ

Kad se čoban naljuti na selo: Ko laže premijera i šta će on da uradi povodom toga

Navikli smo mi da nam ološ hukće za vratom, da preti, hoće i da udari i da baci bombu, ali smo, verovatno naivno, mislili da je to prošlo s prošlim vekom. Kad – ne lezi vraže

Nepoverenje Aleksandra Vučića u rad javnih institucija (organa bezbednosti i glavnih javnih preduzeća) ukazuje na dva moguća scenarija: ili će on da digne ruke od svega ili je to priprema terena da ih rekonstruiše, a čelnike posmenjuje dok kažeš – keks. Kladio bih se da je ovo drugo u pitanju, a artiljerijska priprema za taj udar izvršena je svega u dva, tri dana.

U utorak je kao bomba, da ne kažem zolja, odjeknula preko "Večernjih novosti" plasirana vest da će premijer podneti ostavku na mesto šefa Biroa za koordinaciju službi bezbednosti, nezadovoljan radom službi bezbednosti.

Kako se navodi, razlog je to što Vučića bezbednosne službe nisu uverile da "drže konce u svojim rukama".

List u izdanju za utorak navodi da će Vučić o tom koraku narednih dana obavestiti predsednika Srbije i da je "zapanjujuće" to što su mu bezbednosne službe od momenta otkrivanja oružja ispričale pet verzija tog slučaja.

Vučić je u Hamburgu rekao da se plaši da će državni organi teško otkriti ko su osobe koje su ostavile oružje u blizini njegove porodične kuće u Jajincima kod Beograda.

"Verujem službama i državi Srbiji, ali plašim se da ćemo teško otkriti ko su lica koja su tu donela to oružje i u koje svrhe je to bilo doneto", rekao je Vučić i dodao da slučaj izgleda komplikovano da bi bio lako rešen.

Da će Vučić napustiti mesto koordinatora svih službi bezbednosti spominjalo se u medijima još 2014. kada je postao premijer, jer je sa stanovišta demokratije sporno da dve najmoćnije funkcije u državi budu u rukama istog čoveka. Međutim, Vučić je ostao na mestu šefa Biroa za bezbednost, funkcije koja je bila njegov glavni zahtev kada su Dačić i Nikolić formirali vladu 2012. godine i pomoću koje je vrlo brzo stekao apsolutnu vlast u državi.

Nekoliko dana pre toga vajkao se da su mu rukovodioci javnih preduzeća "slali lažne izveštaje o poslovanju... nisam stigao da uđem u svaku fabriku i da proverim".

Racionalno je pitanje zašto su njemu dostavljali te izveštaje kad on nije ni ZOP ni APR, ali kako god bilo – lažni završni računi su krivično delo. Ako ne kaže ko mu je te i takve izveštaje dostavljao, premijer takođe čini krivično delo, jer prikriva počinioce. Da li su nadležni državni organi, kojima se ti dokumenti dostavljaju, znali da su oni lažni. Ako nisu, zašto nisu? Ako jesu – zašto ništa nisu preduzeli?

I drugo, gde to ima da premijer ide po preduzećima i proverava završne račune. Gde su mu, piše Mijat Lakićević, saradnici, tj. gde su institucije kojima je to posao. Pa nije premijer ni glavni knjigovođa ni državni revizor. Mada, šta ja to pričam, biće da jeste, konstatuje Lakićević u tekstu koji objavljuje "Peščanik."

Ovo je prva ozbiljna objava rata "protiv mangupa u svojim redovima" i ako se ne ispostavi da je ono što je ovde citirano "izvučeno iz konteksta" predstoji nam teška zima njegovog nezadovoljstva.

Režimi, a pogotovo lični, padaju i uzdižu se na uzajamnom poverenju ljudi koji drže vlast i onih kojima su delegirali ključna ovlašćenja – upravljanje informacijama i upravljanje novcem.

Dramaturgiji događaja doprineo je i Nebojša Stefanović, sveprisutni portparol svake vrste unutrašnjih poslova. On je, u utorak uveče u Dnevniku RTS-a, naveo i da premijer Aleksandar Vučić strahuje da je možda potencijalna meta (događaj u Jajincima) bio njegov brat Andrej.

Kako kaže, sve bezbednosne službe koje su radile njegov psihološki profil, i profil premijerovog brata, mogu da potvrde da oni imaju samo jednu slabu tačku – jedan drugog.

Ministar policije kaže da Aleksandra Vučića poznaje 20 godina i u toku kojih su, kako kaže, bili vrlo bliski.

"Ja sam ovde ne da bih gradio karijeru, već sam ovde da bih mu pomogao. Nisam video da je ovakvo stanje, kao u poslednja dva dana. Znate da on nije neko ko se plaši da uđe u borbu, ko se plaši za svoj život", napominje Stefanović.

Primetno je, inače, da je premijer u ta dva, tri dana pominjao brata ničim izazvan. Barem spolja. ¶

»

Mini intervju: **Profesor OLIVER STOJKOVIĆ, šef DNK laboratorije Instituta za sudsku medicinu u Beogradu**

Parcijalno zaključivanje

U konkretnom slučaju radi se o velikom broju predmeta, pa je moguće da nisu uzorci skinuti sa svih predmeta i svih mesta. Treba imati u vidu da ove metode nisu nimalo jeftine – izolovanje jednog biološkog traga košta oko 100 evra. Naše tužilaštvo, najčešće, nije u mogućnosti da izdvoji tolika sredstva za DNK analizu

"Ministar unutrašnjih poslova, kao uostalom i premijer, koriste stručni žargon, koji u interpersonalnoj komunikaciji unutar laboratorije može da se razume, ali ga ne razumeju ni Stefanović, ni Vučić, kao što ih ne razume ni javnost kojoj se obraćaju", kaže za "Vreme" profesor Oliver Stojković, šef DNK laboratorije Instituta za sudsku medicinu u Beogradu, i dodaje: "Kad je rekao 'parcijalni DNK trag', ministar Stefanović je, verovatno, mislio na parcijalni DNK profil. Kompletan DNK profil sadrži podatke o petnaestak gena koji se uobičajeno analiziraju u ovom tipu veštačenja, dok delimični ili "parcijalni" DNK profil ima podatke o manjem broju gena. Takvi, delimični, DNK profili dobijaju se analizom oskudnih bioloških tragova, koji su oštećeni protokom vremena i kod njih je manja sigurnost u identifikaciji osobe od koje potiče DNK. Recimo, da na nekom mestu pročitate moj parcijalni potpis "ol.v.rst.jk.vić", lakše ćete me identifikovati nego da zateknete samo "o.....s.....ć".

"VREME": Koliko komplikuje istragu ukoliko su tragovi "nađeni jedni preko drugih", kako je to izjavio ministar Nebojša Stefanović?

OLIVER STOJKOVIĆ: U konkretnom slučaju, očigledno se radi o biološkim tragovima koji su ne samo oskudni i oštećeni, i zbog toga "parcijalni", već su i mešani. Mešanim zovemo biološke tragove nađene na istom mestu, a koji potiču od više osoba. Uzorci za DNK analize se uzimaju tako što se sa neke manje površine, na primer veličine metalnog novčića, vlažnim komadićem vate skine, obriše, biološki trag. U ovom slučaju, u jednom uzorku pronađeni su geni od najmanje tri lica. Zamislite da ste našli:

a,d,o	l,r	.	v,g,k	.	a,n,r	n,s,t	d,o,t		d,j,r	v,k,r		v,č	i	ć

Na nekim mestima imate po tri slova i zaključujete da su tu upisana imena tri osobe. Dakle, trag je mešani. Neka slova nedostaju, dakle trag je delimičan. Ali, da li pouzdano možete tvrditi da ste "pročitali" imena svog sagovornika (Oliver Stojković), našeg premijera (Aleksandar Vučić) i vašeg novinara i reportera (Dragan Todorović)?

Stefanović je takođe izjavio "da će policija pokušati da drugim metodama dođe do uzorka za poređenje i da će onda pokušati da ga uporedi s parcijalnim tragovima DNK nađenim na oružju". Koje druge metode mogu da budu u pitanju?

Ja zaista nisam stručnjak za policijske metode, a još manje za to šta može jedan ministar da misli ako nešto kaže. Ovakvi DNK profili koji su i mešani i delimični nisu prihvatljivi za poređenje sa bazama podataka. Moguće je da policija dr Stefanovića, dakle, nije neverovatna, osim ako... Drugi mogući indikatori mogli bi biti podaci o godinama proizvodnje tih sredstava. Ručne bombe nemaju individualni serijski broj, ali imaju broj serije i godinu kada su proizvedene; municija u najvećem broju slučajeva ima na dnu čaure šifru proizvođača i godinu proizvodnje. Ako ti indikatori ukažu na period pre 1995, na primer, pretpostavka dr Stefanovića je verovatna, osim ako... Osim ako godine proizvodnje nisu nekog novijeg datuma, da kažemo od 2001. nadalje.

E, sad: taktička pretpostavka da je oružje ostavljeno u jajinačkoj šumi zarad mogućeg atentata na premijera Aleksandra Vučića, jer je tamo nezgodno skretanje ka porodičnoj kući, pa kolona treba jako da uspori, ne drži se baš najbolje. Dobro: "zolja" je opako oružje i razbucaće svako oklopljeno vozilo, sve do tenka T-34, koji u vijetnamskom ratu nije uspela da probije. Jedna "zolja", međutim, nije dovoljna za moguću zasedu i atentat na premijera. Aleksandar Vučić putuje u koloni od nekoliko jako sličnih vozila, sa prethodnicom i "kontrapratnjom" (obezbeđenjem iza glavne kolone, koje pazi da neko ne prati premijera). Ručne bombe su uvek korisne i to nije sporno. Ostaje pitanje: zašto na licu mesta nije bilo streljačkog naoružanja, automatskih pušaka i snajpera? Nekako ne izgleda verovatno da bi mogući atentatori na premijera doneli u jajinačku šumu prazne puške, pa da ih pune na licu mesta.

NE OGLAŠAVA SE: A. Đorđević, direktor BIA

Foto: Zoran Mrđa/ FoNet

Ostaje banalna pretpostavka: da je to oružje ostavio neko ko je imao nameru da ga kasnije preprodaje – ili da ga se otarasi, jer mu se nije s tim išlo na policiju da ga preda po liniji amnestije; mnogo je toga, pa se neka pitanja ne bi mogla izbeći. Policija je, kaže dr Stefanović, uzela biološke tragove (DNK), ali je ispalo da su "parcijalni" (preklopljeni jedni preko drugih; vidi Mini intervju: Parcijalno zaključivanje). Navodno, najmanje tri lica preturala su po rukama tu "zolju" i "pakete" s municijom. Zanimljivo je da je premijer Vučić prvi pomenuo "parcijalne

Foto: Dragan Jevremović

jednog biološkog traga košta oko 100 evra. Naše tužilaštvo, najčešće, nije u mogućnosti da izdvoji tolika sredstva za DNK analizu, tako da se u našoj praksi biološki tragovi skidaju sa dva, tri mesta. I treće, moguće je da se policija obrati nekoj laboratoriji koja ima osetljiviju opremu, da se dobije "kompletniji" DNK profil. Na primer, DNK laboratorija BIA poseduje savremeniji aparat za DNK analize od MUP-ove DNK laboratorije.

Prema vašem iskustvu, kakve su DNK tragove mogli da ostave počinioci koji su odneli oružje i municiju u Jajince i koliko dugo su ti biološki tragovi mogli da stoje a da i dalje budu upotrebljivi za DNK analizu?

Oružje i municija su, kako je preneto u medijima, nađeni u sanducima, gde su različiti biološki tragovi mogli ostati sačuvani od uticaja sredine tokom dužeg vremenskog perioda (dana, nedelja, meseci ili godina). Pre nekoliko godina je u mojoj laboratoriji na Medicinskom fakultetu, na optičkom nišanu jedne puške nađene zajedno sa nekim drugim oružjem i municijom u vojničkoj torbi zatečenoj pored puta, pronađen biološki trag čijom analizom je dobijen kompletan DNK profil pogodan za identifikaciju i za upoređivanje sa bazama podataka. Sretna okolnost u tom slučaju je bila činjenica da je iz tog oružja pucano tako što se oružje prinosi blizu lica, pa su na pušci mogli biti nađeni i tragovi pljuvačke, koji su mnogo pogodniji za DNK analizu od tragova poreklom od kože. Na primer, kad nešto dodirnete, ostavite 1000 puta manje biološkog materijala nego što ga ima u kapi vaše krvi.

RADOSLAV ĆEBIĆ

na osnovu drugih obaveštenja posumnja na nekoga, pa da DNK profil te osobe direktno uporedi sa tragovima. Drugo, u konkretnom slučaju radi se o velikom broju predmeta, pa je moguće da nisu uzorci skinuti sa svih predmeta i svih mesta (raketni bacači nisu baš mali predmeti). U jednom slučaju ubistva u Nemačkoj, tamošnja DNK laboratorija izolovala je 600 bioloških tragova samo sa jednog džempera. Treba imati u vidu da ove metode nisu nimalo jeftine – izolovanje

tragove" još pre forenzičkih nalaza. Premijer je rekao da ako bude parcijalnih tragova, onda je stvar amaterska; ako ih ne bude, onda je ozbiljna, jer da vlasnici tog naoružanja nisu "doktori nauka", pa da ne ostave trag. Dobro: sada znamo da nisu "doktori nauka". Javljajući se za RTS iz starog i bogatog hanzeatskog grada Hamburga, premijer se jedva uzdržavao da se ne nasmeje govoreći o tom slučaju nađenog oružja. Ne znamo šta mu je bilo toliko smešno, mada slutimo...

ELEMENTARNO POLICIJSKI

Vratimo se ozbiljnim pitanjima. Ako je neko nešto sakrio u jajinačkoj šumi, postojala je verovatnoća da se jednom po to vrati. Tu čovek ne može da se ne seti one komedije iz sale "Borik" u Banjaluci, kada je nađeno neko oružje koje je onaj magarac tamo spremio da ga kasnije preproda, pa je ispalo da je to bio "pokušaj atentata" na Borisa Tadića i Mileta Dodika, uz prateću paniku i galamu. Elementarna taktička kriminalistička pretpostavka bila je da će neko po to doći – pre ili kasnije. To znači da bi se stvari odvijale drugačije nego ovog vikenda. Otprilike ovako:

Na samu informaciju da je tu i tu nađen sumnjiv predmet ili predmeti, a lokacija je blizu puta koji premijer povremeno koristi, promišljen policajac bi naredio građaninu da ćuti i sedi dok on ne dođe. Došao bi u civilu, sam, u neupadljivom civilnom autu i pogledao lice mesta. U međuvremenu bi obezbedio takođe neupadljiv nadzor policijskih službenika u civilu, ako je moguće parove momaka i devojaka, da nadziru lice mesta, praveći se da su ljubavni parovi. Po uvidu u sadržaj predmeta, tražio bi pojačanje u civilu i elektronski nadzor – sve pod verovatnom pretpostavkom da će onaj koji je to

ostavio doći po to. Postoje – još od vijetnamskog rata – elektronski uređaji koji javljaju kretanje i šalju zvuk sa date lokacije, i to ne bi smeo da bude nikakav tehnički problem za naše službe. Uz malo strpljenja, uz maskirane snajperske timove ili jedan tim (verovatno dovoljan), uz malo smrzavanja i diskretnog nadzora – ako bi se neko bio vratio po svoje naoružanje, uhvatili bi ga bez problema. Ako se niko ne bi pojavio kroz neko vreme (što duže, to bolje), to bi značilo da je neko to naoružanje ostavio zauvek, da ga se otarasi. Instaliranje diskretnih nadzornih kamera bilo bi takođe od pomoći, ako imaju noćni kapacitet, naravno, a znamo da ga moderni uređaji imaju.

Umesto tog elementarnog postupka, odmah je napravljena panika sa pratećim cirkusom, jer je ovoj vlasti propaganda uvek bila važnija od kriminalistike. Tako je uništena i poslednja šansa da se neko po to naoružanje vrati i padne policiji u šake. Parcijalni DNK tragovi tu ne vrede mnogo. Najavljene analize GSM »

telefonskih veza po okolnim baznim stanicama mogu da donesu neke indicije – ako su vlasnici naoružanja nađenog u jajinačkoj šumi bili dovoljno glupi da sa sobom nose celularne telefone dok su donosili sanduk (ili sanduke). A ako nisu? Možda nisu "doktori nauka", što reče premijer Vučić, ali možda i nisu toliko glupi da ponesu telefone na takav posao.

PRAVO PITANJE

I šta sad imamo? Imamo još jedan vikend nervoze i panike, da bismo na kraju čuli od premijera i ministra unutrašnjih poslova da je slaba šansa da se pitanje tog naoružanja ikada rasvetli, pri čemu je premijeru bilo smešno, ali dr Stefanoviću nije i ne bi smelo da bude. Onda se pojavila priča o tome kako će, eto, premijer da odstupi sa mesta koordinatora službi bezbednosti, jer da, navodno, nije zadovoljan njihovim radom. Pa on im je bio šef sve vreme, pa sada odlazi jer da nisu dobro radili? Razni analitičari posle su se upustili u priče da ko treba da obezbeđuje premijera izbliza, a ko spolja, a ko kontraobaveštajno, kao da su ti ljudi iz tri različite službe (MUP, BIA, VBA) morali stalno da patroliraju jajinačkom šumom u nadi da će oni naći sumnjivi sanduk, a ne neki komšija iz kraja. Ovakvi događaji, kao ovo sa sandukom, jednostavno nisu predvidivi i ne sme se ljudima iz službi zamerati što ih nisu predvideli. Kuda se sve premijer vozi po gradu i okolini, Bog i Kobre znaju; pa šta? Treba li svaki travnjak, park, parkirani automobil, šaht i bilo šta drugo da proveravaju? Svaka procena ugroženosti ima neku svoju logiku i granice koje je drže s ove strane paranoje. U tim poslovima pravo pitanje nije ko je doneo neko naoružanje u jajinačku šumu; pravo pitanje glasi: ko bi imao interesa i koristi da pokuša atentat na premijera? To se zove procena ugroženosti i to je posao pre svega BIA i VBA koja i dalje štiti premijera Vučića. A takva se procena donosi na osnovu savesnih i temeljitih napora na obaveštajnom planu. S pretnjama te vrste odgovorni ljudi suočavaju se na njihovom izvoru dobrim obaveštajnim radom, a ne naknadnim "parcijalnim" analizama na već nađenom naoružanju, uz potpunu kompromitaciju svih šansi da se vlasnici naoružanja ikada pronađu. ¶

MILOŠ VASIĆ

Ko je skuvao Poparu

Zašto je Vučiću bilo potrebno da od nečeg što je u najgorem slučaju disciplinski prekršaj pravi špijunsku aferu sa međunarodnim implikacijama

Da li je Veljko Popara, bivši pomoćnik načelnika Uprave kriminalističke policije u Ministarstvu unutrašnjih poslova Srbije, špijunirao za račun američkih tajnih službi ili je žrtva političke spletke? Kako stvari stoje, građani na ovo pitanje verovatno nikada neće dobiti decidan odgovor, kao ni na pitanje ko su Rusi koji su prošle nedelje deportovani zbog delovanja prema Crnoj Gori. Obaveštajne i kontraobaveštajne igre su po svojoj prirodi tajne, ali način na koji je slučaj Popare predstavljen javnosti otvara više nedoumica nego što ih otklanja.

Prva informacija da se u policiji nešto događa plasirana je još polovinom prošlog meseca, kada su "Večernje novosti", ne otkrivajući izvor niti bilo kakve detalje, objavile da je jedan visoki policijski funkcioner uhapšen zato što je špijunirao za račun američke Centralne obaveštajne agencije (CIA). Kako se tokom narednih dana nije pojavila nijedna nova informacija, ova priča je "tihovala", sve dok je u život nije vratio premijer Aleksandar Vučić, tokom sad već čuvene konferencije za štampu održane u ponedeljak 24. oktobra.

ŠTA JE BILO SA CIA

Na toj konferenciji, inače uglavnom posvećenoj zbivanjima u Crnoj Gori, Vučić je potvrdio da je u vrhu UKP otkriven špijun koji je Amerikancima otkrivao koga sve u Srbiji policija prati i prisluškuje. "Upravo se vodi postupak, što znači da imamo svu istinu, pitanje je samo da li će tužilac da proceni da je predmet pritvorski ili ne. Ali, ne mislim da je pritvor važan, već okončanje postupka", kazao je tada on. Vučić nije naveo ime navodnog špijuna, ali ono je već sledećeg dana osvanulo u tabloidima, kao i funkcija: Veljko Popara, doskorašnji pomoćnik načelnika Uprave.

Narednih dana tabloidi su pisali da je Popara mesecima špijunirao za Amerikance i da je uhvaćen u pokušaju da američkom diplomati preda USB stik sa podacima iz MUP-a. Navedeno je da je Popara, pokušavajući da izbegne pratnju, menjao prevozna sredstva, presvlačio se po haustorima i nosio periku, ali da su ga operativci ipak otpratili do Zemunskog parka, gde je trebalo da dođe do primopredaje. Niko, međutim, nije naveo o kom se američkom diplomati radi i šta se s njim dogodilo (zanimljivo je da je reč CIA nestala iz novinskih izveštaja). Američki ambasador u Beogradu Kajl Skot je demantovao da išta zna o aferi, što je u skladu sa diplomatskim običajem da se obaveštajne afere ne komentarišu.

Ono što je svima odmah upalo u oči jeste da Veljku Popari nije određen pritvor i da nije čak ni suspendovan, nego prebačen u odeljenje analitike u beogradskom SUP-u. Sem toga, nema podataka da je bilo koji službenik američke ambasade u poslednje vreme proglašen za nepoželjnu osobu, kako se obično radi u takvim situacijama.

AMERIKANCI U BEOGRADU

Podaci o Poparinoj dosadašnjoj karijeri samo podstiču nova pitanja. Reč je, naime, o čoveku kome je saradnja sa inostranim policijama bila u opisu radnog mesta, i koji je ne samo pohađao brojne kurseve za usavršavanje u Evropi i Americi, nego ih je i sam držao i za to dobijao pohvale. "Večernje novosti" su

IMA LI NEKA AMERIČKA VEZA: K. Skot i A. Vučić

Foto: Tanja Valič/ Tanjug

tako u januaru prošle godine objavile vest o uspešno održanoj vežbi pod nazivom "Trapers 2014" koju je organizovao Evropol, policijska agencija Evropske unije, i u kojoj su policije jedanaest zemalja jurile fiktivnu grupu međunarodnih trgovaca drogom. U toj vesti se Popara pominje kao jedan od glavnih koordinatora te vežbe i navodi se da je zahvaljujući njemu MUP Srbije dobio laskave ocene od inostranih kolega.

Poznato je i to da je Popara važio za jednog od najboljih domaćih stručnjaka za neprimetno praćenje i da je o tome napisao udžbenik, kao i da je pre nego što je postao pomoćnik načelnika UKP radio u Odeljenju za opservaciju. Dakle, nameće se pitanje zašto bi čovek koji inače svakodnevno komunicira sa strancima morao da se sa svojom inostranom "vezom" sastaje po parkovima. A odmah zatim i sledeće: da li bi osobi sa takvim kvalifikacijama promaklo da ima pratnju i da li bi pokušavala da je se oslobodi pomoću amaterskih trikova sa perikom i presvlačenjem po haustorima. Ljudi koji se razumeju u taj posao kažu da je za uspešno praćenje jednog čoveka, kad se to profesionalno radi, potrebno deset do petnaest operativaca i da je tada praćenoj osobi, čak i kad uoči da je pod nadzorom, praktično nemoguće da izmakne.

Izvori iz MUP-a, koji iz razumljivih razloga žele da ostanu anonimni, kažu da su priče da je Popara špijunirao sopstvenu službu za račun Amerikanaca neuverljive, ali dozvoljavaju mogućnost da je nehotice prekoračio neke granice, pa je u okviru razmene informacija dao podatke koje nije trebalo deliti. Američki Federalni istražni biro (FBI), naime, ima nekoliko oficira za vezu pri ambasadi u Beogradu, čiji je prevashodni zadatak da sarađuju sa domaćom policijom (i policijama nekih susednih zemalja) u suzbijanju pretnje od međunarodnog terorizma i organizovanog kriminala. Osoba kojoj je Popara dao podatke verovatno spada među njih. U ovu teoriju uklapa se i izjava ministra policije Nebojše Stefanovića da Popara nije radio za novac, nego je od Amerikanaca tražio protivuslugu u vidu podrške za napredovanje u službi.

RUKOPIS VLASTI

"Da je Popara stvarno bio špijun, zar mislite da ne bi odavno bio u pritvoru u Ustaničkoj (sedištu Specijalnog suda) ili na Banjici (sedištu Bezbednosno-informativne agencije)?", kaže izvor "Vremena". Isti izvor tvrdi da je ova afera spakovana jer je Popara važio za čoveka bliskog Rodoljubu Miloviću, bivšem načelniku UKP koji je po opštem mišljenju sklonjen sa tog mesta zato što je pao u političku nemilost, a ne zbog bilo kakvog propusta u službi. I Milović je od strane istih onih tabloida koji su pisali o Poparinoj perici optuživan za sve moguće zloupotrebe, ali protiv njega nikada nije bio pokrenut ni disciplinski postupak, a kamoli krivična prijava.

"Priča o Popari je klasičan spin", rekao je Milović za nedeljnik "Ekspres", istovremeno demantujući priče tabloida da je sam bio ucenjen i vrbovan od strane Amerikanaca zbog toga što je navodno naredio likvidaciju Dušana Spasojevića i Mileta Lukovića u Meljaku tokom operacije "Sablja".

Zašto je Vučiću bilo potrebno da od nečeg što je u najgorem slučaju disciplinski prekršaj pravi špijunsku aferu sa međunarodnim implikacijama? Zato što to već spada u prepoznatljiv rukopis ove vlasti, koja se ne zadovoljava da politički nepodobne osobe jednostavno skloni u stranu, nego ih pre toga ritualno zasipa blatom i najtežim mogućim kvalifikacijama. A zatim, trebalo je nakon proterivanja najmanje dvojice Rusa koji su u Srbiji nešto petljali u vezi sa crnogorskim izborima (nije nam rečeno s kim i šta) pokazati svima da držimo ekvidistancu, pa se sa istom žestinom borimo i sa istočnim i zapadnim špijunima. Popara se, na svoju nesreću, zgodno namestio kao kolateralna šteta. ¶

DEJAN ANASTASIJEVIĆ

Neozbiljni igrokaz

"Ako hoćete da rasvetlite jednu stvar kao što je mogućnost da se izvrši atentat na premijera, nećete javnost da obaveštavate do trenutka kad ste istragu u potpunosti profesionalno završili

Advokat Vladimir Gajić, osnivač pokreta "Bolja advokatura" i jedan od budućih kandidata na predstojećim izborima za predsjednika Advokatske komore Beograda, kaže za "Vreme" da mu se sve ovo što se događa sa nalaženjem oru-žja u blizini vikendice porodice Vučić u Jajincima čini kao "najprostiji vid pozorišne predstave".

"Ovo je igrokaz!", kaže on i nastavlja: "Sa vrlo malo ideja možete da pokušate nekom nedovoljno informisanom svetu da prikažete neki događaj koji služi isključivo u propagandne svrhe. Ovo, barem ovo što oni prikazuju u javnosti, meni deluje smešno. Ne da ja u celu tu priču o navodnom pripremanju atentata na premijera ne verujem, nego me sve to tera da se smejem od muke.

Evo, recimo, oružje nismo videli, sad čekamo parcijalni DNK, kako je to rekao premijer... Onda imamo izjave ministra policije koji kaže da su identifikovali odakle je oružje, pa je za jednu ručnu bombu rekao je da je iz blizine Sarajeva. Stvarno je neverovatno da naša policija može da utvrdi odakle je bomba, jedino da mu je bomba rekla: 'Ja sam iz okoline Sarajeva, pa su me doneli ovde.'"

Da je sve to zaista ozbiljno, kaže advokat Gajić, najprije bi se provela opsežna istraga "bez obaveštavanja javnosti, da se ne bi upozorili eventualni učinioci – da se sakriju, da pobegnu, da unište neke potencijalne dodatne dokaze – sve to ozbiljna istraga nikad ne bi radila".

"Ako hoćete da rasvetlite jednu stvar kao što je mogućnost da se izvrši atentat na premijera, nećete javnost da obaveštavate do trenutka kad ste istragu u potpunosti profesionalno završili. Sve ostalo je neozbiljno", kaže on.

Svjedoci smo šutnje nadležnih o "slučaju Savamala", čak i ljutnje nadležnog tužilaštva da javnost obavijesti o toku postupka.

"Ne zaboravimo da imamo slučaj koji je daleko teži od slučaja Savamale, pad helikoptera u kojem je poginulo sedmoro ljudi, u kojem se tužilaštvo isto tako ponašalo

Foto: Miloš Miškov

i nakon godinu dana su obustavili istragu – zato nema nikakvog razloga da očekujemo bilo šta drugo u odnosu na Savamalu. I to iako je premijer na početku rekao da Savamala ima veze sa ljudima iz gradske vlasti – kompletnim idiotima, kako je rekao – a meni se čini da bi bilo suviše naivno poverovati da je to organizovao neko iz gradske vlasti, uključujući i Sinišu Malog, ili šefa gradske policije ili direktora komunalne policije. Oni mogu biti upetljani samo utoliko da im je neko odozgo naredio da ne smeju da povuku nijedan korak u skladu sa svojim ovlašćenjima, točnije, mogli bi eventualno da odgovaraju za neko nečinjenje. Oni sigurno nisu organizatori toga slučaja – zna se ko je organizator svih tih slučajeva u zemlji, to može da bude samo jedan čovek. Apsolutno sam siguran da svi oni koji se nalaze na državnim funkcijama, u stvari nisu na tim funkcijama. Oni su tu da nešto potpišu, niko od njih ne može da donese nijednu odluku samostalno. Premijer je ministar svih ministarstava, i pomoćnik, i državni sekretar, i predsednik Srbije i premijer... ali sve."

Na pitanje, ako već jest tako, zašto onda živimo u permanentnom izvanrednom stanju, od državnih udara do atentata na premijera, silnih špijuna... Gajić odgovara pitanjem: "A kad mi nismo živeli u vanrednom stanju?

Mi nemamo slobodne medije – na prste jedne ruke možete nabrojati slobodne medije koji su ograničeni u svom dometu i tek jedan uzak krug građanstva može da se obavesti o činjenicama i onom što se događa u društvu i u javnosti. Mi javno mnjenje nemamo uopšte, a kamoli slobodno, nego potpuno dirigovano.

Opozicija je potpuno uništena, uz neke male pokušaje da se oporavi, bez članstva, bez novca, bez podrške medija koja im je potrebna – ne zato da bi mediji navijali za nekoga, nego zato što je opozicija u interesu demokratskog društva, da bude jaka i ozbiljna, a ne da propadne. To bi trebalo biti u interesu svima, pa čak i vlasti. Mi više nemamo nikakvog dijaloga, premijer sve zna, sva elita – i ona građanska, i ona nacionalistička – i ona je uništena, Akademija nauka više ništa ne predstavlja u društvu, ni Crkva... To znači da su ama baš svi potpuno izbačeni iz sedla i to jedino može da se okarakteriše kao sada već otvorena diktatura. Ovako kako se u javnosti ponašaju naši predstavnici vlasti, recimo prema diplomatskim predstavnicima, to je neverovatno. Ova izjava ministra policije američkom ambasadoru, to je stvarno zapanjujuće. Ja sam napisao jedan tvit, da mislim da je Vesna Pešić častila ministra policije kad je rekla da je glup. Kad bi bio sto posto u pravu, i prema najmanje važnoj zemlji u svetu ne možete tako da se ponašate – iz pristojnosti!

Drugo, kad pogledate tabloide koji su pod direktnom kontrolom Vlade i kad vidite te naslove, a s obzirom da strani ambasadori odlično znaju kako se uređuju te novine, njima je jasno koja se poruka šalje. Bez obzira na ovo što se Vučić *kao* trudi da vodi Srbiju ka EU, sve je to na očiglednu silu, i lično mislim da on sve najgore misli o EU i o povezivanju Srbije sa zapadnim svetom, i mislim da ćemo sada doći u situaciju da se sve to okrene", kaže Gajić za "Vreme". ¶

TATJANA TAGIROV

TEOFIL PANČIĆ

Uvaljivanje u kontekst

Ako mislite da nema gore varijante od toga da vam dan počne s Pinkom, verujte mi – ima: to je da Pinkov dan počne s vama. Govorim vam iz iskustva: još sam krmeljao za doručkom kad sam dobio dojavu da me "nešto olajavaju na Pinku". Tu frekvenciju ne primam, ali sam zato overio sajt RTV Pink, i tamo pronašao uzrok distrakcije: ružičasti narodni prosvetitelji recitovali su u celini i celosti tekst Krstić Nebojše, onog što utorkom dežura u "Blicu". I, šta lepo kaže Nebojša? Prevedeno na srpski, da sam ja (zločinački se udruživši sa sebi sličnima) dao ubiti Zorana Đinđića – to jest, nemarom ili namerom stvorio "pretekst" za to ubistvo – a sada se spremam da za glavu skratim i Aleksandra Vučića. Ne kaže on to baš tako, ali *namigivanje* je vrlo jasno i nedvosmisleno. Nekako mi se čini da taj čovek, ako ništa drugo, malo precenjuje moje moći, ali hajde sad. Bolje da mi vidimo o čemu se ovde radi.

Tekst se zove "Podsmevanje atentatu i sličnosti"; naslov je možda urednički, ali verno prati duh teksta. Cela kolumna, osim poslednje tri rečenice, sastoji se iz citata sa Peščanika iz prve tri godine ovog veka, a autori su Svetlana Lukić, reditelj Goran Marković i moja malenkost. Na kraju, sledi Krstićev trorečenični komentar: "Da li u ovim citatima vidite sličnost sa onim što 'elita' govori danas? Da li vas je strah? I mene je."

Šta je to tako uplašilo strahujućeg Krstića? Očigledno, crnomagijska ubistvenost reči koje sam izgovorio, i od kojih je Zoran Đinđić kanda preminuo, mada na odloženo (pa bi možda trebalo pustiti Jovanović Zvezdana, da ne trune čovek na robiji nedužan? Možda su moje reči zapravo onaj apokrifni "treći metak"?), a pošto sad tamburam i po Vučiću, bož'meprosti, ko zna šta i njega jadnog čeka... Pa dobro, šta ja to tako *ubistveno* kažem? Evo citata, onako kako stoji u "Blicu": "Taj Đinđić je pre ne tako mnogo godina dopuštao sebi da zastupa neke sasvim drugačije koncepte, da ne spominjem famoznog vola na Palama, on je, znači, čovek pragmatičan preko mere podnošljivosti." Teofil Pančić, "Peščanik" 27. 3. 2002.

Samo Mr. Bog, drug Đavo i Krstić Nebojša znaju kakve veze imaju ove moje reči sa atentatom i "podsmevanjem" njemu, reči izrečene skoro godinu dana pre istog?! Sve što u tim rečenicama postoji jeste legitimna politička kritika koju kao novinar koji nastoji da analizira društvenu stvarnost i procese izričem tadašnjem predsedniku vlade – kao što to činim i sadašnjem (tu se, doduše, njihove sličnosti okončavaju, na Krstićevu žalost) – i iza koje stojim i dan-danas i ne razumem u čemu je problem? U čemu *tačno* nisam bio u pravu? Ili, sve i da nisam (jerbo svako ima pravo da se ne složi), šta je u mom stavu nelegitimno? A pogotovo: šta legitimizuje Krstićevo stavljanje tog citata u kontekst atentata na Đinđića, pa još i "zolja" za Vučića?

Naime, Krstićev tekst pojavljuje se u danima kada je priča o "zoljama" i sličnom oružju pronađenom u blizini kuće Vučićevih roditelja u Jajincima glavna vest, i pravi predmet Krstićeve spinčine. Megjutoa, o tome šta mislim o bilo kakvom i bilo čijem nasilju – kamoli ubistvu! – kao sredstvu političke borbe svedoči cela moja građanska i radna bi(bli)ografija, i tome nemam šta da dodam, još manje da oduzmem. Kamo lepe sreće da se isto može reći za mnoge druge, počev od narečenog Vučića. Šta onda uopšte radim u Krstićevom tekstu i Krstićevom kontekstu? Nemam pojma, nije to pitanje za mene. Ali, to što ne znam šta radim u tom sengrupu, ne znači i da ne znam šta je to u šta me je umuljao. O, znam odlično: u pitanju je podla i huljska insinuacija i denuncijacija, crtanje mete na čelu i ništa drugo. Ne može se to nazvati drugačije, ako nećemo da se lažemo i da se pretvaramo da mućak nije mućak i da govno nije govno.

Kako me je Nebojša Krstić učlanio u "zajednički zločinački poduhvat" koji je omogućio ubistvo Zorana Đinđića, a sada radi o glavi Aleksandru Vučiću

Motivi Krstić Nebojše za to što radi ne samo da su mi nepoznati nego sam i sasvim indiferentan prema njima. Iskreno uverenje, profitersko "botovstvo", dobronamerna glupavost, pokvarenjačka podlost ili nešto peto, sasvim mi je svejedno. U svakom od tih (ili bilo kojih drugih) slučajeva, ja sam onaj kojeg razvlače po Pinkovima, ne bi li svaka nepismena budaletina i zamlata stekla utisak nedelje da sam serijski ubica srpskih premijera, ili bar najbolji jaran i istomišljenik ubica.

Mada mi "ništa nije smešno", što bi rekao recentni Krstićev politički libling, zabavno je kako Krstić u svemu ovome ne ume čak ni da elegantno slaže, nego to čini kao da drvoseči date da popravi Stradivarijevu violinu. Znate li, dakle, kako se nastavlja onaj moj monolog iz Peščanika, onaj koji je Krstić gore citirao, kao strašan evidence? Evo ovako: "Međutim, upravo ti koštuničari mene teraju ka Đinđiću" (Peščanik, emisija br. 90). Da, to je moja tadašnja pozicija, bezbroj puta varirana u tekstovima i javnim nastupima: razumna kritička distanca prema vlasti, uključujući i Zorana Đinđića, ali u svakom trenutku i puna svest da je to i dalje najbolja opcija u ponudi, koja se u svakoj stani-pani situaciji naprosto mora podržati. Isto je bilo i svih potonjih godina. Nasilja, pak, nema, nema njegovog zazivanja, nema opravdavanja, niti koketiranja s njim, niti podsmevanja njegovim žrtvama, nema ničega od toga – *to je bilo i ostalo na drugoj strani*. Onoj kojoj je i jedan Vučić pripadao uvek (okej, do jučeprekjuče), a ja, jebiga, baš nikada. Pa neću ni pod stare dane da menjam tabor. A Krstić Nebojša kako hoće. Tamo kuda se zaputio, tamo bezbeli i pripada. ¶

RIJALITI ŠOU SCEN

Ovde je ogroman problem što se sve radi scenski, kao u drami, kao u nekakvom trileru, a da je u isto vreme naša država u fazi propadanja, sa najvišim stepenom siromaštva, najnižim životnim standardom, smanjenim platama i penzijama i povećanim svim porezima i sve to postaje nebitno kad krenu tekstovi o "državnim udarima"

Dan posle izborne skupštine Demokratske stranke, održane u subotu, 29. oktobra, razgovarali smo sa njenim novim, sada i zvaničnim predsednikom Draganom Šutanovcem. Kao osmi predsednik po redu, računajući od prvog osnivanja stranke, Šutanovac u svom govoru na Skupštini DS-a, a naročito posle ubedljive pobede na neposrednim unutarstranačkim izborima, nije propustio priliku da istakne novu energiju, novi optimizam i pobednički duh kao najavu jednog novog perioda demokrata. Imajući u vidu rezultate stranke na ovogodišnjim parlamentarnim izborima i raskole unutar nje, prirodno, prvo što smo ga pitali jeste na osnovu čega gradi taj svoj optimizam, na osnovu kojih stranačkih rezultata.

DRAGAN ŠUTANOVAC: Poznajući situaciju unutar stranke, energiju koju sam osetio tokom naše izborne kampanje, energiju pre svega mladih na koje sam se posebno oslonio i kojima sam se posebno obratio, uveren sam da sam potpuno u pravu i da ne samo da DS ima šansu, nego i da će Srbija imati šansu ukoliko konačno prestanemo da se delimo i pokažemo građanima da možemo da budemo jedinstveni i da ponudimo rešenja za probleme u kojima se Srbija nalazi.

"VREME": Preti li, vašim izborom, još jedno cepanje stranke?

Ne. Ne očekujem cepanje stranke. Ono što je u javnosti deo medija dočekao na nož jeste činjenica da je nekoliko članova napustilo stranku pre i nakon izbora. Podsećam da smo mi do 2012. imali 180.000 članova, a sada imamo 20.000–30.000 aktivnih članova, tako da bi neko mogao da kaže da je 150.000 članova napustilo stranku od 2012. do 2016. godine. Dakle, nije to tema i ja ću učiniti sve da stranka ojača i drago mi je da imamo priliku da to upravo učinimo sa onim ljudima koji su meni u fokusu, a to su mladi.

U stranci ste od sredine devedesetih i ta činjenica, naročito kod ondašnjih "šetača", mogla bi vam dati izvesnu prednost. Zašto vam nije u fokusu, recimo, vaša generacija?

Činjenica je da trenutno u stranci imamo nedostatak "moje generacije". Razloga ima više, od odluke da svi ministri koji su učestvovali u vladi od 2008. do 2012. budu praktično izbačeni iz DS-a ili smenjeni, do toga da postoji očigledan zamor materijala pre svega kod onih koji su vršili vlast na bilo kom nivou, a onda nakon toga se nisu snašli u opoziciji i razočarali se u politiku. I ja sam bio na vrlo visokom položaju, ali svestan sam da politika nije konstanta i da nekad gubite, nekad dobijate, ali pre svega morate da budete posvećeni i da radite ono što mislite da je ispravno, a ne popularno. Realno, većina takav rad ne prepozna odmah, ali pre ili kasnije to dođe na svoje mesto. Jedan od dokaza za to je i što je na Skupštini DS-a bilo pet admirala i generala koji su došli da me podrže, i to ide u prilog upravo tome da se kvalitetan rad pre ili kasnije prepozna. Konačno, javnost je imala priliku da sazna, kroz jedan tekst u "Politici", da tenkovi nikad nisu topljeni u Sartidu i napokon sam sa sebe skinuo i tu anatemu koja je prosto iz domena naučne fantastike.

A kako se to pojedini nisu snašli u opoziciji?

Nažalost, naša stranka se u poslednje četiri godine nije snašla u opoziciji i mislim da je opozicioni posao u Srbiji pogrešno postavljen. Najveći deo rukovodstva stranke, u periodu od 2012. do 2016, smatrao je da je sasvim dovoljno da se mi uklopimo u ambijent koji vlada na stadionima na kojima se vređa Vučić, da vičemo "Ua, Vučiću!", a da onda nakon toga odemo kući i čekamo pozitivnu reakciju. Promena koju smo mi ponudili na izbornoj skupštini je u sledećem: da kritikujemo, ali da iza svake kritike nudimo i rešenje. Kada Aleksandar Vučić kaže "za dve godine penzije će biti povećane", mi imamo rešenja zbog čega i kako smatramo da ne moraju da se čekaju dve godine.

Srbija ne mora da se vodi na način na koji se trenutno vodi – lažnim projektima, lažnim reformama, lažnim diplomama. U Srbiji je očigledno sve postalo lažno

Smatrate da ćete tim rešenjima, iako nemate moć da ih sprovodite, vratiti poverenje građana?

Upravo ćemo na taj način i motivisati ljude i vratiti poverenje, energiju, i konačno pokazati da Srbija ne mora da se vodi na način na koji se trenutno vodi – lažnim projektima, lažnim reformama, lažnim diplomama. U Srbiji je očigledno sve postalo lažno.

Jesu li nam i uzbune lažne? Od juče je aktuelna najnovija, "pokušaj atentata na premijera".

Sa svojim timom sam ozbiljno analizirao ne samo taj slučaj u Jajincima, već sve slučajeve u poslednje četiri godine i došli smo do više desetina naslovnih strana na kojima "samo što nije" ili "upravo jeste" pokušan atentat i na premijera i na državni vrh. Ne ulazim u to da li je to zaista tako ili ne, ali nijedna ozbiljna

NARISTA IZ VLADE

Fotografije: M. Milenković

država na takav način ne plasira informacije. Ukoliko se takve stvari dešavaju i ukoliko imamo ljude koji u vrhu MUP-a odaju državne tajne, onda se postavlja pitanje ko je radio bezbednosnu proveru tih ljudi i kako su oni došli na te pozicije i kako je moguće da do sada ti ljudi nisu procesuirani. Ovde je ogroman problem što se sve radi scenski, kao u drami, kao u nekakvom trileru, a da je u isto vreme naša država u fazi propadanja, sa najvišim stepenom siromaštva, najnižim životnim standardom, smanjenim platama i penzijama i povećanim svim porezima i sve to postaje nebitno kad krenu tekstovi o "državnim udarima".

Pošto ste i sami dugo bili na funkcijama u bezbednosnom sektoru, i u MUP-u i kao ministar odbrane, kakvo je vaše iskustvo odranije i da li sada imamo realnog razloga za zabrinutost?

Pre nekoliko godina, dok sam bio ministar odbrane, dobili smo informaciju da je određena grupa ljudi, desničara, u procesu nabavke snajperske puške kojom je trebalo da na fudbalskoj utakmici Srbija–Italija bude pucano u predsednika Republike Borisa Tadića i mene. VBA je profesionalno uradila svoj posao, privedeni su ljudi, procesuirani, i to nikad nije bilo u medijima. Dakle, mediji ovde očigledno služe da bi se javnost uzbunila, sažalila, ali ne da bi se došlo do konačne istine. Mi, nažalost, nemamo saznanja ni oko toga šta se desilo sa aferom helikopter, sa rušenjem u Savamali, ko nosi čarapu preko dana na nozi, a noću na glavi, a onda odjednom imamo fantomske organizacije koje samo što nisu pobile ceo državni vrh, i to stvara konfuziju. To je veoma neodgovorno prema građanima i potpuno sam ubeđen da je sve samo rezultat nemoći ove vlasti da omogući ono što je nama na prvom mestu, a to je bolji životni standard. Zato se bavimo nekim rijaliti šouom koji se sad protegao do samog vrha države.

Ipak, možda sada postoji veća mogućnost geostrateških pritisaka?

Više je nego očigledna činjenica da »

reforma sektora bezbednosti, izuzev sektora odbrane, nije ozbiljno ni započeta, a daleko je od toga da je završena. MUP je potpuno haotično ministarstvo u kome se donose *ad hoc* odluke koje ne uvažavaju ljudi sa iskustvom, što je jako važno u policiji. Ne uvažavaju ih ljudi koji imaju iza sebe rezultate, već se postavljaju oni koji su bliži pozicijama vlasti bilo na lokalnom, bilo na republičkom nivou. Sve to dovodi do jedne potpune entropije sistema. Srbija jeste ugrožena od pretnji, reč je o asimetričnim pretnjama kao što je organizovan kriminal, terorizam, migracije, ali ne vidim razlog da Srbija u tri godine pravi tri ili četiri vojne parade, najavljuje kupovinu naoružanja radi odbrane od nekih sila koje samo što nas nisu napale. Mislim da sve to služi zamajavanju građana, jer se isto radilo i devedesetih.

Poznajete li Vučića iz devedesetih, moguće da ste tada imali neke kontakte?

Ne, nismo.

Pa opet, koliko je u skladu sa njegovom tadašnjom retorikom ovakav način vladanja?

Nisam siguran da je Vučić kreator ili je to neki Delivery Unit koji analizira stanje u društvu i, eto, kada rezultati ne idu u korist ovom režimu, kao što je najavljeno poskupljenje grejanja, cene struje, naftnih derivata, oni kažu hajde sad da u javnosti podignemo teme kao što su problem sa Hrvatskom, sa Bošnjacima, sa ruskim špijunima, sa hrvatskim, američkim špijunima. Ovo očigledno postaje zemlja Dušana Kovačevića u kojoj on više i ne može da napiše novi scenario, jer su svi scenaristi danas u vladi. Sve nas zanima zašto Vladi građani nisu na prvom mestu, nego fantazmagorije o tome da 200 aviona sleće u Srbiju za koji dan, da nam stižu neke strateške rakete, da Teslino oružje samo što nije aktivirano, takvi natpisi su se ranije čitali u časopisima tipa "Treće oko".

Koliko je u svemu tome prisutan uticaj stranih sila?

Uticaj stranih sila se po pravilu mistifikuje. Isuviše sebi dajemo na važnosti. Ono što je drugima bitno to je da ovde ne postoje tzv. vojni izazovi, da niko ozbiljan, sem u medijima, ne zvecka oružjem niti je spreman da sa nekim zarati.

Činjenica jeste da postoji deo stranke koji bi najradije da na čelu Republike vidi predsednika naše stranke, što je prirodno. I ja sam svojevremeno smatrao da Boris Tadić treba da bude predsednik Republike, i tada nas je bilo izuzetno malo koji smo u to verovali, pa se to desilo

A kada je o politici reč, konkretno, da li strani ambasadori "biraju" predsedničkog kandidata u Srbiji?

Sreo sam se sa gotovo svim ambasadorima EU, sa ambasadorom SAD i apsolutno niko od njih nijednom rečju nije navodio na eventualnog kandidata ili pokazivao simpatije. Interesovalo ih je kakvu će politiku DS da vodi, hoće li i dalje ostati stranka koja promoviše evropske vrednosti, da li će nastaviti da insistira na jačanju pravne države, slobodi medija... I to su naše glavne teme. Bio sam pet i po godina ministar odbrane i nikada mi niko nije rekao koje naoružanje možemo da kupimo, koje ne možemo, na koji način da reformišemo našu vojsku. Tvrdim da mi za ovih 16 godina od kada se profesionalno bavim politikom nikada niko nije rekao: "uradite to".

Sada se ipak ne bavite vojskom, u žiži ste priče o predsedničkim izborima.

Ista stvar je i sa tim izborima. Ono što mogu da zaključim je da oni žele da Srbija nastavi evropski put i da im je to prioritet, da žele da se stabilizuje ceo region, protiv toga su da u regionu bilo gde zavladaju desničari koji bi nas vratili bilo retorikom bilo aktivnostima u devedeset godine.

Hoćete li podržati zajedničkog opozicionog kandidata ili ćete se sami kandidovati?

DS će učiniti maksimum da se dogovorimo oko zajedničkog kandidata, unutar celokupne demokratske opozicije, koju čine opozicione stranke koje podržavaju evropski put Srbije. Ono što je važno i što smo na skupštini mogli da vidimo, a bez obzira na loš rezultat na prošlim izborima zbog čega je preko 87 odsto našeg članstva glasalo za promene unutar DS-a, to je da je naša stranka pokazala da je kičma cele opozicije i da će bez naše stranke ipak biti teško da se bilo koji opozicioni kandidat ozbiljno suprotstavi kandidatu Aleksandra Vučića. Kažem, učinićemo napore, ali svi moraju da shvate da ova stranka nije na kolenima ni u kolapsu, upravo suprotno, nalazimo se u zaletu i već u narednim mesecima pokazaćemo tu energiju.

Mi, nažalost, nemamo saznanja ni oko toga šta se desilo sa aferom "helikopter", sa rušenjem u Savamali, ko nosi čarapu preko dana na nozi, a noću na glavi, a onda odjednom imamo fantomske organizacije koje samo što nisu pobile ceo državni vrh, i to stvara konfuziju

Hoćete li se vi kandidovati?

Činjenica jeste da postoji deo stranke koji bi najradije da na čelu Republike vidi predsednika naše stranke, što je prirodno. I ja sam svojevremeno smatrao da Boris Tadić treba da bude predsednik Republike, i tada nas je bilo izuzetno malo koji smo u to verovali, pa se to desilo. Ali, nije to imperativ. Imperativ je da vidimo ko će da se udruži, ko je protivnik, da li istovremeno imamo gradske izbore ili nemamo, postoji mnogo stvari koje definišu šta će biti dogovor.

Po procenama, zajednički kandidat ima najviše šansi za uspeh. Ili možda ne mislite da je tako?

Logički gledano, jeste. Politički gledano, nije. Moramo imati kandidata, bez obzira na to da li ga podržava cela opozicija, koji ima šansu da pobedi. A da bi se to imalo, moraju da se urade ozbiljne analize, dubinske, praktično da se dobije prvo foto-robot pa da vidimo da li se kandidat uklapa u tu mogućnost. Pristalica sam analitičnog pristupa jer ovo je ozbiljan posao. Predsednički izbori su prva realna mogućnost da se u Srbiji stvari promene nabolje i nikako ne smemo da pravimo egzibiciju.

Ne mislite da građani, pre svega, reaguju na združenu opoziciju?

Ne mislim. Mislim da danas postoji nekoliko kandidata koji bi mogli da budu izuzetno ozbiljni kandidati, a da ih ne kandiduje ni opozicija ni vlast.

Mislila sam na kandidata koga bi podržala združena opozicija.

A ja od samog početka govorim da ćemo učiniti napor da nađemo kandidata koga bi podržala opozicija i koji bi imao najveću šansu zbog toga.

Pa, zaista, koliki je taj napor i šta ga sve čini?

To bi bilo kao da vas ja pitam koliki bi napor bio da se "Vreme", NIN, "Nedeljnik", "Novi magazin" udruže svi u jedne novine i da mi kao čitaoci imamo samo jedne dobre novine i da čitamo samo njih.

Ne govorimo, ipak, o tržištu, nego o opoziciji i kandidatu za predsednika Republike.

Pa, i to je tržište, političko tržište.

Podsetiću na izbore 2000, združenu opoziciju i zajedničkog kandidata.

Upravo mislim da ne smemo da napravimo greške 5. oktobra, jer i danas plaćamo njihovu cenu. Tada smo takođe mogli da napravimo odličan rezultat, a ne da uđemo u jednu spiralu problema u kojoj do dan-danas ne znamo ko je bio peto-oktobarac, ko je bio protiv. Prosto je fascinantno da se i DSS, čijeg smo predsednika 5. oktobra ustoličili, odriče 5. oktobra. I onda se stvarno postavlja pitanje ko je tu sve pogrešio, mislim da mi na te greške više nemamo pravo.

Ciljam na vaš odnos sa "Dosta je bilo". Saša Radulović je već napomenuo da neće glasati ni za jednog predsednika partije kao predsednika države.

Isuviše je rano da se sada time bavimo.

Dugo se priča o Saši Jankoviću kao predsedničkom kandidatu, a vi sad verovatno nećete reći da li će on zaista i biti vaš kandidat.

Pa ni on sam čovek nije rekao da li će biti. Saša Janković je u poslednje vreme medijski streljan zato što se pominje kao kandidat za predsednika. Dakle, pominjati bilo koje ime bilo bi jako neodgovorno prema tim ljudima i valjda bi bio red da prvo oni kažu da su spremni da preuzmu tu odgovornost. Ne mislim na odgovornost vođenja države, nego odgovornost tereta koji padne na leđa u trenutku kada izađete za govornicu i kažete da ste spremni da se takmičite u nefer uslovima. Pogledajte, ja nisam bio kandidat ni za jednu funkciju pa sam medijski satanizovan, četiri i po godine se protiv mene vodio sudski proces i konačno sam oslobođen, iako sam od prvog trenutka znao da nisam kriv.

Oslobađajuća presuda za aferu "pašnjak" stigla je dan pre nego što ćete biti izabrani za predsednika stranke. Da li vas je iznenadilo to što je presuda stigla u pravi čas?

Sudija je pomerio presudu na 28. oktobar i moj advokat je to prihvatio, a kad se to dešavalo, naša skupština još nije bila ni zakazana za 29. oktobar. Ali, verujte mi, to mi nije ništa manje važno od izbora za predsednika stranke. Kao predsednik stranke ulazim u istoriju stranke, ali sam kao čovek, roditelj, otac dva sina, četiri i po godine imao realan strah da ću biti osuđenik. U mojoj porodici nikada niko nije bio osuđenik, moji su bili ratni zarobljenici, bili su u logorima, bili su u domovima za ratnu siročad, ali niko nikad nije imao ni prekršajnu prijavu. I meni je to bio mač nad glavom i pred mojim precima, ali i pred mojom decom. To me je toliko iscrpelo, a znao sam, na kraju krajeva, da mora biti tako, jer su dokazi na mojoj strani i da je odluka mogla biti drugačija samo uz teško pravno nasilje.

Činjenica je da sam optužen za prikrivanje šest kvadratnih metara iako sam dva puta bio u Agenciji za borbu protiv korupcije i to sa Tanjom Miščević, sa ženom kojoj državni vrh veruje, koja pregovara sa EU, koja je bila i svedok na suđenju, u želji da iznađemo rešenje. Dakle, u pitanju je potpuni nesporazum koji se onda zlonamerno pojavio kao afera "pašnjak". Zlonamerni su pisali, a lakoverni poverovali da sam zidao "stambeno poslovni kompleks" na pašnjaku u centru grada. To što se deo porte Hrama Svetog Save i sad u katastru vodi kao "pašnjak", to nikome nije tema.

Jeste li to doživeli kao pravni ili politički obračun?

Pre svega politički, a onda i pravni. Kada kažem politički, ne tvrdim da je neko iz vlasti vršio pritisak, ali ako vas svakodnevno režimski mediji osuđuju u procesu koji traje, to je više nego jasan politički pritisak.

Čitate li iz toga tvrdu nameru ove vlasti da delegitimiše svoje oponente?

To je postao aksiom ove vlasti. Više nemate mogućnost ni da izađete s nekim na TV duel, a u isto vreme ste medijski satanizovani. Pogledajte samo tu činjenicu: ja sam u petak oslobođen, u ime naroda, pa kako god to zvuči, i rekao sam da očekujem od medija koji su me stavljali na naslovne strane da bar toliko učine pa da na naslovne stave sad i presudu. I niko je nije stavio. Ali da sam osuđen na pet godina robije, bio bih na svim naslovnim »

Kada rezultati ne idu u korist ovom režimu, oni kažu: hajde sad da u javnosti podignemo teme kao što su problem sa Hrvatskom, sa Bošnjacima, sa ruskim špijunima, sa hrvatskim, američkim špijunima. Ovo očigledno postaje zemlja Dušana Kovačevića u kojoj on više i ne može da napiše novi scenario, jer su svi scenaristi danas u vladi

stranama.

Da li se isti princip "delegitimizacije" primenjuje sa bilo koju opozicionu pretnju? DSS?

Moram priznati da sam u DSS-u imao nekoliko prijatelja, ljudi za koje sam smatrao da jesu desničari, ali da je to evropska desnica koja postoji u celoj Evropi i sa kojima smo mi kao DS mogli da sarađujemo. Ali, ovo što se trenutno dešava, rastakanje u kome je Sanda Rašković Ivić po metodu rada UDBE izbačena iz DSS-a, bez čije pomoći DSS ne bi bio parlamentarna stranka, to je meni prosto neverovatno. Koalicije na lokalu su, mislim, samo slika koja želi da se prikaže kao stvar principa, ali, u suštini, verujem da je reč o borbi za moć na jednom splavu koji je polupotonuo. I samo je pitanje ko će se naći na jarbolu broda koji tone, da preživi najduže.

Činjenica je, ipak, da postoje koalicije sa SNS-om na lokalu.

To je stvar koja zahteva izuzetno visok stepen discipline u okviru stranke, a DSS već duži vremenski rok nema tu disciplinu. Ne želim nikoga da opravdam, ali pošto se bavim politikom i terenski sam čovek, verujte, jako je teško objasniti nekome da ne može da uđe u koaliciju sa svojim školskim drugom sa kojim bi hteo da uradi nešto u svojoj ulici, komšiluku, u svojoj opštini. To je pitanje za neko buduće vreme u kojem ćemo morati da se ozbiljno pozabavimo tim pitanjem i vidimo da li su stranke odgovorne sebi ili građanima. Ali, to pitanje će imati mnogo preduslova, pre svega, poštovanje zakona, medije koji ne mogu biti tretirani kao što su danas, ne mogu se otimati odbornici, ne mogu se mlatiti kandidati. U ovom trenutku mi sa vlašću ne delimo isti sistem vrednosti, odnosno siledžijski način ponašanja na lokalu je takav da mi ne želimo da učestvujemo u tome.

Postoji li bilo gde na lokalu koalicija DS-a sa SNS-om?

Ne. Kada bi se to dogodilo u ovom trenutku, postoji odluka da se ti odbori raspuste.

Imajući u vidu mehanizme vlasti u "razbijanju" protivnika, kolika će sutra biti odgovornost opozicije, ako se ostvari: što više kandidata za predsednika države, manje šansi za uspeh na izborima?

Već sam pomenuo da moraju da se urade ozbiljna istraživanja, šta ćemo da ponudimo, kakvog kandidata, koje teme nudimo, da li po tim temama kandidat može da odgovori.

Rade li se ta istraživanja?

Još uvek, koliko znam, ne. To je ono oko čega treba da se dogovorimo, to nije čak ni jeftino. Na svetu se niko ne zatrči i ne ubaci svog kandidata tek tako. Ako želimo da budemo ozbiljni, onda moramo da napravimo mapu puta kako doći do predsednika Republike na način kojim ćemo udovoljiti i građanima i interesima svih stranaka koje ga podržavaju. Pritom, ono što je za nas najvažnije jesu evropske vrednosti, sa velikim znakom uzvika pored. To znači, prava čoveka, sloboda medija, pravna država. Sila prava, a ne pravo sile, što danas imamo, i to očigledno.

Juče je izabrano novo rukovodstvo stranke, a ono što je izazvalo najveću pažnju jeste smena osnivača stranke Dragoljuba Mićunovića sa čela Političkog saveta i na njegovo mesto postavljanje Zorana Lutovca. Zašto vam nije odgovarao Mićunović?

Kao prvo, do smene nije došlo. Kao drugo, mislim da je zaista iskorak što smo se Lutovac i ja, kao ljudi koji su imali i nekoliko najžešćih debata, dogovorili da DS mora da ojača i da mi na ličnom primeru moramo da budemo promena koju želimo da vidimo u društvu. Lutovac je dobio podršku, ima iskustvo, bio je ambasador, znam da može da radi taj posao, da pruži maksimum na opštu korist. Hoću da znate da to što je Lutovac dobio na izborima 20 odsto, na Skupštini je moglo da bude nula, mogao je da bude zaboravljen. To i jeste bila praksa ove stranke – ko izgubi, taj je zaboravljen. U startu sam obećao da princip "sablje" neću da sprovodim, i tako sam i uradio.

A profesor Mićunović?

Profesor Mićunović je izrazio želju da ne bude predsednik Političkog saveta.

On sam izrazio želju?

Da, i ne samo meni.

Posle unutarstranačkih izbora na kojima ste vi pobedili?

Da, u međuvremenu. Ja se u ovoj situaciji, da kažem iskreno, ne snalazim baš najbolje. Jer sam čovek za koga će vam svako reći da kada se nešto dogovorimo, to tako i bude. Dogovorio sam se u ovoj kampanji sa nekoliko ljudi, koji su posle rekli da se baš tako nisu dogovorili. Ali, sad više nemam vremena da se bavim time. Znači, DS ide dalje, Lutovac će voditi Politički savet na najbolji mogući način, promenili smo statut pošto smo uveli počasnog predsednika koji je član i Političkog saveta i Predsedništva sa pravom glasa i koji ima mogućnost da kreira politiku. Ako neko smatra da je to protokolarna funkcija, nemam ništa protiv. Jedan od preduslova da Zoran Lutovac postane predsednik Političkog saveta bio je da ne smenjujemo prof. Mićunovića. I sam Lutovac je rekao da ne bi prihvatio da smenjujemo Mićunovića, niti bih ja predložio smenu sa pozicije na kojoj je bio godinama unazad. Znači, profesor Mićunović nije smenjen. Nikoga, da znate, nikoga nisam smenio.

Ne dotiče vas to što je Mićunović nesumnjivo uvređen?

Godine 1996. zakoračio sam u ovu stranku, i imao sreću da upoznam Zorana Đinđića i da radim s njim. Na skupštini sam rekao da je ovo stranka Zorana Đinđića i ja ću se potruditi da energiju, politiku, viziju stranke vodim na način na koji je to radio Đinđić. Ako budem i bleda senka njega, biću jako uspešan. Nikoga time ne želim da uvredim niti iko tako treba da se oseća. Dragoljub Mićunović je istorijska ličnost ne samo iz ugla DS-a, već iz ugla građanske i demokratske Srbije. Poštujem ga i uvažavam njegove opservacije na razne teme, čak i kad se ne slažemo. To je demokratija. ¶

IVANA MILANOVIĆ HRAŠOVEC

Knjige u izdanju nedeljnika

VREME

u prodaji i posle sajma!

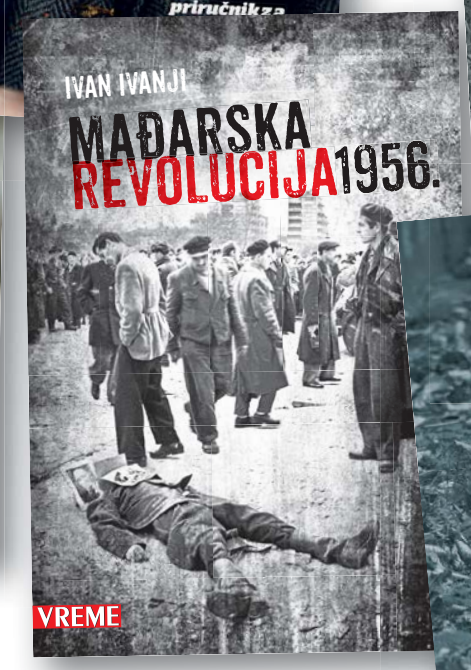

- u prostorijama redakcije
- u boljim knjižarama
- pouzećem
- preko interneta

informacije na 011/3234-774 ili www.vreme.com

“Pa, šta je ovo... Ludnica, ljudi moji”

Sve je nagoveštavalo još jedan rutinski Vučićev monolog, prekidan povremenim zakeranjima opozicionih poslanika, ukoliko uopšte uspeju da dođu do reči. Ali, avaj, zlehuda poslovnička praksa nalagala je da prvo pitanje postavlja nezavisni poslanik, a to je – bar formalno – u ovom trenutku bio Zoran Živković

Naravno da to nije mogao biti sasvim običan dan. Posle trodnevnog letnjeg hepeninga sa ekspozeom i izborom vlade, bio je ovo prvi dolazak Vučića u skupštinu. Povod je bio drugi. Vreme je bilo kraće. Ali je princip ostao isti. Slično je bilo uzbuđenje skupštinskih službenika i poslanika vladajuće stranke dok su se tiskali na ulazu očekujući premijera. Sličan je bio i organizovani aplauz kojim je vlada dočekana. S tim da ovaj put nije bilo zvonceta, nego je Aleksandar Martinović, iz prvog reda, diskretnim klimanjem glave koordinirao tajming i intenzitet ovacija.

PITANJEM DO HAOSA U SKUPŠTINI: Zoran Živković
Foto: Tanja Valič /Tanjug

ZAGREJAVANJE MARATONCA

Sve je nagoveštavalo još jedan rutinski Vučićev monolog, prekidan povremenim zakeranjima opozicionih poslanika koji uopšte uspeju da dođu do reči. Ali, avaj, zlehuda poslovnička praksa nalagala je da prvo pitanje postavlja nezavisni poslanik, a to je – bar formalno – u ovom trenutku bio samo Zoran Živković. (Imam osećaj da će do narednog puta, to jest, do novog pojavljivanja Aleksandra Vučića u parlamentu, samostalnih poslanika sigurno biti mnogo više, što će rukovodstvu skupštine ostaviti mogućnost da među njima malo bolje probere prvoga “pitača”.)

Živković je priliku iskoristio. Krenuo je relativno benigno i postepeno dodavao gas. Pitao je za “terorističku grupu” koja je, navodno, pokušala da ubije premijera Crne Gore, osvrnuo se na hapšenje navodnog špijuna u vrhu Uprave kriminalističke policije, problematizovao podatke o ekonomskim uspesima vlade, podsetio na “aferu helikopter”, pomenuo Savamalu, i priupitao nešto u vezi sa sportskom mafijom, kao i firmom “Asomakum”?

I Vučić je krenuo lagano, kao iskusni maratonac, siguran u sebe, i pritom svestan da ima vremena koliko god poželi i koliko mu se ćefne. “Kada pričate o platama, posle ovog povećanja neki će imati veće plate nego što su imali ikada, ali će ti neki imati zdrave plate, plate zasnovane na onome što smo zaradili, a ne na trošenju budućnosti naše dece. Dakle, u tome je ogromna razlika, a plate će im biti veće nego što su bile ranije. (...) Pokušavaćemo isto da postignemo i sa penzijama i želim i vama da čestitam, kao i svima ostalim građanima Srbije, što za razliku od perioda u kojem ste vi vladali, kada smo bili ispod stotog mesta, ili se čak nije ni merilo, pošto nismo mogli da se izmerimo ni na koji način. Dakle, Srbija je za samo dve godine sa 91. mesta na svetskoj Duing biznis listi Svetske banke došla na 47. mesto. Gledaćemo da tu svoju poziciju popravljamo, da pokažemo da možemo još bolje, ali ja čestitam i građanima Srbije. Čestitam i građanima Srbije što smo uspeli da smanjimo nezaposlenost sa 26,5 na 15,2 odsto i tu nezaposlenost ćemo da spustimo ispod 12 odsto do kraja mandata ove vlade.”

A što se tiče Živkovićevog bezbednosnog seta pitanja, premijerov odgovor je bio upadljivo štur i formalan, kao iz najgoreg priručnika za ONO i DSZ iz socijalističkih vremena. “Hoću da znate da imamo pojačano delovanje različitih stranih obaveštajnih agencija, bezbednosnih agencija na teritoriji naše zemlje, ali da građani Srbije treba da budu mirni zato što naše bezbednosne agencije, naše sigurnosne agencije, naši obaveštajni timovi dobro obavljaju svoj posao i umećemo da zaštitimo svoju zemlju. Mislim da je to za građane važno, da mogu da budu mirni i spokojni.”

Kao što se moglo i očekivati, Zoran Živković nije bio impresioniran: “Deset minuta priče, nisam dobio nijedan odgovor,

Šta bih ga pitao da sam imao priliku?

Gospodine Vučiću,

mnogo je pitanja koja su ostala neraščišćena nakon našeg poslednjeg susreta na ovom mestu. A još se mnogo toga nakupilo u ova dva i po meseca. Stoga bih, zbog kratkoće vremena, išao samo na ono suštinsko i najvažnije.

Ja Vam, bez ironije, moram odati priznanje za to kako vešto i metodično eliminišete svoje političke protivnike, cepate opozicione stranke, smenjujete nekooperativna rukovodstva, proizvodite haos i stvarate sebi podobnu i "konstruktivnu" opoziciju. Činili su to, manje-više, i Vaši prethodnici, mada niko sa toliko strasti, posvećenosti i destruktivne energije. Ali pitam Vas – šta ćete kada sve stavite pod kontrolu? Šta kada ne preostane više nijedna zaista opoziciona stranka u parlamentu i šta kada ne bude nijednih novina, nijedan medij koji hoće i sme da o Vama kaže ili napiše nešto loše i neprijatno? A da. Ostaće prokleti Tviter, Fejsbuk i društvene mreže. Ali, evo, zamislite da i njih ukinete, ili da barem zastrašite i obeshrabrite njihove korisnike da o Vama kritički govore. Da li mislite da će Vas zbog toga više voleti? Da li će Srbija biti naprednija i demokratskija zemlja? Da li ćete Vi lično biti srećniji?

Isto tako, moram Vam priznati da savršeno manipulišete svojim biračkim telom. Jeste da imate praktično neograničene resurse, sredstva i moć o kojima Vaši prethodnici na vlasti (od Miloševića do Tadića) nisu mogli ni da sanjaju. Jeste da imate – ili ste barem imali – ozbiljnu spoljnu podršku, i na istoku i na zapadu (jer ste i jednima i drugima obećali više nego prethodnici – i sada ste u problemu jer ne možete sva ta protivurečna obećanja da ispunite). Jeste da je to Vaše biračko telo starije, niže obrazovano i slabije informisano (što nikako ne volite da čujete, ali obojica znamo da je tako) i s obzirom na to znatno podložnije mehanizmima Vaše političke i medijske manipulacije. Ali, uprkos tome, Vaša veština i Vaši rezultati na tom planu nipošto nisu za potcenjivanje. Ali upravo ta manipulacija kojom se tako vešto služite proizvodi otpor i odijum kod onog mlađeg, obrazovanijeg i politički pismenijeg dela javnosti – i to Vas, očito, nervira i izluđuje.

Ne očekujem ja da ćete se Vi zamisliti i zabrinuti zbog toga što Vam kažem da su Vaši politički maniri, Vaša politička praksa i Vaša politička ambicija autoritarni, pa i po mnogo čemu totalitarni i protofašistički. (Rado ću Vam ovo elaborirati i objasniti nekom prilikom kad budemo imali više vremena.) Ja samo, bez mržnje i strasti, pokušavam da Vas upozorim na ono što je gotovo neizbežno ukoliko nastavite tim putem. Ja ne volim kada se ovde dobacuje, nadvikuje i kada se od Narodne skupštine pravi cirkus. Ne volim ni kada to rade moje kolege iz opozicije. Ali to je posledica klime koju Vi i skupštinska većina – uz časne izuzetke – kontinuirano pravite.

Vi, lično, gospodine Vučiću proizvodite atmosferu mržnje i građanskog sukoba u Srbiji. Vi, lično, podstičete Vaše medije, ministre i saradnike da neprestano lansiraju teorije o "državnim udarima", mažete tabloidnim blatom i klevetama svakoga iz javnog života ko se usudi da Vam se suprotstavi. Vi, lično, produkujete sveopštu društvenu paranoju, lansirate teorije zavere, izmišljate atentate i neurotizujete javnost. Možda nekoga spolja možete ubediti da je to neophodno da biste "sproveli neophodne reforme" i izašli na kraj sa "konzervativnim biračkim telom" koje, tobože, morate da manipulišete da se ne bi okrenulo od "evropskog puta", ka Rusiji i Istoku – a zapravo Vi podstičete najgoru paranoju i najniže strasti kod tih građana kako biste se na Zapadu predstavili kao jedini oslonac i garant tog "evropskog puta".

To, verujte, ne može ni za koga dobro da se završi. Ni za Vas, ni za nas, ni za državu. Pa ni za one spolja, koji vas eventualno podržavaju, ukoliko im je zaista stalo do unutrašnje i regionalne stabilnosti. Vi prosto srljate u neke iracionalne sukobe i u njih uvlačite sve nas i čitavo društvo. To nije moja želja, ja sam miroljubiv čovek. Ali Vi, naprosto, ne znam da li zbog nekog svog straha ili svoje megalomanije, na svakom koraku umnožavate otpor i pre ili kasnije proizvodite neprijatelja od svakoga ko ima trunku dostojanstva i ne pristaje da Vam bude otirač i sluga.

Da li se možete zaustaviti dok ne bude prekasno? To Vam je moje glavno pitanje i, istovremeno, moj najdobronamerniji savet.

kao i obično. (...) Sada je bilo još šest minuta prazne priče. Ponovo nisam dobio nijedan odgovor."

BOMBA I PIROTEHNIČARI

A onda je usledila bomba koja je odredila tok sednice, a na neki način možda i buduće mesece srpskog političkog života.

Zoran Živković: "Posle ovoga što je izrečeno, mislim da je jako važno da se sazna kako ste vi, premijeru? Kako vam je zdravlje? Da li se osećate sposobnim za posao koji radite? Iz najbolje namere vas pitam, pa bih voleo da dobijem odgovor. Hvala vam."

U sali je nastao potpuni haos. Poslanici vladajuće većine konsternirani. Opozicija oduševljeno plešće. Vučić gleda ukočeno pred sebe, stisnutih vilica i sa "onim" izrazom lica. Vidi se da je u šoku i deluje kao da nema snage odmah da odgovori. Ali stiže oblog u vidu konstruktivnih pitanja Dubravke Filipovski (Nova Srbija), koju "kao i većinu građana, zanima ekonomija, privredni razvoj i investicije koje donose bolji život građana Srbije".

A onda, iza nje, kao dodatno pojačanje, pristiže i već čuveni Milija Miletić iz Svrljiga. "Uvaženi predsedniče Vlade gospodine Vučiću, poštovani ministri, uvažena

»

12. FILMSKI FESTIVAL
SLOBODNA ZONA

NERUDA

Gael Garsija Bernal
Luis Gneko

SAVA CENTAR
četvrtak, 10. novembar 20:00

British Embassy Belgrade

CHEVENING
— UK GOVERNMENT SCHOLARSHIPS —

novembar
8

Prioritetne oblasti

(ne isključuju druge teme):

* reforma pravnog sistema
* ekonomija, zaštita konkurencije i reforma energetskog sektora
* ljudska i manjinska prava
* reforma javne uprave
* sprečavanje konflikata i postkonfliktno pomirenje

BUDUĆI LIDER?

Prijavi se za
#CheveningSRB

2017/18.

Kandidati moraju:

* biti državljani Republike Srbije
* imati diplomu osnovnih studija
* imati najmanje dve godine relevantnog radnog iskustva (može biti i nezvanično poput volontiranja)
* starosna granica ne postoji
* navesti tri britanska univerziteta na kojima bi želeli da studiraju

http://www.chevening.org/serbia

predsednice Skupštine, kolege poslanici, građani Srbije, ja sam Milija Miletić i dolazim iz Svrljiga, to je najlepša opština u Srbiji, koja se nalazi pored najlepšeg grada u Srbiji, a to je grad Niš, gde ste vi gospodine Vučiću, gospodine premijeru bili unazad nekoliko nedelja i time pokazali kako vrednujete i poštujete svaki deo naše Srbije. Postaviću vam nekoliko pitanja. Prvo je da li će se nastaviti sa subvencijama za poljoprivredu sa akcentom na stočarstvo i da li će moći da se povećaju subvencije za brdsko-planinska područja, za nerazvijene opštine i za devastirane opštine? (...) Da li će se raditi na rekonstrukciji izgradnje zgrada, škola i domova zdravlja u delu jugoistočne Srbije, kao što se radi kod nas u Svrljigu? (...) Da li postoji mogućnost da se završi i fiskulturna sala u Svrljigu i u ostalim opštinama na jugoistoku Srbije?" I tako još pet-šest pitanja, sve u tom stilu.

Premijer je, naravno, odgovarao dugo i iscrpno – zahvalivši poslanicima na prilici da "govori i o ozbiljnim stvarima". Kasnije se priključio i ministar poljoprivrede Branislav Nedimović. Ukratko, Svrljig i gospodin Milija su ispoštovani kao verovatno nikad ranije u istoriji srpskog političkog i parlamentarnog života.

Ipak, vratio se i na ono, očito, žuljajuće Živkovićevo pitanje, koje je ostalo da lebdi u vazduhu i koje je, kao što rekoh, obeležilo čitavu ovu skupštinsku seansu.

SRCE JEDNOG DRŽAVNIKA

"Osvrnuću se i na primitivno, ne samo primitivno i prostačko, već rekao bih i pitanje koje ne samo časni, već čini mi se ni pristojni ljudi sebi nikada ne bi dozvolili da nekome postave, pogotovo ne na takav način. Oni koji su tome oduševljeno aplaudirali, bilo ih je vrlo malo, pokazuju samo da su još gori od prostaka i primitivaca koji su to radili." (*Aplauz stiže istovremeno iz klupa vladajuće stranke i opozicije, ali premijer se osvrće samo na ove druge.*) "Vidite, poštovani građani Srbije, kako su se odmah prepoznali, kako se primitivizam i prostakluk odmah prepozna."

Maja Gojković (*poslanicima*): "Molim vas da malo tiše iskazujete za svoje emocije."

Aleksandar Vučić: "Bolja je vežba ako bude malo glasnije. (...) Ali sada ću da vam otkrijem čemu ovolika nervoza, da biste vi ostali to mogli da znate. Sinoć je završeno veliko omnibus istraživanje i najveći pad upravo beleže oni koji najviše mrze. Toliko da imate u vidu. To je što se tiče volje našeg naroda." (Frenetičan aplauz iz naprednjačkog dela sale, ali i iz redova "Dosta je bilo", kojima je ova poruka o "najvećem padu" rejtinga bila namenjena.) "Moram samo da vam kažem da to što pokušavate da od parlamenta napravite cirkus ili zabavni park, da vam to neće poći za rukom i srećom..."

Saša Radulović (*dobacuje s mesta*): "Za to ste vi zaduženi."

Aleksandar Vučić (*nastavlja*): "...i nemojte da pretite, ni da vređate, ni da vičete, jer mnogo veći, pametniji i jači od vas su to pokušavali pa im nije polazilo za rukom i neće." A onda, kroz samozadovoljni osmeh: "Uspeli ste da mi popravite raspoloženje, posle teškog i napornog dana osećam se mnogo bolje u ovakvoj atmosferi. (...) Kao odgovor na pitanje kako sam, da li se osećam dobro, jesam li zdrav – ne žalim se. Sigurno da ima ljudi koji su fizički zdraviji od mene, ali ja mislim da je, kako je Napoleon govorio..." (*zastaje, na pomen Napoleona nastaje opšti smeh u opozicionom delu sale*) "...a nisam siguran da to neki znaju, a posebno nisam razumeo šta vam je smešno."

Saša Radulović (*uprkos isključenom mikrofonu, vrlo glasno i vrlo čujno*): "Prenemažete se, čoveče!"

Maja Gojković: "Poslaniče, pročitajte član 109."

Saša Radulović: "Rekli ste da nema povrede Poslovnika."

Maja Gojković: "Pročitajte član 109. Kažem vam za vaše dobro, jer najviše što ne volite kad vam dam opomenu jer to ide po džepu. Znači, drugo ne pomaže. Stvarno prešli ste svaku meru pristojnosti i ponašanja u ovom parlamentu."

Aleksandar Vučić (*nastavlja, uz prezriv pogled ka DJB redovima*): "Hoću građanima Srbije da kažem da to što sam uzdržan i to što na primitivizam i prostakluk ne reagujem nije izraz mog straha, već je izraz mog poštovanja prema građanima Srbije. Veoma sam ponosan na činjenicu što od besa i mržnje ne možete ništa drugo da osmislite sem svog lažnog osmeha i glasnog aplauza jer ništa pametno ne možete da ponudite ni građanima Srbije niti narodnim poslanicima (...) Da završim, 'srce jednog državnika i političara treba da bude u glavi.' To je govorio Napoleon Bonaparta. A što se moje glave tiče, ona je sigurno dobro, hvala na pitanju. Trudiću se da uvek tako ostane."

KAKO SE STIGLO DO NAPOLEONA: Skupština Srbije
Foto: Dragan Kujundžić /Tanjug

U nastavku su govorili još Olena Papuga (LSV), Marko Đurišić (SDS), Dragan Marković Palma (JS), Nenad Milić (LDP) i Milan Lapčević (DSS). Interesantno je da je premijerov odnos prema ovoj poslednjoj dvojici (naročito prema Miliću, a zbog Lapčevića je čak produžio predviđeno vreme za trajanje sednice) bio vrlo blagonaklon i gotovo ljubazan – razume se, u granicama Vučićevih, barem u pogledu ljubaznosti, prilično limitiranih moći.

PS. Predstavnici DS-a, Dveri, Radikala i "Dosta je bilo", kao i naše malenkosti, nisu stigli na red da nešto priupitaju premijera. Kao što verovatno neće stići ni sledeći put. ¶

ĐORĐE VUKADINOVIĆ
autor je narodni poslanik i urednik NSPM

Politizacija na mreži

Smenom Nenada Golijanina sa mesta predsednika Odbojkaškog saveza Srbije ovaj sport se svrstao u red većine ostalih, u kojima je mnogo važnije ko koju politiku podržava od toga kakve rezultate donosi. Bivši prvi čovek organizacije smenjen je po modelu političke nepodobnosti

Kao da je neko bio ljubomoran na sve što je odbojka u poslednje 22 godine donela srpskom sportu, pa je odlučio da i nju malo provuče kroz političku kaljugu. Sa skupštine Odbojkaškog saveza, koja je održana krajem oktobra u Beogradu, ima nekoliko zanimljivih fotografija. Na jednoj je neki Simo Spasić, koji se godinama po Beogradu pojavljuje na najrazličitijim skupovima mašući nekim papirima i predstavljajući se kao jedini borac za istinu o nastradalim i nestalim Srbima na Kosovu. To je čovek koji je 2009. godine bio uhapšen pod sumnjom da je silovao bivšu suprugu i ošišao je nožem i koji je uspeo da "izboksuje" postavljanje čaršafa ispred Doma Narodne skupštine u Beogradu, na kome su slike kidnapovanih i ubijenih Srba sa Kosova i parole o zločinačkom delovanju NATO-a.

Kakve on ima veze sa odbojkom i skupštinom Odbojkaškog saveza? Nikakve, osim što se u javnosti predstavlja kao advokat ljudi koji su nestali i nastradali tokom i posle rata na Kosovu, a Kosovo je bila tema koja je dovela do zakazivanja sednice na kojoj je trebalo da se odluči o smeni predsednika Saveza Nenada Golijanina (68), koga je ta ista skupština izabrala na to mesto pre samo nekoliko meseci.

Spasić se pojavio kao neka vrsta "dodatnog delegata", što očevidno nikome nije smetalo, naprotiv. Pojavio se kao svedok koji je trebalo da da dodatne argumente za to da Golijanin mora da bude smenjen jer je izdao nacionalne interese, kada se nije suprotstavio prijemu Kosova u Svetsku odbojkašku organizaciju, na kongresu održanom početkom oktobra u Buenos Ajresu.

Druga fotografija pokazuje slogu među delegatima u trenucima glasanja za smenu, a napravljena je tako da vidimo sve podignute ruke i pomalo začuđene poglede Aleksandra Vlahovića i Gorana Pitića, koji sede u prvom redu. Oni su okrenuti da vide šta se iza njih dešava, kao da ne znaju unapred da je "stvar" dogovorena.

Tako se, za sada, završava ekspresno delovanje institucija u oblasti sporta, čime je valjda trebalo da se pokaže da na nivou države ne sme da bude pukotina kada je reč o stavu prema Kosovu, i da se teritorijalni integritet i suverenitet moraju braniti čak i onda kada je očigledno da se nema šta braniti, jer je svima jasno šta se dešava. Čak postoji i obaveza Srbije, kao potpisnice Briselskog sporazuma, da ne sprečava južnu srpsku pokrajinu da se učlanjuje u različite međunarodne organizacije.

Dve su stvari u ovim događajima važne: prvo, odbojka koja je godinama unazad donosila samo dobre vesti, kao i ovog leta kada su devojke osvojile srebro na OI u Riju, a muška ekipa Svetsku ligu, gurnuta je na najgrublji način u polje političkih igara, što je godinama uspevala da izbegne. Drugo, problem Kosova je upotrebljen kao argument za obračun u oblasti rada sportskih organizacija, mada jedno s drugim nema nikakve veze.

ŠTA JE ODBOJKA U SRBIJI

Od kada su ukinute sankcije u oblasti sporta 1994. godine, pored košarke i vaterpola, odbojka je sport koji je doneo najviše uspeha i ondašnjoj SR Jugoslaviji i samostalnoj Srbiji. Gotovo da nije prošla godina bez trofeja, najpre u muškoj, a poslednje decenije i u ženskoj konkurenciji. Odbojkašice i odbojkaši iz Srbije su, u kontinuitetu koji nije pre toga postojao, osvajali sve moguće medalje na međunarodnim takmičenjima.

Muška reprezentacija jedino nije bila prvak sveta, a imena Nikole i Vladimira Grbića, Gorana Vujovića, Igora Miljkovića i drugih znaju i oni koji ne prate sportska takmičenja. Pored stalnog sportskog uspeha, odbojku je krasila i organizaciona stabilnost koju su simbolizovali dugogodišnji generalni sekretar Saveza Slobodan Milošević i Aleksandar Boričić, koji od prošle godine vodi Evropsku odbojkašku organizaciju, a pre toga je bio na čelu Saveza od 1992. godine.

Nenad Golijanin bio je neka vrsta desne ruke Boričiću sve ove godine i njegov dolazak na čelo odbojkaške organizacije bio je očekivan i planiran u trenutku kada je Boričić, Aleks Ferguson srpske odbojke, otišao da vodi Evropsku federaciju.

Dakle, postojao je sistem koji je donosio rezultat na reprezentativnom nivou dok su klubovi kuburili, ali su ipak bili kadri da se održe i proizvode nove i nove dobre igrače u obe kategorije, koji igraju u najjačim svetskim ligama i klubovima. Srbija je u poslednjih dvadesetak godina postala svetska odbojkaška sila, daleko nadmašivši rezultate koje je imala nekadašnja reprezentacija velike Jugoslavije za koju su igrali i Boričić, kao igrač Crvene zvezde, i Golijanin kao igrač Partizana.

Sistem koji su ova dvojica pravili, održavali i uspevali da sačuvaju od velikih političkih potresa i upliva koji su mnoge sportove i saveze razorili, doveli su do

MA, DIGNI RUKU: Smena Nenada Golijanina (prvi red, levo)
Foto: Nebojša Parauš

toga da Srbija ima jednu od najboljih škola odbojke u svetu, da tu rade dobri treneri i da imamo igrače koji su ušli u Svetsku galeriju slavnih, kao što je nedavno bio slučaj sa Nikolom Grbićem koji se tako pridružio bratu Vladimiru.

Ako su braća Grbić dominirala na terenu, onda su Boričić i Golijanin dominirali na nivou održavanja odbojke kao sporta u Srbiji uspevajući da bukvalno uvek obezbede dobru atmosferu oko tima, ali i važno mesto na svetskoj odbojkaškoj mapi za srpsku odbojku. Da li možemo i da zamislimo da je predsednik UEFA Slaviša Kokeza ili Tomislav Karadžić?

KO PRLJA ODBOJKU

Sve ovo je poprilično uprljano političkom smenom Golijanina. On u razgovoru sa novinarom "Vremena" kaže da nije ogorčen, ali da se plaši da bi sve što se dogodilo moglo da šteti odbojci u Srbiji, i da joj već šteti, jer se gurnuta u negativan kontekst. "Ja nisam želeo da podnesem ostavku jer ne mislim da sam nešto pogrešno uradio. Postupio sam onako kako mi moj moral i vrednosti u koje verujem nalažu i nisam mogao da budem licemer", dodaje Golijanin.

On je na kongresu rekao da ne može da podrži prijem Kosova u međunarodnu odbojkašku federaciju, ali da ne može da bude ni protiv jer veruje da je od tvrdoglavog insistiranja na stavu koji je politički, mnogo važnije da se nekim sportistima na Kosovu koji igraju odbojku omogući da se i takmiče. Naročito kada se ima u vidu da insistiranje Srbije na "nepravdi" neće promeniti realno stanje koje postoji.

Golijanin, koji je radio kao volonter u Savezu i koji ne izgleda kao čovek koga preterano zanima mehanizam srpske čaršije, očevidno nije razumeo da će takav stav da izazove lavinu negativnih komentara, prvo u beogradskoj štampi, pa kod ljudi iz Saveza. On je sam, kao predsednik Saveza, naložio da se vest o prijemu Kosova postavi na internet stranice Saveza, sa njegovim stavom.

Usledila je lavina optužbi o izdaji, narušavanju nacionalnog jedinstva i zabadanju noža u leđa ne samo kolegama i drugim "sportskim radnicima", nego i samim Srbima na Kosovu. Golijaninov čin je svrstan u čin izdaje i najmanje što se od njega očekivalo bilo je da se sam povuče sa čela Saveza. "Nisam na to pristao", kaže on, "jer bi to značilo da priznajem da sam pogrešio. Sam sam inicirao sazivanje skupštine i glasanje o poverenju, a da nisam ni radio na tome da sebi obezbeđujem 'sigurne glasove', jer to nije način na koji ja radim".

U iznuđenoj i filovanoj debati, pojavili su se razni predsednici lokalnih odbojkaških, sudijskih i trenerskih organizacija. Svi oni, a većina ih je potpuno nepoznata javnosti, ustali su da se izređaju po Golijaninu, koga su nekoliko meseci ranije jednoglasno izabrali, i da "odbrane principe". Pored njih, što je dodatno pojačalo argumentaciju za smenu Golijanina, uključio se i Vladimir Grbić, legenda i prvi potpredsednik Saveza, koji je objasnio da je Golijanin pogrešio što je na kongresu izneo lični, a ne stav organizacije.

Na pitanje novinara "Vremena" Grbiću da li je Golijanin prekršio neki raniji dogovor ili pravilnik o radu ili je prekoračio ovlašćenja, Grbić kaže da je dovoljno to što je izneo lični stav u situaciji kada je trebalo da se drži onoga što je stav cele organizacije i države. "Nismo imali sastanke pre njegovog odlaska na kongres na kojima bismo se dogovarali o tome šta će on tamo da govori, ali je on svojim stavom naneo štetu i Savezu koji ima značajan uticaj u svetskoj odbojkaškoj organizaciji", rekao je Grbić u telefonskom razgovoru.

On tvrdi da nema politizacije, ali da svi koji nastupaju za Srbiju moraju da brane interese Srbije i da postupaju u skladu sa onim što su njeni interesi. Po njegovom mišljenju, smena Golijanina nije nanela štetu odbojci u Srbiji i ovaj sport će i ubuduće donositi medalje sa velikih takmičenja.

ŠTA SE DEŠAVALO "IZA SCENE"

Za kratko vreme na čelu Saveza Golijanin je uneo neke izmene u radu ove organizacije koju je pre toga u svom maniru i sa uspehom vodio Boričić. Golijanin je probao da prenese svoje upravljačko iskustvo i moguće je da je u tim sitnim reformama u oblasti poslovanja Saveza i načina rada, odnosa prema sudijskoj i trenerskoj organizaciji, kao i lokalnim organizacijama, izazvao poremećaje koji su mu proizveli neprijatelje. Izgleda da su oni samo čekali povod da ga smene i da se možda uz pomoć Vladimira Grbića, kao nesporne ličnosti iz sveta odbojke, izbore za pozicije do kojih ne bi došli da je Golijanin ostao. On o tim stvarima ne želi da govori, jer će i dalje biti u odbojci kao deo OK Partizan i veruje da će se opet vratiti u Savez.

Golijaninova "samovolja", "medijska kampanja" (kako je ocenjen njegov intervju "Politici") i potcenjivanje protivnika doveli su ga do toga da bude smenjen posle samo šest meseci. Do izbora novog predsednika odbojkom u Srbiji upravljaće radno telo u sastavu Vladimir Grbić, Bogdan Mamuzić i Petar Bogunović. ¶

SLOBODAN GEORGIJEV

Dug put do cilja

Poglavlja koja se prva otvaraju i poslednja zatvaraju

Iako je Srbija na evropskom putu već osam godina, od potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju 2008. godine, moglo bi se reći da su prvi pravi koraci napravljeni sedam godina kasnije, krajem 2015, otvaranjem prva dva poglavlja. Novo opšte pravilo za buduće države članice je da na putu pristupanja Evropskoj uniji prvo otvaraju poglavlja za čije je zatvaranje potrebno najviše vremena, odnosno koja se i poslednja zatvaraju. Za većinu država kandidata to su poglavlja 23 – Pravosuđe i osnovna prava, i poglavlje 24 – Pravda, sloboda i bezbednost.

U slučaju Srbije, zbog specifične geopolitičke situacije, takvo je i poglavlje 35 – ostala pitanja. Ono je poslednje po rednom broju, ali bar u slučaju Srbije među najvažnijima, i otvoreno je u decembru prošle godine. Uporedo sa njim, otvoreno je i poglavlje 32 – finansijska kontrola. Usledila je sedmomesečna pauza, da bi konačno u julu ove godine, nakon nekoliko stavljanja veta Hrvatske, bila otvorena i poglavlja 23 i 24. Tako je Srbija otvorila svoja najteža poglavlja. S obzirom na aktuelnu krizu i blokiranje dijaloga Beograda i Prištine, upitno je hoće li ih i koliko biti otvoreno do kraja ove godine. Prema najavama šefice pregovaračkog tima Tanje Miščević, Savet EU razmatra poglavlja 5, 25 i 26 u pregovorima o članstvu sa Srbijom. Ova tri poglavlja u poslednje vreme pominju se kao sledeća koja će biti otvorena, mada, evidentno je, sa mnogo manje euforije i uverenosti da bi to zaista i moglo da se dogodi u kratkom roku.

NOVI PRISTUP

Politike iz domena unutrašnjih poslova od kojih u velikoj meri zavisi sigurnost građana i njihov pristup pravdi, sadržane su u poglavlju 24. Čini ga skup propisa koji predstavljaju najbolje evropske prakse i standarde u oblastima poput zaštite spoljnih granica, policijske saradnje među zemljama članicama, regulisanju migracija, pravosudnoj saradnji, borbi protiv terorizma... Uz prethodno pomenuto poglavlje 23, poglavlje 24 čini okosnicu tzv. novog pristupa EU politici proširenja. Taj "novi pristup" nastao je kao odgovor na nezadovoljavajući stepen napretka u ovim ključnim oblastima prilikom prethodnih talasa proširenja. On se primenjuje od pristupnih pregovora Hrvatske i uvodi ključne novine u proces pregovora o članstvu zemalja Zapadnog Balkana. Prva novina je to što je definisano da se ova dva poglavlja rano otvaraju i kasno zatvaraju. Druga bitna novina je što tokom pregovora u ovim

oblastima Evropska komisija igra ključnu savetodavnu ulogu kroz konsultacije o sadržini reformi koje država kandidat treba da sprovede. Takođe, uvedena su i prelazna merila (*interim benchmarks*) i završna merila (*closing benchmarks*), kako bi se osiguralo da reforme proizvode rezultate. Poslednja novina koja je uvedena ovim "novim pristupom" jeste upravo mogućnost da se pregovori u ostalim poglavljima suspenduju ako se napredak u ova dva poglavlja oceni kao nezadovoljavajući.

Kako Srbija ispunjava obaveze preuzete otvaranjem pregovaračkih poglavlja, biće poznato nakon dobijanja Godišnjeg izveštaja Evropske komisije o napretku Srbije u evropskim integracijama, koje se očekuje 9. novembra. Dok čekamo ovaj izveštaj, vreme je da vidimo šta nam predviđaju poglavlja 23 i 24, kakve nas promene očekuju i koliko je teško do njih stići.

Kao što je već rečeno, sve do pregovora Hrvatske sa Evropskom unijom ova dva poglavlja činila su zajedno poglavlje koje je nosilo naziv Pravosuđe i unutrašnji poslovi. Sada je podeljeno u dva odvojena poglavlja, a usklađivanje i primena propisa u ovim poglavljima prate se tokom čitavog procesa pregovora i ukoliko država nije ostvarila zadovoljavajući napredak, moguće je zastati sa pregovorima u drugim poglavljima.

PRAVOSUĐE NA ISPITU

Ukoliko znamo da poglavlje 23 obuhvata reformu pravosuđa, antikorupcijsku politiku, osnovna prava i pravo državljana EU, jasno je da će za Srbiju ovo biti dug proces. Cilj politika sadržanih u ovom poglavlju jesu očuvanje i unapređenje EU kao prostora slobode, bezbednosti i pravde. Osnovu ovih politika čini nezavisno sudstvo, sa izgradnjom neophodnih kapaciteta za održavanje i zaštitu vladavine prava. Nezavisnost sudstva podrazumeva integritet sudova i sudija, nepristrasnost i visoke standarde presuda. Sprečavanje uticaja na sudstvo ostvaruje se kroz finansijsku nezavisnost sudija, izgradnju kapaciteta i trening. Jedna od odredaba koja se tiče usklađivanja domaćeg zakonodavstva sa evropskim tiče se promene Ustava. Promena Ustava

Srbiju čeka i zbog usklađivanja sa evropskim standardima kroz pregovaračka poglavlja, najpre radi formiranja nezavisnog pravosuđa. Aktuelni ustav, koji ovih dana navršava deset godina, često je bio predmet polemika. Premda je u javnosti stvoren utisak da se promena Ustava traži zbog pominjanja Kosova u preambuli, glavni zahtev EU prevashodno je u vezin sa izmenama postupka izbora tužilaca i sudija, u čemu prema sadašnjem sistemu politika ima preveliki uticaj.

Poštovanje osnovnih prava i prava građana Evropske unije zagarantovani su sudskom praksom, pravnim tekovinama EU i Poveljom o fundamentalnim pravima EU. Cilj ove povelje je da pretoči osnovna ljudska, politička i ekonomska i socijalna prava građana Evropske unije u pravo EU. Prema sudskoj praksi

Evropskog suda pravde, osnovna prava su deo tzv. opštih pravnih načela, formulisanih na osnovu ustavnih i administrativnih tradicija svih država članica. Ova pravna načela imaju obavezujući karakter u pravnom sistemu Evropske unije.

Neodvojivo od nezavisnosti sudstva je i pitanje osnovnih prava, kao i pravo na pravično suđenje, borba protiv korupcije... Kada bismo nabrajali sva prava sadržana u ovom poglavlju, morali bismo da mu posvetimo nekoliko nastavaka ovog feljtona. Ovde ćemo podsetiti da je Akcioni plan za poglavlje 23 menjan tri puta dok konačno nije usvojen u aprilu ove godine. Njime su predviđene aktivnosti u usklađivanju zakonodavstva Srbije sa pravnim tekovinama EU. Srbija u Poglavlju 23 ima 50 prelaznih merila, ali će ih ispuniti aktivnostima koje je predvidela Akcionim planom za to poglavlje.

Prvi izveštaj o sprovođenju aktivnosti iz ovog Akcionog plana objavljen je u julu 2016. Prema Izveštaju, zaključno sa drugim tromesečjem 2016, Srbija je sprovela 77 odsto predviđenih aktivnosti u potpunosti, po osam odsto skoro u potpunosti i delimično, tri odsto aktivnosti nije sprovela, a za četiri odsto aktivnosti nadležne institucije nisu podnele izveštaje. U okviru samog poglavlja, procenat potpunog sprovođenja najviši je u oblasti osnovnih prava (82 odsto), a najniži u oblasti borbe protiv korupcije (60 odsto). Iako na prvi pogled izgleda da je ostvaren veliki napredak, pitanje je koliki je kvalitet tih promena, odnosno stvarni napredak Srbije. Taj napredak biće poznat za nekoliko dana, kada Evropska komisija dostavi svoj izveštaj o napretku.

U međuvremenu, nevladine organizacije okupljene u koaliciju "prEUgovor", predstavile su dan pre nastanka ovog teksta svoj izveštaj o napretku u poglavljima 23 i 24. Izveštaj obuhvata period od maja do oktobra 2016. godine, a u pojedinim oblastima period od početka godine. Kako se navodi, brojne preporuke iz ovog izveštaja slične su preporukama koje se nalaze u prethodnom izveštaju "prEUgovora", budući da je u pojedinim oblastima, uprkos pozitivnoj samoproceni države, urađeno veoma malo. Uzrok tome su, ocenjuju iz ove koalicije, između ostalog, i prevremeni izbori, koji su usporili procese reformi ili ih čak odložili za neko vreme u budućnosti.

POGLAVLJE 24

Pravda, sloboda i bezbednost naziv je poglavlja koje obuhvata deset potpolitika. Ovo poglavlje obuhvata pitanje migracija, azila, kontrolu spoljnih granica i Šengen, viznu politiku, pravosudnu saradnju, policijsku saradnju i borbu protiv organizovanog kriminala, saradnju u borbi protiv terorizma, saradnju u oblasti droga, carinsku saradnju i falsifikovanje evra. Pravne tekovine u ovoj oblasti se veoma brzo razvijaju i – sa dodatnim nadležnostima koje EU ima u ovim oblastima nakon svake izmene osnivačkih ugovora – sve je veći broj propisa koji definišu zajedničke standarde. Jedno od najvećih dostignuća zajedničkih politika EU je ukidanje unutrašnjih granica između država članica. To je dovelo do potrebe za većom unutrašnjom bezbednošću svih građana, koja je neraskidivo povezana sa saradnjom sa drugim državama. U svakom slučaju, i u procesu pristupanja i kada Srbija postane članica, uvođenjem standarda i usklađivanjem sa pravnim tekovinama u ovoj oblasti bezbednost građana Srbije trebalo bi da bude veća, a pravna država i vladavina prava trebalo bi da budu zaštićene. Takođe, Srbija bi pristupanjem EU trebalo da postane deo velikog sistema koji bezbednosne izazove rešava razmenom informacija i bliskom saradnjom.

Za Srbiju su najvažnije reforme u Ministarstvu unutrašnjih poslova koje ovo poglavlje predviđa. EU zamera srpskoj policiji što ima prekobrojnu administraciju, što ne radi u skladu s potrebama društva kojem služi, ali i što je politizovana. Neretko se političari mešaju u rad policije ili je zloupotrebljavaju u dnevnopolitičke, ali i partijske svrhe. Setimo se afere "Državni udar" i konferencije za novinare ministra policije sa pripadnicima MUP-a "u punoj ratnoj opremi", slučaja rušenja u Savamali. U izveštaju koji će stići 9. novembra videćemo i koliko su nas ti događaji koštali. ¶

KATARINA STEVANOVIĆ

Projekat "Pristupni pregovori sa Evropskom unijom: 35 koraka do cilja" sufinansiran je iz budžeta Republike Srbije – Ministarstva kulture i informisanja. Izneti stavovi ne izražavaju nužno stavove organa koji je dodelio sredstva.

Borba za jednakost je večna

U vreme kada se svaki čas organizuju konferencije na razne goruće teme, a nikakve rezultate ne daju, jedna inicijativa živi već 16 godina, ima uspeha, a u poslednje vreme napravljen je dodatan pomak ka razvoju. Ženska platforma za razvoj Srbije 2014–2020. dokaz je da društvene promene, iako jesu spore, nisu nedostižne

Kod nas, a i u svetu, jedan od načina da se govori o društvenim problemima jesu konferencije, jednodnevne, višednevne, poludnevne. Potpisnica ovog teksta prisustvovala je i učestvovala, a bogme i organizovala mnoge i uvek se neprijatno iznenađivala. Retko kad se događa, naime, da neki od takvih skupova proizvede konkretan rezultat. Date sve od sebe da okupite sve važne činioce, da im omogućite da se upoznaju, umreže i organizuju, nadate se da će iz toga nastati neka inicijativa ili grupa za pritisak na donosioce odluka... Umesto rezultata, dobijete nešto poput grupe za psihološku podršku: okupe se ljudi koji misle slično, izjadaju se jedni drugima, popiju kafu i odu. Zbog svega ovoga, činjenica da Ženska platforma za razvoj Srbije slavi drugi rođendan otkako je potpisana 2. novembra 2014. na Paliću, te da živi, pa još i daje rezultate, uliva nadu da je moguće okupiti na jednom mestu veliki broj važnih aktera, a onda ih, bez obzira na sve političke i ideološke razlike, ubediti da se usaglase oko jednog jedinstvenog dokumenta.

PALIĆKI PROCES

Inicijatorke platforme ovaj dokument zovu i Palićki proces. Sve je počelo na Paliću još 2000. godine, kada je održana prva konferencija, sa idejom da pomogne da žene, ženska perspektiva i potrebe žena postanu vidljive i uticajne u javnom prostoru. Cilj joj je bio doprinos demokratiji u Srbiji. Danas se možda ne čini tako, ali te 2000. rodna ravnopravnost je bila "zadnja rupa na svirali". Nije se ta rupa na svirali pomakla mnogo ni 16 godina kasnije, ali napretka ipak ima. A taj se napredak nije dogodio sam od sebe, već su neke žene i muškarci više od deceniju i po radili na tome da do njega dođe. Naredna konferencija na Paliću održana je 2006, sa evropskim putem kao idejom vodiljom. I konačno, Palić 3, 2014. godine okreće se razvojnim problemima i rezultira dokumentom "Ženska platforma za razvoj Srbije 2014–2020". Bilo je pakleno teško, kažu inicijatorke i organizatorke. Na jednom mestu okupile su se ministarke, narodne poslanice, NVO aktivistkinje, profesorke univerziteta, novinarke, preduzetnice, naučnice itd. Sve one zauzimaju različite političke stavove, čak dijametralno suprotne. Za neke među njima nemoguće je zamisliti da su se našle na istom mestu u isto vreme, a da je sve prošlo bez incidenata. Međutim, nekome je uspelo da ih ujedini makar oko jednog važnog pitanja. Ispostavilo se da pitanje rodne ravnopravnosti nije tek još jedno, već ključno, ono koje prožima sve druge društvene i razvojne probleme, te da bez rodne ravnopravnosti nema napretka za jednu evropsku zemlju koja pretenduje na članstvo u Evropskoj uniji. Da sve bude još bolje, Ženska platforma se ne svodi na zahtev za promociju prava žena. Ovaj dokument zahteva ravnopravnost jer se njome postiže bolji kvalitet života za sve – i žene i muškarce, što nas još jednom vodi ka zaključku da su i muškarci i žene žrtve patrijarhata, a da je jedini lek za to konstantan rad na unapređenju rodne ravnopravnosti.

Da ponovimo još jednom, jer je od izuzetne važnosti: Ženska platforma okupila je ministarke u Vladi Srbije, narodne poslanice kako iz vladajućih tako i iz opozicionih stranaka, preduzetnice, umetnice, aktivistkinje i akademske građanke. Uprkos međusobnim razlikama i razmimoilaženjima, one su se ujedinile oko platforme, potpisale je, a onda nastavile da rade ono što su ovim dokumentom obećale. A obećale su osnaživanje žena i muškaraca na svim poljima, sa ciljem da ovo društvo postigne ujednačen i održiv razvoj. Prošle nedelje, u petak 29. oktobra, akterke i akteri ove Platforme okupili su se još jednom u Beogradu kako bi predstavili rezultate dvogodišnjeg rada. Ne postoji nijedan segment života u Srbiji koji Ženska platforma nije pokrila. Stoga ćemo ih nabrojati, ma kako dug spisak bio: vladavina prava, antidiskriminacija, ljudska bezbednost i nasilje nad ženama, poljoprivreda i održivi razvoj, zdravlje i sport, preduzetništvo i zapošljavanje, politička participacija, budžet i upravljanje javnim politikama, socijalna politika i ekonomija staranja, obrazovanje i nauka, kultura i mediji, žene i nove tehnologije i sindikalno organizovanje žena.

IMA POMAKA

Dve od nabrojanih tema zaslužuju posebnu pažnju, jer ko god prati rodnu ravnopravnost zna da se njima malo ko bavi: ruralni razvoj kroz položaj seoskih žena i rodno odgovorno budžetiranje. Pa krenimo redom, da objasnimo gde smo kada je o ove dve teme reč.

Seoske žene verovatno su najzanemarenija ranjiva grupa. Ipak, prof. Branka Lazić sa Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu ukazala je na neke dobre trendove. Kada je reč o organskoj proizvodnji hrane, u njoj učestvuje oko 25 odsto žena, za razliku od konvencionalne gde ih je između 14 i 19 odsto. Međutim, prof. Lazić naglašava da preciznih statističkih podataka nema. Ohrabruje stalan rast ekološke proizvodnje, koja je vrlo važna za održivi razvoj i sve veći broj žena koje u njoj učestvuju. U onim delovima Srbije gde su aktivne organizacije za prava žena,

UJEDINJENE OKO PLATFORME: Promene spore, ali dostižne

Foto: Marija Piroški

napredak na ovom polju je drastično veći nego tamo gde ih nema. Zato na primer u Vojvodini, zahvaljujući sistemskim edukacijama i sistematskom finansiranju projekata za osnaživanje seoskih žena, broj onih koje ostvaruju svoja prava konstantno raste, a one polako počinju i da se umrežavaju. Pre nekoliko dana u Vojvodini je osnovana Mreža ruralnih žena.

Problemi su, međutim, i dalje isti: zdravstvena zaštita, pristup obrazovanju, smeštaj dece u vrtiće itd. najviše ugrožavaju ekonomsko jačanje seoskih žena. Osim toga, postoji ogroman jaz između registrovanih poljoprivrednih domaćinstava i velikih poljoprivrednih kompanija: veoma je nizak procenat žena zaposlenih u poljoprivredi, dok realno ogroman broj njih radi u domaćinstvima. Profesorka Lazić naročito je naglasila da ruralni razvoj nije samo poljoprivreda nego da on zavisi od čitavog niza ekonomskih, društvenih i kulturnih faktora. Prema njenim rečima, na bazi Platforme identifikovani su ključni problemi koje treba rešavati, urađena je analiza napretka i planirani su budući koraci.

Najveći pomak napravljen je na planu rodno odgovornog budžetiranja. O čemu se zapravo radi? Sanja Nikolin iz Ženske platforme za razvoj objasnila je da je ovakvo planiranje budžeta Republike Srbije način da rodna ravnopravnost uđe u sve pore sistema. Štaviše, novi Zakon o budžetskom sistemu obavezuje budžetske korisnike da budžetskim sredstvima raspolažu rodno odgovorno. Za ovakvo planiranje budžeta prošle godine obučeno je 347, a ove još 110 osoba. Ove godine rodno odgovorno budžetiranje primenilo je 28 budžetskih korisnika u Srbiji i deset u Vojvodini. Sanja Nikolin je istakla da jedini problem postoji sa opštinama, koje se pravdaju da nisu u obavezi, međutim, zakon ih od ove godine ipak obavezuje na to. "Tek kada programsko, to jest rodno odgovorno budžetiranje odmakne, znaćemo šta smo od svojih programskih ciljeva postigli", rekla je Sanja Nikolin. Najbitnija stvar po njenom mišljenju jeste načinjanje teme neplaćenog ženskog rada i sagledavanje uticaja poreskih politika na građanke i građane Srbije.

TAMNIJA STRANA

Daleko smo ipak od toga da nam na planu rodne ravnopravnosti cvetaju ruže. Poverenica za ravnopravnost Brankica Janković istakla je da su žene u Srbiji i dalje najizloženije među svim grupama koje trpe diskriminaciju – od ukupnog broja slučajeva diskriminacije kojima se Kancelarija poverenika za ravnopravnost bavila u poslednjih godinu dana, 25 odsto bili su rodno zasnovana diskriminacija žena. Borba protiv nasilja nad ženama je takođe kritična tačka. Napredak je vidljiv jedino u broju donetih zakona i procedura, ali njihova primena ne postoji, pa se doneti akti nikako ne odražavaju na realan život žena. Biljana Stepanov iz Centra za podršku ženama naglasila je da multisektorska saradnja ne postoji, te da dobro funkcionisanje institucija zavisi od ličnog entuzijazma pojedinaca koji u njima rade: "Čim ti ljudi budu prebačeni na neko drugo mesto, sve ponovo stane." Stepanov se upitala o kakvoj mi borbi protiv nasilja nad ženama uopšte govorimo kada znamo da je od početka 2016. do dana održavanja konferencije u Srbiji u porodičnom i partnerskom nasilju stradalo 28 žena. U periodu između konferencije i dana pisanja ovog teksta (ponedeljak 31. oktobar), taj broj se povećao za još dve.

Kada se isprati istorija nastanka Ženske platforme, zaključak se nameće sam: čak i za najmanju promenu, potrebno je mnogo vremena, strpljenja i upornosti, a potrebni su i ljudi koji ne odustaju lako. Suštinu borbe za rodnu ravnopravnost možda je najbolje sumirala prof. Marijana Pajvančić: "Pravo na ravnopravnost je univerzalno. Mi se borimo za to, boriće se naša deca, boriće se i naše unuke. Možda nikada do kraja nećemo uspeti da taj pojam ispunimo sadržajem, ali ćemo se boriti i dalje." ¶

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

Neophodan, a ne postoji

Uprkos mnogim dokazima o višestrukoj koristi upotrebe bicikla kao sredstva transporta, u Beogradu je i dalje na snazi apsolutna prevlast "njegovog veličanstva automobila", bez većih izgleda da se to uskoro promeni

Sudeći po krajnje nerelevantnom i subjektivnom utisku, stečenom u krugovima u kojima se dolepotpisani kreće, Beograđani svoj prvi kontakt sa biciklom imaju kao deca, pre nego što pođu u školu. Ako imaju uslova, prostora i mogućnosti, voze bicikl često – najpre uz pratnju odraslih, pa, potom, kad malo odrastu, voze ga u nešto većem dečijem društvu, da bi, kako vreme prolazi, bicikl sve više i više skupljao prašinu i na kraju završio u kakvoj ostavi, podrumu, na tavanu ili terasi, sa tendencijom da se upotrebljava jednocifren broj puta godišnje. Zapravo, a to je i dalje onaj krajnje nerelevantni subjektivni utisak, bicikl kao da i nije prevozno sredstvo, već više neka vrsta skupe dečije *igračke* koju, je l', svako dete na kraju *preraste*.

Uostalom, i da nije tako, šta preostaje tamo nekom tinejdžeru ili studentu sa Karaburme, iz Žarkova ili sa Banjice, nego da jednostavno prestane da vozi svoj bicikl – a čak i da želi, gde bi ga vozio? Da dođe do najbliže biciklističke staze, treba da pređe kilometre i kilometre ulica, po lošem kolovozu, među vozačima koji uglavnom ne vole da vide bicikliste na drumu, niti su navikli na njih. U Srbiji, kao posledica različitih faktora, postoje gradovi koji mogu poslužiti kao putokaz u kom pravcu se može razmišljati kada je reč o urbanom biciklizmu – poput Subotice, Novog Sada ili Šapca. Međutim, glavni grad – izuzimajući opštinu Novi Beograd – ne može da se pohvali da je učinio mnogo toga za svoje sugrađane, kako bi oni bicikl prestali da smatraju dečijom igračkom, i o njemu počeli da razmišljaju kao o prevoznom sredstvu.

U Zapadnoj Evropi, generalno, prepoznate su koristi koje donosi urbani biciklizam – od smanjenja gužvi i posledično čistijeg vazduha, do koristi po zdravlje. Imajući u vidu stanje domaćeg javnog zdravstva i činjenicu da je Srbija redovno u vrhu po smrtnosti od kardiovaskularnih bolesti, ovu blagotvornu posledicu redovnog korišćenja bicikala nikako ne treba potcenjivati. No, u razgovoru sa sagovornicima iz različitih udruženja biciklista, stiče se utisak da (ne)postojanje infrastrukture nikako nije jedini problem i prepreka za korišćenje bicikla: tu su i nedostatak političke volje da se stanje promeni, "okamenjeni" pogled na saobraćaj i izrazito favorizovanje automobila i motornog saobraćaja u raznim telima koja donose odluke, ali i bezbednost, odnosno percepcija bezbednosti biciklista.

"U svakom gradu postoji određeni procenat biciklista, koji će bicikle voziti uvek – reč je o rekreativcima i zaljubljenicima. To je uglavnom manje od jednog procenta svih putovanja koji se obave po gradu. Ako želite da idete preko tog procenta, onda morate da stvorite uslove. U Beogradu je taj procenat upravo oko jedan odsto – reč je o porastu, jer je 2007. ili 2008. on iznosio 0,55 odsto. Dakle, reč je o udelu vožnje bicikala u ukupnom broju putovanja po gradu – tu se ubrajaju i rekreativna i transportna putovanja", kaže za "Vreme" Zoran Bukvić, predsednik udruženja "Ulice za bicikliste". "U zavisnosti od toga o kom je delu grada reč, Budimpešta ima do 10 odsto tih putovanja, Ljubljana 12, Zagreb 3–4, kao i Novi Sad. Beč ima sedam odsto i aktivno ulažu i rade na tome da se taj broj poveća. Ako odemo severnije, u Dansku i Holandiju, tamo se procenat penje i do 50 odsto, u zavisnosti od dela grada – na nivou cele zemlje to je oko 20 i više odsto", ističe Bukvić.

Govoreći o bezbednosti, on kaže da biciklisti objektivno mogu da budu bezbedni, ali da se subjektivno osećaju nebezbedno zbog toga što nisu preduzete nikakve mere vezane za bicikliste – nije dovoljno usporen saobraćaj, nisu postavljeni ležeći policajci, nisu sužene ulice, adekvatno označene zone gde se može voziti do 30 km/h...

"Svaki grad ima drugačije probleme. Na primer, u Pirotu postoji 10 odsto biciklističkih putovanja. Od svakog grada zavisi kakvu će politiku imati, dakle, sve ove mere moraju da dođu iz Gradske uprave. Iskreno, na nivou samog gradskog Sekretarijata za saobraćaj, nisam naišao na sličnu percepciju problema. Oni se 'klanjaju' toj protočnosti automobilskog saobraćaja, ne usuđuju se da dodirnu parking mesta u centru – nema to mnogo veze sa time ko je na vlasti, ta mantra o 5000 parking mesta koji nedostaju Beogradu stalno se ponavlja. Tu se postavlja pitanje: gde će biti limit? Jer, uvek ćete imati zahtev za parkiranjem, i on će uvek rasti – svi će hteti da dođu autom u centar grada. Što vi budete više pravili automobilsku infrastrukturu, koja zahteva ogromna sredstva i ulaganja, to će se više automobila koristiti. To je nešto što je dokazano, i zove se *induced demand*. Bilo da pravite parkinge ili nove saobraćajnice, to će pozivati nove automobile. I tu se onda stvara začarani krug gde stalno pravite novu infrastrukturu, a gužve su sve veće. Onaj ko je vlast u gradu mora dobro da promisli o prioritetima, da napravi rez i kaže: ovde danas neće biti parking. Pravo je pitanje: šta hoćete? Hoćete gužvu ili ljude na biciklu, što je zdravije, što će rasteretiti zdravstveni sistem, smanjiti gužvu, buku i zagađenje?", pita se Bukvić.

No, prema rečima Danila Ćurčića iz udruženja "Bajsologija", problem je mnogo širi, i njega ne može da reši gradski Sekretarijat. "Suštinski, mislim da nama treba promena shvatanja urbane mobilnosti. To je, čak, pitanje za više ministarstava, ne samo za ono koje se bavi saobraćajem. Na primer, Ministarstvo prosvete: deca u školi bi trebalo da uče da saobraćaj nisu samo automobili ili železnica. Treba nam novo shvatanja saobraćaja. Ne postoji sistem javnih bicikala, ne postoji mreža biciklističkih staza, odnosno ona je više rekreativna nego što ima funkciju prevoza. A i onaj deo kolovoza koji je predviđen za bicikliste, a to je metar od ivičnjaka, to je uvek ubedljivo najgori deo puta, tu su upali šahtovi, tu je kolotrag od

Foto: Marko Rupena

autobusa, vozači često ne obilaze biciklističke na potrebnom rastojanju. Sam pristup je pogrešan, a najbolji primer za to je onaj lift za bicikliste na Brankovom mostu. On radi duže za vreme letnjeg raspusta nego inače – valjda pretpostavljaju da će tada deca i mladi više rekreirati. A ljudi voze bicikle svaki dan, i njima je svejedno da li je leto ili zima", kaže Ćurčić.

Pre tačno dve godine, u novembru 2014, autori Danijel Vučković, Kosta Ćirić, Milan Stajić i Damjan Rehm Bogunović uradili su Studiju opravdanosti uvođenja sistema javnih bicikala na teritoriji Grada Beograda. "Održiva urbana mobilnost podrazumeva prilagođavanje gradova kretanju ljudi umesto kretanju automobila. Stoga se ulice posmatraju pre svega kao javni prostori, a tek onda kao drumovi za motorizovani saobraćaj. Takav urbanizam usmeren je na stanovnike grada, bilo da su u vozilima, bilo da su pešaci, i pre svega je lokalnog obima. Održiva mobilnost podrazumeva ne samo ekonomsku isplativost, već u računicu uvek uzima i ekološku održivost (npr. kvalitet vazduha, buku) i društvene aspekte kretanja, poput ekonomske dostupnosti i društvene inkluzivnosti", stoji na početku ove studije. Autori navode da trenutno postoji više od 600 gradova koji su implementirali sistem javnih bicikala (*bike sharing*), kojim se građanima omogućava da iznajme bicikl na jednoj lokaciji, koriste ga i ostave na drugoj lokaciji.

"Osnovni cilj sistema javnih bicikala je integrisanje biciklističkog saobraćaja u transportni sistem grada tako da bicikl može lako postati vid prevoza za svakodnevno korišćenje. U pitanju je nova filozofija kretanja koja propagira jednostavan, pristupačan, zdrav i čist način kretanja po gradu. Ovaj sistem javnog prevoza uz pomoć savremenih, zelenih tehnologija koristi bicikl na sasvim nov način", kažu autori. Nakon što su pregledali veliki broj javnih planova za Grad Beograd, oni zaključuju: "I dalje ne postoji planski dokument koji celovito, strateški sagledava i planira mrežu biciklističkog saobraćaja sa svim neophodnim elementima na teritoriji grada." Prema njihovoj računici, ukupna investiciona vrednost sistema javnih bicikala bila bi oko 1,3 miliona evra, od čega bi nacionalno učešće u investiciji bilo ispod pola miliona.

"Rezultati pokazuju da projekat nije opravdan s finansijskog aspekta, i nije samoodrživ gledajući tok novca, ali s aspekta ekonomske isplativosti, projekat je isplativ", navodi se u zaključku Studije. "Projekat je od veoma velikog značaja za društvo zbog podizanja svesti građana o zaštiti životne sredine i širenju ovog vida prevoza, značajnog povećanja bezbednosti u saobraćaju (dugoročni efekat), kvaliteta života – poboljšanje slike grada s takvim dodatnim kvalitetom, turističke vrednosti – poboljšanje slike grada s ovakvom turističkom atrakcijom, nivoa usluge transportnog sistema Grada Beograda, sa sistemom javnih bicikala kao jednim od novih podsistema, pouzdanijeg vremena putovanja, smanjenja kriminala (s obzirom da statistika pokazuje da su biciklisti znatno manje napadani u odnosu na pešake)", kažu autori, i zaključuju: "Nema sumnje da jedan ovakav projekat treba implementirati što pre."

Na kraju, umesto zaključka, možemo se prisetiti vesti od pre nekoliko meseci: uprkos protivljenju javnosti, na više lokacija na Novom Beogradu su "iskrčene" zelene površine, da bi se na njima izgradilo više stotina – parking mesta. Ovo "što pre" iz pomenute Studije izgleda da će da sačeka. ¶

RADMILO MARKOVIĆ

HEINRICH BÖLL STIFTUNG

RES Foundation
Partnerships
for Resilience

Stavovi izneti u članku ne predstavljaju nužno stavove Fondacije Hajnrih Bel i RES fondacije

Reportersko ‘odanje po Sajmu knjiga

LEGALIZACIJA LEGITIMITETA

Sve bilo u totalnom nadmašivanju: na Vulin ministarstvu sve pojedeno; Šešelj, pri marševskom koraku naučno pit’o, Gde ćemo sad; Dačić svratio da ne kažu da nije svratio; na nezavisnom “Informeru” umetnica u domindžos haljetku; a kod Zoranah redovi nisu odujimali...

BANANITA

Kako je izvoleo reći gospodin direktor, ovogodišnji Sajam knjiga je nadmašio sva očekivanja. Ostaje da se složimo. Pored rekordne posete, bilo još tog nadmašivanja. Recimo i npr., gospodin Šešelj, koji je, na štandu “Velike Srbije”, imao čast da primi Patrijarha, koji je bio “iznenađen našom plodonosnom izdavačkom delatnošću”, i tom prilikom mu uruči sva svoja naučna dela, pa ovaj “imati da čita i čita”.

U nadmašivanja mu dođe i to što je ministar Vulin, kod “Službenog glasnika”, objavio roman “Mrak”, kojim je “pokušao da poljubi rane svog naroda... i pokaže kako izaći iz ovog mraka”. A ono što se dešavalo na štandu nezavisnog “Informera”, to nije bilo nadmašivanje, do je bilo, kako ovaj ugledni list javlja, “razvaljivanje”. Tu bili svi starleta formati, i do kraja odvrnuti, tu umetnica Ceca, sa taburea, dala dijagnozu, “Meni, kao i vama, narod daje legitimitet”! Šteta što niko nije štampao Ekspoze gospodina Vučića, koje razvaljivanje, i nadmašivanje legitimiteta, bi to bilo.

Gospodin reporter na Sajam, tradicionalno, stigne u subotu. I krene redom, od tog Medija marketa. Prvo, i pravo, “nezavisne dnevne novine Informer”. Iako tek 11 pre podne, već se arli, na oglasnoj tabli naslovnica “Rat Putina”, te informacija da će tog dana bude Ana Bebić, glumci, fudbaleri Zvezde, Big Lale... Tu i taj gospodin, što se skraćeno viče DJV, koji kontroliše oglasnu tablu.

Ublizu “Kurir”, eksponent “najveće medijske kuće na Balkanu”, tu nezavisni “Telegraf”, nešto dalje, “Blic”, đe piše, “List koji ne žuti”, još dalje nezavisni “Ekspres”, još nezavisniji “Pečat”, veseli reporter evidentira i štand svog “Vremena”, đe moglo da se “virtuelno zaviri u našu redakciju”... U sledećoj hali bilo čisto obrazovanje, fakultet “Konstantin Veliki”, “Srpska naučna TV”, Ruski dom i NIS sa projektom “Energija znanja”...

Na jednom od tije štandova upravo bilo predavanje “Kreiranje inkluzivnih programa”, reporter stiže do velikog štanda Irana, koji bio domaćin Sajma, gužva, kamere, telohranitelji, ambasador u poseti. Tu bila i Fondacija “Karić”, natpis “Kreativna pera”, veliki plakat Putina na koji pisalo “Putin snaga Rusije”, sitnijim

NADMAŠIVANJE: Gužva, Vulin i Dačić na sajmu
Foto: D. T.

slovima Bogoljub J Karić i Dragomir J Karić. Reporter istraživački otkri da se radi o debeloj i plavoj knjizi, čiji su autori braća Karić.

Novinar utefterisa neko belo, sa zeleno lišće, plastično Karić cveće, stiže do štanda Ministarstva prosvjete RS, gde sve pozdravljao moto i maksima "Ideš li rode". "Ideš li rode" vrlo posećeno, ima da se sedi, ima da se stoji. Sve u veliko spremanje, u 13h nastupa akademik Matija... Reporter u toplom prolazu evidentira da su na svom mestu Kancelarija za Kosovo, kao i Vulin ministarstvo.

Kad napolju uzeo vazduh, nadivio se panou umetnice Habjanović, koja je u punoj veličini bila pored naslova "A onda je došla dobra vila", novinar stupi u Glavnu halu. Pa to je, ljudi moji, baš delovalo, glavni prolaz, pored "Vulkana", bio je ubranjen za prolaz, jerbo je blogerka Zoranah potpisivala knjigu, reporter krenu desno, ka "Službenom glasniku". Tu prodavačice, i prodavači, imali majice "Misli svojom glavom", popust do 90 posto, "Crni đavo, crveni rep" Brane Crnčevića 100 dinara. U sve to, u prostoru za gosti i autori, reporteru se učini poznato žensko kraće blajhane kose. Jedno od ženskinja "Misli svojom glavom" potvrdi, Jeste, to je direktorka Jelena Trivan, promenila se nabolje, izvanredna je.

Na istoj strani znameniti Zavod za udžbenike, neke konstrukcije u vazduhu, reflektori, na zidovi foto-tapeti, linoleum ko laminat, zvučnici, italijanska muzika, direktor Kojčić prisutan. Još imađaše, u staklenoj vitrini, diploma za Izdavački poduhvat godine, foto-tapet prozori, vrata, stepeništa, tabla na kojoj pisalo "Trg knjige", gdekoja saksija iz kojih je puzao plastični bršljan.

Dalje "Čigoja", "Makarije", "Prometej", "Agora", novinar se popne do "Loma" gde pazari Bernhardovog "Gubitnika", nastavi, tradicionalno šta ima kod "Kuće Dedić". Gospođa umetnica Dedić u punom pogonu, jeste u nekom kućnom izdanju, kosa raspuštena, crveno-crna bez rukavi kombinacija, ali, radnja radi, ko bez duše potpisuje "Pola duše". Plus i pride svakom kupcu osmeh, i čokoladna bananica što se zove "Bananita".

Opet Glavna hala, u drugom redu "Evro buk", tu totalni autlet, knjige 99, zato Hari Poter 989 dinara, kod "Lagune", koja izdavač godine, ko na vašaru, ima samo 15 kasa. Na "Vulkanu" velika reklama knjige "Poljubac iz Pariza", "Neodoljivo zabavna priča o devojci koja je ikada sanjala o ljubavi"... Tu je gospojica Zoranah još potpisivala, pored redovnih redova, bilo je i redova na čekanju, koje su kontrolisale vaspitačice, učiteljice i nastavnice.

Reporter napolju uze još vazduha, pa opet ispočetka. Na nezavisnom "Informeru" preko razglas javljaju da uskoro stiže Šešelj, da posle njega peva Ana Bebić. Sve u nadmašivanju, toči se "Valjevsko pivo", ima i rakija "Destilerije Zarić", gospodin što se viče DJV ne postiže da na oglasnu tablu upiše sve stvaraoce koji oću daju svoj doprinos svetkovini reči i pesme. Kod "Ekspresa" živo, samo što nije promocija knjige Ivana Radovanovića, prisutan lično Dačić sa po četiri sjajna dugmeta na svaki rukav od plavi sako, eksministar Tasovac sa veliku minđušu u jedno uvo.

Kod "Ideš li rode", jedan stvaralac je zborio da se po jutru dan poznaje, a da će se ovde uvek poznavati... Kod Vulin ministarstva upravo završen jedan od programa, na ovalima preostalo samo nekoliko vanilica i integralnih pogačica. Preko puta, kod Kancelarije za Kosovo, gde devojke u vitez nošnjama, isto okončana promocija, jedan od autora digo glas, Dajte rakije, da popiju ljudi...

BONTON

Na "Trgu knjige" sve na svom mestu, direktor Dragoljub, crni plišani sako na adekvatno braon cipele, u društvu sa gospodin umetnik koji na Če beretku imađaše kravatu. Beretka reče da bi bilo dobro da naprave monografiju, a Kojčić gospodin se složi da bi to bio veliki poduhvat. Reporter nastavi, kod "Čigoje" upade u veliku gužvu, obezbeđenje ga skloni u stranu, šta se dešava, predsednik Makedonije u poseti, da se ubeleži da mu nigde ne bilo domaćina Tomislava.

Pored "Kuće Dedić", crna krokodilčić majica, maršira je Šešelj, im'o pita ženske maskirne pantalone ispred sebe, Gde ćemo sad? Novinar uđe u Halu 4, Narodna biblioteka Srbije, pa društvo "Sveti Sava", arhiepiskopije, eparhije, manastiri... Ima knjiga, ikonica, brojanica, meda i rakije, sve do štanda Uprave za saradnju sa dijasporom, gde jedan recituje "Desiće se debata o društvenom stanju"... Kod ispostave ruskog manastira Svete Jelisavete, baćuške, kojekakva zvona, čajevi, mirišljavi sapuni, najbolje ide ulje osveštano na moštima svetog Pantelejmona i drugih svetaca.

U sve to "Velika Srbija" d.o.o. Tu gospođa Vjerica Radeta, general Božidar, sva naučna dela dr Vojislava, ima i da "uskoro novo naučno delo", naslov "U Srebrenici nije bilo genocida". Dalje bilo još buk šop ponude, Evro đunti, Vulkan, Laguna sa samo deset kasa, veliki hit "Šangajska princeza", koji prodat u samo preko milion primeraka, pisac Velikić koji je potpisivao svog "Islednika" na Delfi štandu...

Reporter uze vidi šta ima još od nadmašivanja, do "Kuće Dedić" konkurencija, umetnica Slavica, koja ima svoju izdavačku kuću, koja se zove po prvoj knjizi, "Zlatna orhideja". Piše poeziju, piše prozu, poslednja knjiga "Bonton", zato što smo preplavljeni nekulturom. Dok je slikamo, nastavlja, prodaje knjige, kako da ne, manje od koleginice Dedić, iako ova izgleda ko da još nije ustala...

Desiše se i "Novosti", koje "po meri čitalaca". Lično urednik Ratko potpisuje knjigu "Krst na križu". Reporter uze knjigu vidi ima li kilo, prodavac nas uputi na autora, novinar zahvali, samo hteo vidi ima li kilo. Vreme je odmicalo, kod Zoranah redovi nisu odujimali, na "Službeni glasnik" stig'o menager Goran Vesić, skloniše ispred njega korpu sa jabukama, naprave mesto kafi...

Opet Media market, novinar se uslika sa gospa Nada Macura, koja sve sa šiške bila na "Pink" štandu. Kod Informera je radila radnja, umetnica u domindžos haljetku je preko mikrofon poručivala da se u "Parovima" krvavo zarađuju pare, jedan od znatiželjnika ode bliže proveri ima li gospođica, za koju rekoše da lično Ajfon persona, gaćice. Gospodin koji proverav'o, razočarano prenese da prekrstila noge.

Kod "Kurira" bila kafa, besplatna. Do kafe stiže lično gospodin Dačić, uze one što mešaju pita ima li ko iz "Kurira". Upitamo za probleme, odgovori da nema problema, samo svratio do "Kurira", da posle ne kažu da nije svratio. Tu se Dačić, u pratnji obezbeđenje, uslika sa cure što mešaju kafu. Ode do nezavisnog "Informera", tamo im'o više sreće, lično ga doček'o, do sebe posadio, onaj što ga viču DJV.

Onda gospodin novinar im'o pisac obaveze na štandu svog "Vremena", gde je sa svoje kolege ispoštov'o obavezu druženje sa čitaocima. Da se pohvali, da od svi autori, što se tiče umetničkog dojma, najbolje prošo. Jedan gospodin iz Novog Sada tražio da se slika sa njim, a gospođa iz Švedske je čak kupila "U tri lepe". Kako, kad je na naslovnici knjige videla transparent "Vučiću, hvala", nije mogla odoli, jerbo, kako rekla, dosta joj je onih što pljuju premijera, hvala bogu, da ima i onih koji ga, kao ona, cene, poštuju i vide da je najbolji u istoriji. ¶

DRAGAN TODOROVIĆ

Povodom izložbe

Neko iz slike gleda vas

Triptih Ljube Popovića *U čast Džejmsa Džona Frejzera* (260×810 cm), koji je prvo krasio beogradski hotel "Interkontinental", zatim je da ne bi smetao gostima pokriven zavesom i na kraju sklonjen u podrum, od prošle subote izložen je u Modernoj galeriji Valjevo. Delo je od vlasnika hotela pozajmljeno samo na godinu dana, a izložba će trajati tri meseca. Prenosimo delove teksta akademika Ljubomira Simovića objavljenog u katalogu ove izložbe.

Povod za pisanje ovog teksta je bio krajnje neočekivan: Vojislav Jovanović, direktor Moderne galerije Valjevo, uspeo je da u galeriju prenese *Triptih u čast Džejmsa Džordža Frejzera* Ljube Popovića. Želeći da postavku tog triptihona obeleži, između ostalog, i odgovarajućom publikacijom, predložio mi je da o toj slici za tu priliku napišem tekst. Taj predlog je, s jedne strane, "aktivirao" moju davnašnju nameru da pišem o Ljubinom slikarstvu, ali se, s druge strane, ta namera nije mogla ograničiti samo na jednu sliku, bez obzira na njenu vrednost, a pogotovu bez obzira na njene dimenzije. Pomislio sam da bi levo i desno od ovog triptihona trebalo naslagati sve ono što je Ljuba naslikao pre i posle njega: sve, od studentskih radova (*Žuta osoba*, *Isparenje*, *Kleopatra s jabukom*, *Akt sa cvećem*, *Zelena slika tavana*, *Čuvar kupole*, *Gospođicin akt*), pa kroz bogat beogradski, i još bogatiji pariski period, sve do *Pejzaža belog meseca* i *Mrtvačkog plesa*, naslikanih 2015. godine, i sve to obuhvatiti jednim pogledom, kao jedinstvenu celinu. I potom potražiti mesto tog triptihona u toj celini.

Onda se dogodilo nešto što je tom pojmu, jedinstvena celina, neočekivano dalo najveću težinu: Ljuba je preminuo, i taj se pojam, koji je u početku trebalo da posluži kao privremen i relativan, dramatično nametnuo kao definitivan i neopoziv.

* * *

Sudeći po nazivima njegovih slika, Ljubu redovno opsedaju velike i spektakularne scene i teme: *Stvaranje sveta*, *Tajna stvaranja*, *Kosmički čovek*, *Izgubljeni raj*, *Sodoma i Gomora*, *Stiks*, *Pakao*, *Licem prema paklu*, *Put pakla*, *Usta pakla*, *Deca pakla*, *Verenice iz pakla*, *Apokalipsa*, *Lavirint*, *Lavirint Apokalipse*, *Potop*, *Raspeće*, *Mrtvački ples*, *Prepreka pred večnošću*... (Te velike scene i teme, po njegovom osećanju, traže i velike formate: njegovim zamislima i potezima potrebni su formati dvesta sa trista, dva sa tri metra, sve do rekordnih dimenzija pomenutog triptihona: 260 sa 810!)

Ne samo velikim i spektakularnim motivima i temama: Ljuba našu pažnju privlači izvodeći pred nas đavole, vampire i vešce. On nam priređuje *Seansu za vampire*, drži nam *Čas sodomije*, otkriva nam *Rascvetavanje genitalija*. S kakvom namerom?

Možda bih na to pitanje lakše našao odgovor ako bih se vratio nazivima njegovih slika. Nazivima svojih slika Ljuba nas upućuje na njihov sadržaj. Međutim, to nam mnogo ne pomaže u pokušaju da njegove slike razumemo. Njegove obrade biblijskih tema toliko su slobodne, da će se, i ako sledimo njihov naziv, svaki pokušaj identifikacije onoga što na slici vidimo završiti neuspehom. Što, na kraju krajeva, i ne mora da se doživi kao neuspeh, pogotovu ako se ima u vidu ono što je i sam Ljuba u jednoj prilici kazao: "Tema slike malo je važna sa čisto likovnog stanovišta".

Slika *Sodoma i Gomora*, na primer, ne preuzima ništa iz biblijske priče koju interpretira. I ja, stojeći pred tom slikom, prestajem da u njoj tražim sudbinu

U MODERNOJ GALERIJI VALJEVO: *U čast Džejmsa Džona Frejzera*
Autor: Ljuba Popović

Sodome i Gomore, i pokušavam da otkrijem nešto drugo: odnos gornje i donje zone, svetlog i mračnog, onih žena i onih čudovišta.

* * *

Ljubinim slikama sam pokušao da pristupim s jedne tačke koja mi se, posle dugogodišnjeg proveravanja, čini prihvatljivom, a na koju je u svoje vreme ukazao i Milan Komnenić, kada je zaključio da Ljuba "kao da čitavog života slika jednu jedinstvenu sliku". Ovu tvrdnju nije teško proveriti i dokazati: na nju nas upućuje i stalni repertoar Ljubinih motiva. Njegove slike su u početku svedene, i koloristički, i kompoziciono. Međutim, već u njegovoj beogradskoj fazi, a pogotovu posle odlaska u Pariz, njegova slika se širi, raste i buja, ispunjava se arhitekturom i vegetacijom, ženskim aktovima, utvarama i sablastima, vertikalama i horizontalama, perspektivama, dubinama i visinama. Najvećim brojem njegovih slika redovno dominira ženski akt, žena koja je nekad *Ljiljana*, *Mesečara*, *Venera*, *Ukrotiteljica*, *Lolita*, *Sirena*, *Boginja oluje*, *Boginja ljubavi*, *Lepotica dana*, *Žena noći*, *Kraljica vatre*, *Žena – cvet*, *Žena – zmija*.

Ona se nekad umnožava, i pretvara se u *Tri gracije* ili u *Verenice iz pakla*. Mračne donje zone njegovih slika ispunjavaju, i tu ženu opsedaju i ugrožavaju, "đavolske snage", vampiri, vešci, gnomi, monstrumi, roboti, utvare. Iz tih mračnih donjih zona uzdiže se mnoštvo stepenica, koje, kroz gustu vegetaciju (Andre Pjer de Mandijarg kaže: "ekspanzija vegetacije"), kroz "iskonstruisane pejzaže" (Gustav Rene Foks), i kroz bogatu i visoko stilizovanu arhitekturu, kojoj se takođe ne bi mogla osporiti "ekspanzija", vode u gornju zonu, u visinu i svetlost.

Gledajući nizove slika u kojima se neprekidno ponavljaju isti motivi, i prateći manje ili više vidljive promene u njihovim odnosima, pomišljam da bi se Ljubina slika mogla definisati onim poznatim stihovima iz pesme Pola Verlena, o ženi koja "nije uvek sasvim ista, a ni sasvim druga".

* * *

Umesto da u Ljubinim slikama tražim njegovo shvatanje "pakla", "raja", "apokalipse" itd., počeo sam da ih gledam slobodnije i neobaveznije. I tako sam s njima dolazio u jedan odnos u kome nisam dobijao ono što mi je sugerisano i diktirano, nego ono što mi je nudila slika "kao takva". Odnos u kome – da navedem jedan od najbizarnijih primera dok gledate neku od ovih slika, otkrivate da neko iz slike gleda vas.

Tako vas iz mraka donjeg levog ugla slike *Rane* gledaju dva čekinjama obrasla oka. U vas su uperene i oči iznad razjapljenih *Usta pakla*, i oči na *Orgulja-ma za Crnu planinu*, i oči iz *Pejzaža belog meseca*. I ne samo oči: iz mraka slike *Kosac*, izbečenim bradavicama gledaju vas dve sise.

* * *

Nije trenutak da u ovoj prilici, kada žurimo da se suočimo sa triptihonom naslikanim u čast autora *Zlatne grane*, opisujem šta sam sve doživljavao u susretima sa Ljubinim slikama, i šta sam sve čitao, i šta sam sve upisivao, u odnos one mračne donje i svetle gornje zone, ili u odnos onih gustih vertikala i horizontala. Horizontala koje, najčešće predstavljene kao stepeništa, slažući se jedna na drugu, i same preuzimaju ulogu vertikala, i nose nas uvis, u zamkove i kule, u morske pučine, u bure, u nebo i svetlost. Zato žurim da se što pre okrenemo triptihonu koji je povod ovom tekstu.

Sam Ljuba je, i impresivnim dimenzijama ove slike, i posvetom Frejzeru, ukazao na njeno izuzetno mesto u svom slikarstvu. Naše interesovanje za nju, međutim, nije moglo biti zadovoljeno: tako velikoj slici svaka vrata su bila uska, i svaka galerija tesna, tako da se radoznali gledalac morao zadovoljiti gledanjem njenih reprodukcija. Srećom, preduzimljivi ljudi iz valjevske Moderne galerije su, rušenjem, preziđivanjem i proširivanjem, omogućili da ova slika dobije krov nad glavom, tako da se svako može s njom neposredno suočiti, i gledati je u njenoj prirodnoj veličini.

Spremajući se za susret sa ovim triptihonom, podsetio sam se, koliko god je to bilo moguće, svega onoga što je Ljuba Popović naslikao, da bih što spremniji izašao pred tu sliku koja, od danas, kao ceo jedan novi horizont, ispunjava Modernu galeriju Valjevo.

Prilazeći tom triptihonu, pitam se da li ću uspeti da otkrijem njegovu poruku i njegovu tajnu, ili ću i ja završiti među onima koji su se Ljubinim slikama divili, i dizali ih u nebesa, a koji, kako kaže Ljuba, "ništa nisu razumeli", i koji su, kako piše Milenko Radović, posle svega "ostajali praznih ruku".

Avgust 2016. ¶

LJUBOMIR SIMOVIĆ

(iz teksta *Pristup Ljubinom triptihonu U čast Džejmsa Džordža Frejzera*)

jdp.rs

JUGOSLOVENSKO DRAMSKO POZORIŠTE

REPERTOAR
NOVEMBAR 2016.

Scena „Ljuba Tadić"

2. Sreda u 20.00	HAJMATBUH (Narodno pozorište Sombor)
3. Četvrtak u 20.00	ŠVABICA
4. Petak u 20.00	HAMLET
5. Subota u 20.00	AGHET (koncert, No Borders Orchestra i Dresdner Sinfoniker)
6. Nedelja u 17.00	POD ŽRVNJEM
7. Ponedeljak u 20.00	POD ŽRVNJEM
8. Utorak u 20.00	UNOSNO MESTO
10. Četvrtak u 20.00	TAKO JE MORALO BITI
12. Subota u 20.00	SUMNJIVO LICE
13. Nedelja u 20.00	UOBRAŽENI BOLESNIK
14. Ponedeljak u 20.00	ZAPISI IZ PODZEMLJA
15. Utorak u 20.00	HAMLET
17. Četvrtak u 20.00	METAMORFOZE **
18. Petak u 20.00	NIJE SMRT BICIKLO (da ti ga ukradu) *
19. Subota u 20.00	GOSPOĐICA
20. Nedelja u 20.00	OTELO
22. Utorak u 20.00	HAMLET
23. Sreda u 20.00	POD ŽRVNJEM
25. Petak u 20.00	UOBRAŽENI BOLESNIK *
26. Subota u 20.00	TARTIF
28. Ponedeljak u 20.00	UOBRAŽENI BOLESNIK
29. Utorak u 20.00	POD ŽRVNJEM
30. Sreda u 20.00	POD ŽRVNJEM

JDP titluje predstave na engleski jezik (*) i srpski jezik (**) za osobe sa oštećenjem sluha

Studio JDP

5. Subota u 20.30	SLUČAJNA SMRT JEDNOG ANARHISTE
12. Subota u 20.30	WHAT THE FUCK ARE WE DOING HERE? (nezavisna produkcija Mikser House, predstava je na engleskom jeziku bez prevoda)
14. Ponedeljak u 20.30	SLUČAJNA SMRT JEDNOG ANARHISTE
18. Petak u 20.30	HISTERIJA
19. Subota u 20.30	WHAT THE FUCK ARE WE DOING HERE? (nezavisna produkcija Mikser House, predstava je na engleskom jeziku bez prevoda)
28. Ponedeljak u 20.30	MARKS U SOHOU (nezavisna produkcija)
29. Utorak u 20.30	MARKS U SOHOU (nezavisna produkcija)
30. Sreda u 20.30	SLUČAJNA SMRT JEDNOG ANARHISTE

Gostovanja

9.	HAMLET 21. Jugoslovenski pozorišni festival „Bez prevoda", Užice
21.	GOSPOĐICA Kulturni centar Pančeva

U PRIPREMI
Žorž Fejdo
Hotel „Slobodan promet"
Režija: Boris Liješević

POPUSTI

Scena "Ljuba Tadić"

Obrazovne ustanove 50% popusta na grupne posete

Druga pravna lica i grupe građana 30% popusta na grupne posete

Grupni popust - 20 ulaznica za istu ili različite predstave (od 10. reda partera i ulaznice za balkon). Za predstavu *POD ŽRVNJEM* nije moguće dobiti grupni popust

Pojedinačni popust 50% na dan izvođenja predstave

Studio JDP

Ne postoji mogućnost grupnog popusta

Pojedinačni popust 50% na dan izvođenja predstave

DOSTAVLJAMO VAM ULAZNICE NA ŽELJENU ADRESU! | Vaš lični blagajnik 069 26 44 447

Radno vreme blagajne:
ponedeljak - subota
10h - 15h i od 17h do početka predstave
nedelja od 17h do početka predstave
Tel. 011 30 61 957 / 011 26 44 447
Kralja Milana 50

Beograd
www.beograd.rs

Raiffeisen BANK

Igrali se džezeri...

Nasred zemlje Srbije najveći domet 32. Beogradskog džez festivala jeste ukazivanje da mnoge "podrazumevajuće" stvari ne moraju biti kao što izgledaju

Znatno efektnije nego ranijih godina, autonomni slogan *Planeta džez* i žuto-crna (koaliciona?) vizuelizacija najavili su festivalsko izdanje s dinamičnom, ali nenametljivom (projektorskom) scenografijom. *Nasred zemlje Srbije* najveći domet ovog, sada petodnevnog praznika džeza u Beogradu jeste ukazivanje da mnoge 'podrazumevajuće' stvari ne moraju biti kao što izgledaju. Nije zanemarljivo, u društvenoj klimi kad i pucanje žice može biti tumačeno kao rušenje vlasti, udar na regionalnu stabilnost, i napad na premijera – čiji nam muzički ukus još niko nije blagoizvoleo otkriti.

ĆIRILI.COM

Zvanično otvaranje, s posebnim domaćim programom pripalo je pijanisti Vladimiru Maričiću, tj. prelistavanju njegovog znanog romano-kubano-balkanopusa. Ispred uigranog kvarteta materijal je osvežavao Brajen Linč (SAD) iz poslednje postave Jazz Messengersa, iskusan latino-trubač. Ovom povezivanju posredovao je poznati kritičar Tom Konrad, među sve brojnijim stranim izveštačima koji već godinama redovno posećuju obnovljeni Beogradski džez festival (BJF). Kadgod je zatrebalo, Linč je pogađao čak i 'naš' zvuk/boju, pa kad ovakvi gosti na Saboru u Guči budu važniji od Mileta Dodika, manje će nas mučiti otkud-odjednom-ultimatumi i dal' baš *srpska se truba s Kosova čuje*.

U vezi s tim, cenjeni harmonikaš Vensan Perani s bendom/projektom *Living Being* predstavio je francuski džez bez žitana/manuša, ali opet šarmantan i melodiozan. Krakat i bosonog, s dugmetarom, uz razigranog sopran-saksofonistu, vozio

DETALJI ZVUKA: Tord Gustavsen i Đanluka Petrela
Foto: Ivan Šepić

je slalom kroz lirske pasaže i snažne rifove. Taman dok sam se prisećao zemljaka mu Magma i pariskog Gonga, na bis – i na opšte oduševljenje – zapržili su pravi narodnjak. *Parlez-Vous Chocheck?* Da dođu ponovo! Naše nije manje ako ga i drugi prihvataju, naprotiv.

Koncerti u velikoj sali organizatora BJF-a, Doma omladine Beograda (DOB; ulaznice 800-1000d) poslužili su i da se prijatno obavestimo o novim aktivnostima starih poznanika kao što je italijanski trombonista Đanluka Petrela s Cosmic Renaissance, ali vrhunski doživljaj pružio je trio kubanskog klaviriste Alfreda Rodrigesa (r. '85). Pre desetak godina talenat i umeće omogućili su da postane pulen Kvinsija Džounsa i radi u/iz SAD. Nije uspeo da zadrži oba svoja srednjoškolska druga u ritam-sekciji, pa je gitaristički raspoložen basista iz Brazila. Alfredo izvrsno dokazuje da se i *Qba* može lepo iseliti iz stereotipa, i napredovati: njegovo tumačenje *Veinte Anos* sprečava da posle *Buena Vista*... ta potresna pesma postane starohavanski kič za turiste. Sledi produhovljena *Besame Mucho*, pa urnebesni završetak dekonstrukcijom i žongliranjem delovima *Guantanamera* – da ni ona ne ostane samo *Mlada partizanka*... Bebo i Čučo Valdes dobijaju muzičkog naslednika.

Kao ojačan, BJF ove se godine vratio i u Sava centar, štaviše u dva dana kojima su dominirali standardi, ako ne već i kanoni onog što se obično smatra savremenim džezom. Dvorana se ipak pokazala prevelikom za finansijski deprimiranu publiku (ulaznice 1200-2000d. nešto više od 2000 posetilaca za veče). Drugi vrhunac, naravno, napravio je miljenik Avišai Koen čije euforično učešće sa BJF-u 2007. i danas odjekuje. U međuvremenu postade zvezda, ali i dalje neposredan, gotovo zarazno radostan i zabavan. Prirodno, u odličnom izraelskom triju i s malo elemenata jevrejske muzičke tradicije, opet je oduševio do podužeg krešenda. Očito uživajući, puštao je kontrabas radi udaraljki, menjao se s bubnjarem, a na bis čak i nežno otpevao *Nature Boy* N.K. Koula! Budući je došao van turneja i istog dana leteo kući, Avišai je nastupio prvi, pa je sve posle pauze bio antiklimaks. Tim dublji jer je kvintet Antonia Serana pod firmom *Flame&Co* isporučio tek pregršt lakih nota, bez inventivnosti i uzbuđenja da opravdaju prisustvo na džez-festivalu. Nesumnjivo virtuoz na hromatskoj usnoj harmonici (i u Almodovarovim filmovima), Serano nije briljirao ni u poslednjem sastavu Paka de Lusie, u čijoj senci je tavorio ovaj neubedljivi program, Muzak-flamenko.

Bubnjara Džeka di Džoneta i kontrabasistu Dejva Holanda kroz decenije povezuje mnogo više nego Majls i ECM. Ovog puta u Beogradu delili su veče, svako sa svojim aktuelnim sastavom. U najužem izboru naj-bubnjara na svetu, Džekove godine (75) ne utiču na prefinjenu muzikalnost i zadivljujuću, mada ne bučnu tehniku. Od svih zvezda najmanje je sarađivao s Džonom Koltrejnom, a za ovaj trio izabrao sinove te čuvene postave: dostojnog saksofonistu Ravija, i potomka Koltrejnovog basiste Džimija Gerisona, bas-gitaristu Met(ju)a. Na stranu Metovo povremeno elektrik-zavijanje, savršena izvedba ne baš upečatljivog repertoara, u kom je Di Džonet neke od svojih kompozicija delom predstavio i kao pijanista.

Kvartet Aziza od postave prethodne Holandove zvezdane grupe Overtone razlikuje se jer je klaviristu Džejsona Morena zamenio gitarista Lionel Lueke. Engleski gdin dugogodišnje u SAD, dobrodržeći Dejv pouzdano je bio najmelodičniji, na osovini s top-saksofonistom Krisom Poterom. Iz glavne struje odudarao je izvikani Lueke, srećom umereniji – u ekscesima 'izmišljanja Hendriksa gde potrebe nema' – nego pri ranijim posetama Beogradu. Lep je eho fuzije i fanka '70ih u pretežno akustičnim aranžmanima (jazz-rock unplugged?), ali kad smo već kod višestrukih gostiju ovdašnjih koncertnih prostora: vrsni bubnjar Erik Harland član je tria Džošue Redmana, i ceo ovaj program glatko bih trampio za njihov set.

ŠVEDSKI STO

Okoponoćni termini u sali Amerikana DOB-a (500-1000d) zapali su pretežno Skandinavcima i pijanistima, i svi su – islandski trio gđe Sune Gunlaugs, pa i austrijski Davida Helboka – bili kul, ali ne hladni i dosadni. Štaviše, i dovoljno energični da drmusaju kasne sate, ponajviše kornetista Rob Mazurek (SAD), koji je s rada u Brazilu poveo ritam-sekciju (bubnjevi + bas-sinti) Sao Paolo Underground. To je, međutim, bilo neoriginalno; da ne čuje Trufaz. »

Mala profesorka Tineke Postma (ex Sisters Of Jazz) je kao i Sune obavila u SAD šta je trebalo, pa sad u pratnji tri mladića pokazuje da K. Dalfer nije jedina – a posebno ne najbolja – saksofonistkinja iz Holandije. Švedsko-norveški kvintet (tri limena duvača + r. sekcija) All Included u programu *Satan In Plain Clothes* kreativno svaštari, kao što bosonogi septet u šarenim tunikama Horse Orchestra iz četiri nordijske zemlje periode i stilove meša na zabavan način. Biser ove sekcije BJF-a je kvartet Torda Gustavsena (Norveška) čiji su (on-line?) sledbenici nakrcali salu (malo stolica, mnogo stajanja) da uživaju u delikatnim nijansama muziciranja potpuno u skladu sa trendom skandi-trilera, knjiških i filmskih. Jasan razlog za koncert pod boljim uslovima za koncentraciju. A festival koji ima ovakvu omladinu, ne mora da brine za svoju publiku; no nije bezbrižna prevlast državnog (makar i preko ambasada) finansiranja nad učešćem sponzora. Kao i izložba zvaničnog fotografa BJF-a Stanislava Milojkovića, tako su i mladi ovdašnji džezeri prilično neprikladno postavljeni, u pokušaju džem-sešna u holu, kad sve drugo završi. Jedva da su malo više pažnje dobili izostankom Ditera Ilga (Nemačka) zbog bolesti. Time je i završno veče 'palo' na portugalski big bend Matosinhos, koji je s pijanistom Ž.P.E. da Silvom izvodio njegove kompozicije, školovanih valera van glavnih struja američkih i srednjoevropskih orkestara tog formata. Nastup je narušio endemski problem NJF s iznajmljenom opremom – konkretno, kvar na kontrabasu, a na samom začelju ostali su domaći: Ščime trio + 1 mladog saks-profesora Luke Ignjatovića, Konzilijum gitariste Branka Trijića sa svojim drugim albumom, i septet hiperproduktivnog multiinstrumentaliste Silarda Mezeia (Srbija/Mađarska).

Potpuni promašaj je pokušaj prosečne hrvatske pop-pevačice Vesne Pisarović da džezira *The Great Yugoslav Songbook*, stare šlagere iz bolje zajedničke prošlosti. Falševi, kukavno ne-sinkopiranje, nesnalaženje u aranžmanima i šepanje za međunarodnom postavom teško prolaze i pod premazom jugonostalgije. Ravnopravno je mrcvarila pesme iz svih exYU republika, i valjda je taj površni 'izlet u džez' zauvek gotov. ¶

DRAGAN KREMER

Foto: *wikipedia.org*

Najverbozniji od rokenrolera

Nijedan od najvažnijih rokenrol začetnika zasad nije dugovečniji ni aktivniji od Čaka Berija. Valjda tako nekako i spada kad je reč o čoveku s najčudnijom karijerom u rokenrolu i gotovo sasvim sigurno "najopaljenijem" u počasnoj grupi staraca

Zanimljiva stvar: svi najvažniji rokenrol začetnici, pod uslovom da nisu prerano (zaista prerano) poumirali – Buddy Holly, Eddie Cochran, Gene Vincent, Elvis, naravno – uspjeli su doživjeti duboku starost. Da čovjek ne povjeruje, pogotovo nakon svega što su prošli: i Little Richard (evo, sad će mu 84 godine), Jerry Lee Lewis (81) i Fats Domino (88), još su živi i, još nevjerojatnije, i dalje sviraju. Nijedan zasad nije dugovječniji ni aktivniji od Chucka Berryja, koji je 18. oktobra napunio devedeset godina. Valjda tako nekako i spada kad je riječ o čovjeku s najčudnijom karijerom u rokenrolu i gotovo sasvim sigurno "najopaljenijem" u počasnoj grupi staraca – mada bi za prvenstvo u ludosti lako mogao bacati paru s crno-bijelim propovjedničkim dvojcem, Little Richardom i Jerry Leejem.

Iz toga, još nešto interesantno, a daleko važnije: iako je rokenrol pravac u kolektivnoj percepciji i kulturnoj memoriji identificiran s jednim jedinim instrumentom koji je sam simbol pravca – s električnom gitarom dakako – nijedna od pjesama koje su tamo oko 1954–1955. započele ovaj, za dugo vremena najakutniji žanr dvadesetog vijeka, nije otpočinjao njome. Teško se, naravno, može odrediti koja bi bila *prva* rokenrol pjesma (kako bi se to uopće ustanovilo, i po kojem kriteriju?), ali evo, već među uobičajenim sumnjivcima lako se vidi: *That's Alright, Mama,* Elvisov "Novi Zavjet", mladi Presley kreće lupkanjem u akustičnu gitaru pa se onda uključuje ostatak trija; Jerry Lee Lewis počinje *Great Balls of Fire* četveronotnim

klavirskim ostinatom; Ike Turnerov *Rocket 88*, u upornoj i "pozitivno diskriminirajućoj" rasnoj revalorizaciji, prošlih godina često uziman kao "prvi", također se javlja klavirom. Song iz nekog razloga (vjerojatno pod britanskim utjecajem) kod nas dugo smatran kao početni, Bill Halleyjev *Rock Around the Clock* otvara čuvena brojalica: "one – two – three o'clock, four o'clock rock...". Naprotiv, i neuporedivo u odnosu na bezopasnog Halleyja – Little Richard, možda najveća enigma rokenrola, svoj je opsceni *Tutti Frutti* isto zapalio vokalom – podvriskivanjem, i *neleksički*, nizom glasova bez značenja, gotovo nadrealistički (a beskrajno autentičnije od prezirnih i hladnih evropskih nadrealista), "rečenicom" zastrašujuće snage i frenetičnosti čak i danas, koja ne znači ništa i u isto vrijeme, onima koji razumiju, znači sve: "*A-wop-bom-a-loo-mop-a-lomp-bom-boom*...!"

JUST LIKE A RINGING A BELL

Chuck Berry pak prvi je napravio song koji počinje zvukom i muzičkom "mustrom" koja će poput samog instrumenta biti sinonim za čitav žanr – gitarskim riffom. I to – sasvim prilježno rokenrolu – tako što je notu po notu uvoda maznuo od Louisa Jordana i njegove *Ain't That Just Like a Woman* (fanovi najnovijeg nobelovca tu će odmah napraviti daljnju vezu). Ali, Chuck Berry je napravio nešto drugo tu: "podebljao" je frazu, duplirajući i savijajući note izazivajućim, upravo "bezobraznim", a silno uzbudljivim tonom, što je i "prljav" i zvonak (uostalom "he could play guitar just like a ringing a bell", kako kaže stih odmah zatim) – ton pun optimizma i sarkastičan jednako, baš kao i sama pjesma tren kasnije. *Johnny B. Goode* se sa svojim introm na Gibsonu 335, nakon kojega utrčava mali bend i vozi dalje kao u beskraj, samonajavio kao potpuna novost i u isti čas kodificirao muzički i kulturni pravac. Ovom će, bez obzira na slavne inauguratore i kolege, baza zadugo ostati upravo što se čuje na snimci: klavir je "fakultativan" (iako ga ovdje svira majstorski Johnnie Johnson) – važni će biti samo gitara, bas i bubnjevi. I glas, dakako, onaj koji bi da ispriča priču.

Chuckova priča, za razliku od svoga naizgled veselog fikcijskog lika, mnogo je tamnija. Rođen iste godine i u istom gradu kao i Miles Davis, 1926. u St. Louisu, država Missouri, i također atipično za crne muzičare tada, u obitelji više srednje klase – činjenica od velikog utjecaja na njegov razvoj, karakter i opću kulturu, a što će se vidjeti kad bude počeo pisati pjesme. Paralela s Milesom i sličnim socijalnim porijeklom, nije samo slučajnost. Kao i veliki džezer, i Chuck Berry se u ranoj odraslosti suočio s psihosocijalnim "padom iz Raja", izlaskom iz zaštićenosti u tadašnji (?) surovi američki svijet determiniran rasom, diskriminacijom i objektnim nasiljem, pa je šok takve izloženosti trajno odredio muzičara. Rasizam spojen s prevarama menadžera, skoro komična nepravednost muzičkog biznisa, nejednakost, potcijenjenost svakovrsna, sve to uzrokovalo je dubinsku i razumljivu povrijeđenost i frustracije koje su se u autoru, pomalo pa sve primjetnije, manifestirale kroz posljedice: bijes, agresivnost, nepovjerenje i srebroljupstvo (i dan-danas Chuck na koncerte putuje s kožnom aktovkom, pa tek kad organizator donese honorar u kešu, muzičar izlazi na pozornicu). Najgore u svemu jest da su se okolnosti izgleda reflektirale i na lični psihološki svijet, koji se, nažalost, razvio do tamnih i nezdravih poriva od kojih su neki uzbujali do ozbiljnih nastranosti. Zbog njih je bio više puta hapšen, osuđivan i odrobijao je svoje. Ostaje svejedno gorak okus i neprijatnost.

IT'S GOT A BACK BEAT

S druge, svjetlije i važnije strane, relativna sigurnost rane dobi, utjecaj kućnih prilika i solidnog obrazovanja odrazili su se na njegov odnos prema tekstovima. Chuck Berry je bez sumnje i inovator pjevane riječi rokenrola. Razlog tome je, kako sam kaže, to što u mladosti nije slušao blues, nego, kontraintuitivno, country&western muziku, koja mu je skrenula pažnju na pripovjedni element – country uvijek priča priče naime.

Rokenrol tekstovi, vidjeli smo kod Little Richarda, "ne moraju značiti ništa" (iako, naravno, nije tako) – važno je da imaju perkusivnost i ritmiku, da "svinguju", a značenje je drugdje. I to je Chuck Berry promijenio. Njegovi tekstovi itekako "rolaju", ali su rokenrolu donijeli i duge stihove i strofe, kao i sadržaj, priču, te »

stilska rješenja, neuobičajene rime i asocijacije. Chuck Berry uopće je "najverbozniji" od rokenrolera i kao takav bliskiji je metodu takozvane "velike američke pjesmarice" iz prethodne ere – Porteru, Carmichaelu, Berlinu i braći Gershwin. On prvi pravi autopoetičke pjesme i one koje za temu imaju sam žanr: "Just let me hear some of that rock 'n' roll music – any ol' way you choose it" – gdje definira isturenu ritamsku osobinu pravca: "it's got a back beat, you can't lose it" – "back beat", ono što je kod nas Bajaga precizno i duhovito opisao kao "doboš te udara, samo *na dva*", udarac na drugu dobu, padajuću, koju "ne možeš pogubiti", koja je promašiva. Chuck širi vokabular dotad "primitivnog" stila, rimuje "melody" i "symphony", citira druge muzičke žanrove, rimujući tuđice: "tango – mambo – congo – piano", zadirkuje "modern jazz" i šaljivo apostrofira klasične kompozitore – "Roll over Beethoven – tell Tchaikovsky the news". Uostalom, već spomenuta "legitimacija" i zaštitni znak, također je igra riječi – *Johnny B. Goode*, ovako napisano je ime i prezime lika, ali se u izgovoru, u pjevanju čuje kao "Johnny, be good" – ili ti bliže "Džoni, budi dobar".

Što nas dovodi do najvažnijeg.

Fascinantno je kad se pogleda i, van ponavljanog klišea, kao da se prvi put zaista uvidi: svako veliko ime i svi glavni tokovi najkvalitetnijih perioda rokenrola, pod najdirektnijim su utjecajem Chucka Berryja: Beach Boys prvi su uzeli ton po ton *Sweet Little Sixteen* (koja bi danas zbog lascivnosti na granici dopuštenog teško prošla) i nalijepili drugi tekst preko i nazvali je, šta drugo, *Surfin' USA*. Beatlesi, kao kakav "Levijatan" koji će pojesti sve oko sebe, omeđili su Berryjem i vlastiti početak i kraj: rano su posvojili goreopisanu *Rock'n'roll Music*, a posljednji album otvara Lennonova *Come Together* – usporena Berryjeva *You Can't Catch Me*. Debi singl Rolling Stonesa obrada je Chuckova *Come on*. Bob Dylan verbalnom je brzalicom *Subterranean Homesick Blues* unio nova načela kako se piše pop-pjesma – no, upravo je njena karakteristična ritmička i prozodijska osnova preuzeta iz Berryjeve *Too Much Monkey Business*. U sljedećoj generaciji, u zenitu same forme, točki njenog (samo)sagorijevanja, Sex Pistols kroz medley s Richmanovom *Roadrunner* napravili su kasnomodernističku "dekonstrukciju" *Johnny B. Goode* – parodirajući je i afirmirajući u istom potezu.

■ Chuck Berry prvi je napravio song koji počinje zvukom i muzičkom "mustrom" – gitarskim riffom

A ONDA ODO' PLESAT SAM

Tu treba zastati. Naime, ovo sve ne pišemo s periferije i iz žablje perspektive, kako se to često radi iz svih provincija otkako je svijeta i vijeka; ne opisujemo daleku i apstraktnu pojavu koja s nama odavde nema ništa. Rokenrol u prvoj inkarnaciji ušao je u mnoge kulture, po prirodi stvari. Ali u nekima se zadržao površno uglavnom i u njima Chuck Berry nije značio ništa naročito. Ili ništa zaista bitno, a što bi potaklo istinsko predavanje i izučavanje toga *zasebnog jezika*, muzičkog i kulturalnog, sa njegovim osnovama, gramatikom i "skolastikom". U Italiji, Portugalu ili Poljskoj, recimo, "slučajnim uzorkom" uzevši, ovaj je zvuk ostao kao marginalija i nije rodio stvari od značaja.

Naprotiv, u jednoj čudnoj, kompliciranoj kulturi i isto takvoj zemlji – našoj nekadašnjoj – američki autor i njegov zvuk stvarali su veze od šezdesetih godina već, i ostavili tragove, impresivne a teško objašnjive. I što je fascinantnije, također po fazama, kao i u Americi i Britaniji. Tako, u nevinim danima jugoslavenskog rokenrola, Toni Sovilj i Njegove Siluete, snimili su, sve osim nevinu, obradu (mada bi i to moglo pod navodnicima) *Johnny B. Goode* – "Stoj, Džoni". Singl jedinstven, ali ubrzo gotovo zaboravljen u akceleraciji kulture u svojem najsretnijem periodu – pogotovo kad je na scenu došao domaći pak "rokenrol Levijatan", koji je poput Beatlesa natkrio sve i dijelio vrijeme na prije i poslije sebe: Bijelo dugme, naravno. Sarajlije su snimile boogie-javku "Ne spavaj mala moja muzika dok svira", tanko presvučeni *Rock' n' Roll Music*, kojim je inaugurirano da će "if you wanna dance with me" odsad biti "a onda odo' plesat sam". Tu vladavinu prekinut će tek dugih sedam godina kasnije u smjeni generacija novi val/talas – Idoli će na prvom (mini)albumu imati i pjesmicu "Hajde", što je dakako prepjev *Come On*, kojom su 1963. debitirali Jagger i Richards, dok će uvijek i po svemu drugačiji Džoni Štulić, s Azrom napraviti možda najradosniju obradu od svih – isti *Johnny B. Goode* što je postao, nanovo i dosljedno autopoetički, "Džoni, budi dobar". Sredinom dekade, osamdesetih, pojavit će se novi bend, adolescentski ljutit, drzak i muzički žestok. On se ne samo stilski htio vratiti osnovama, tada u bezbroj potpravaca razvijenog žanra, nego je i namjerio baciti na smetlište obje prethodne generacije domaćeg rokenrola – i Bijelo dugme i Idole, metaforički i doslovno. Partibrejkers, posljednji uistinu važan jugoslavenski bend, sa svojom sklonošću ka "korienskom pravopisu" rokenrola, zagrabio je u prošlost i tamo našao negdje Soviljevu zbunjujuću obradu, pretvorivši je na prvom albumu u nešto skroz svježe, kao prvi put napisano, a s podzemnim nevidljivim žilama tradicije. S tekstom o bivšem idolu i zavođenju njegove djevojke, ispjevana unjkavo i s držanjem nadutim kao u mladog pijevca, kako i ide postpuberalnoj uličnoj "filozofiji" kojom je zračio Zoran Kostić – Cane, mladi pjevač Partibrejkersa, *Stoj, Džoni* je pjesma po kojoj se i sad prepoznaje bend, a da većina nit zna nit mari (nije ni njihov posao uostalom), odakle je došla i koliko su joj duboki korijeni. Zato, možda ne treba čuditi i možda je ipak neka "viša pravda" to da je upravo beogradski bend o kojem ovih dana piše i *New York Times*, bio taj kojem je – mnogo godina nakon što su i zemlja i kultura završile katastrofom – dodijeljeno da otvori Chuck Berryjev koncert. I da se što više upozna (pjevačevim nazalnim opisom rečeno: "moja ručica u njegovoj ručerdi") i razgovara s onim od kojega je krenulo.

Danas, sve ovo uzevši, na devedeseti rođendan neuništivog Charlesa Edwarda Andersona Berryja, mogla bi se čitava stvar izraziti baš parafrazom jedne Canetove rečenice: rokenrol vjerojatno nije "večan", ali su mu izgleda i dalje "deca verna". Ona bolja i izdržljivija barem. ¶

ĐORĐE MATIĆ

Altruističko tkanje

Ustav Republike Hrvatske Rajka Grlića, iskrena, ezopovski parabolična priča koja na koncu vodi ka poetskom pomirenju strana u viševekovnom verskom, nacionalnom, državotvornom i mentalitetskom sukobu

PROTAGONISTI: Ksenija Marinković, Nebojša Glogovac i Dejan Aćimović
Foto: Saša Huzjak

Postoji nekoliko valjanih razloga zbog kojih novi film reditelja Rajka Grlića *Ustav Republike Hrvatske* zaslužuje da bude svačije ovojesenje obavezno bioskopsko štivo. Pre svega, ovo delo, čiji scenario zajednički potpisuju sam Grlić i književnik i novinar Ante Tomić (isti tandem je prethodno uradio i *Karaulu* 2006, kao i *Neka ostane među nama* 2010), već i provokativno-kontradiktorno sročenim naslovom iritira dežurne dušebrižnike sa obe strane granice koja nas je nekada spajala, a danas nas tako duboko razdvaja. Istovremeno, kako je ovde ključna kreativna reč ipak koncept, Grlićevo novo ostvarenje i daljim rešenjima aktivno živcira nacionalne paranoičare svih fela, predajući glavnu ulogu sredovečnog profesora istorije, homoseksualca i transvestita zadojenog ustaštvom Vjekoslava Kralja gotovo paradoksalno i dnevnopolitički apsolutno neprihvatljivo srpskom glumcu Nebojši Glogovcu.

Ali, tu nikako nije kraj smelim autorskim smicalicama i diverzijama usled kojih se Grlićev aktuelni rad tako dramatično i savršeno opravdano nameće publici, jer on svoju *ljubavnu priču o mržnji* (što je i oficijelni podnaslov ovog ostvarenja) od samog starta sprovodi kao čeoni sudar starog i novog, konzervativnog i modernog, politike i života, istorije i svakodnevice, principa i ljudskosti, otvoreno se razračunavajući sa homofobijom, ksenofobijom, mizoginijom i plemenskom i religijskom mitomanijom kao suštinskim uzrocima svih naših balkanskih sukoba. Najzad, kada se privučen svim tim neuobičajenim i hazarderskim kreativnim potezima gledalac prepusti ovom kamernom filmu o koegzistenciji nemogućeg četvorougla odraslih i naizgled nepomirljivo različitih ljudi, *Ustav Republike Hrvatske* servira samog sebe i kao vrhunski žanrovski eksperiment i iznenađenje, bolno uverljivim i iskustveno utemeljenim balansiranjem između tragične drame i sentimentalne komedije, neskriveno pokazujući kako je – protivno ama baš svim očekivanjima – u vrlo poznom autorskom dobu Grlić spreman da ugodni komfor potonjeg žrtvuje zahtevnosti prethodno pomenutog žanrovskog sklopa.

Ima, naravno, u čitavom ovom finom i pažljivo konstruisanom altruističkom tkanju ponekad i praznog narativnog hoda (kompletna linija sa tamošnjim ministrom policije) ili suvišnih digresija i preterivanja (isforsirana epizoda sa transformacijom aktuelnog učenika profesora Kralja), postoje u njemu i neki obrti čija idejna i literarna opravdanost nije sporna dok uverljivost možda i jeste (što svakako kulminira nužnim, ali ne i skroz prihvatljivim hepiendom), no sve te manjkavosti jednostavno blede pred iskrenom, ezopovskom paraboličnošću priče koja na koncu vodi ka poetskom pomirenju »

strana u viševekovnom verskom, nacionalnom, državotvornom i mentalitetskom sukobu. Neko će svakako ironično primetiti kako se takav, hipijevski idealizam lepo slaže sa znanom, bolećivom stilskom umivenošću kompletnog Grlićevog opusa i posrnulim svetonazorima generacije kojoj on pripada, ali će se zajedljivost i civilizacijska kontraproduktivnost dotičnih primedbi časkom istopiti pred nasušnošću suptilnog i okrepljujućeg ideološkog podviga koji *Ustav Republike Hrvatske* nesumnjivo predstavlja.

Doguravši zajedno sa svojim kolegama, saborcima i prijateljima iz nekadašnje *praške škole* jugoslovenskog/eksjugoslovenskog filma na prag osme decenije života i pravo pred vrata zaslužene stvaralačke penzije, Grlić zapravo filmom *Ustav Republike Hrvatske* sasvim uspešno staje i u odbranu svega onoga u šta su oni kao sineasti verovali i za šta su se toliko uporno stvaralački zalagali. Raspad zemlje u kojoj su odrasli i stekli afirmaciju, radikalna promena društvenih klima, sistema i – povrh svega – kompletnog kinematografskog ustrojstva, nedvosmisleno su i bespovratno marginalizovali profesionalne karijere čitave te generacije uglednih autora, primoravši ih da tavore, lutaju, prinudno pauziraju ili da se okrenu nekim drugim formama umetničkog izražavanja onda kada je tek trebalo da daju najbolje od sebe.

Međutim, za razliku od Karanovića, Markovića, Paskaljevića ili Zafranovića, kao i nešto mlađeg i politikantstvom izvitoperenog Kusturice, čiji su autorski vrhunci ostali zauvek zatočeni u bezrazložno prezrenoj duhovnoj baštini SFRJ, Grlić je – nakon što je i sam iskusio totalnu kreativnu izopštenost – volšebno iznašao načine da se u poslednjih desetak godina ponovo nametne kao veoma značajan činilac hrvatske i regionalne bioskopske scene. Ako je *Ustav Republike Hrvatske* njegovo poslednje ura, onda su beskompromisna angažovanost i poetska plemenitost ovog odvažnog filma pravi putokaz za eventualne i verovatno utopijski nedosežne rediteljske podvige kojima bi svaki od pripadnika ove generacije trebalo da se oprosti od magičnog sveta pokretnih sličica kojem su posvetili sve svoje živote. ¶

ALEKSANDAR D. KOSTIĆ

Povodom novih knjiga

Živeti umetnost

***Sve je dobro* Srđana Kovačevića je knjiga rađena kao umetnički projekat, a ne samo da bi bila objavljena**

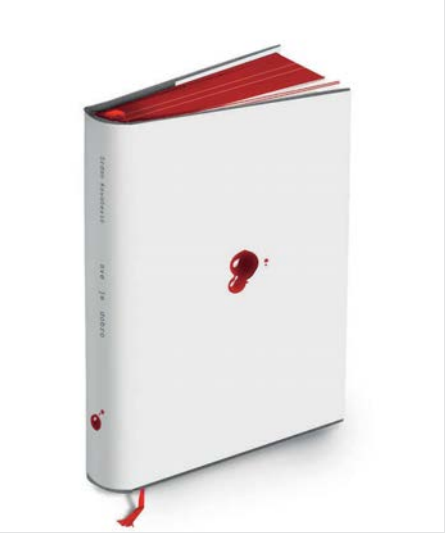
Pretpostavimo da ste u knjižari. Razgledate knjige na policama. Ugledate, na primer, novo izdanje čuvenog i vama omiljenog klasika i odmah pored – knjigu vama nepoznatog autora i naslova čija se rikna razlikuje od ostalih, plus vam se i dopadne. Koju od te dve knjige ćete prvo izvući sa police i pogledati?

Ovo je samo jedno uzgredno razmišljanje povodom romana Srđana Kovačevića *Sve je dobro*, koji je nedavno objavilo Privredno društvo za komunikacije Autograph iz Novog Sada. Naime, ono što se prvo primeti o(na) knjizi *Sve je dobro* je njen izgled, konkretno – omot je blještavo beo bez naslova knjige i njenog autora, samo sa krvavo crvenom kapi krvi; naslov i ime autora knjige ispisani su bledim sitnim slovima u gornjem uglu korice (čvrste, toplo sive boje, išrafirane horizontalnim linijama) što je siguran način da se zapamte; forzac i ivice stranica knjige su u tonu sa onom kapljicom na omotu. Bez obzira na čvrst povez i obim, knjiga je lagana. Stranice su žućkastobele, beline su išrafirane kao i korica, naslovi poglavlja ispisani su istim slovima kao i naslov na korici, tekst je štampan sa proredom, svako poglavlje počinje na

AUTOR: Srđan Kovačević

Skulptura: "Karipski snovi", Aleksandra Adžića; Fotografija: Feđa Kiselički

desnoj strani – sve to olakšava čitanje.

Lazar Slankamenac iz Autographa kaže da su hteli, što se tiče forme knjige, da prevaziđu zahtev aktuelnog tržišta knjiga "da za što je moguće manje novca proizvedeš što je moguće kvalitetniju knjigu. Mi taj problem nismo imali. Pritom, imali smo na raspolaganju jednog, po našem mišljenju, od najkvalitetnijih dizajnera na ovim prostorima – Jovana Trkulju, vlasnika studija 'Peter Gregson'. Želeli smo da stvorimo formu koja potencijalnom čitaocu govori "sudi po koricama knjige". Zato je ova knjiga umetnički projekat, nije tu samo da bi bila objavljena. Mi nismo klasično izdavačko preduzeće, mi kao i glavni junak romana *Sve je dobro*, pokušavamo da živimo umetnost."

Sve je dobro prvo je izdanje Autographa. Autor Srđan Kovačević je advokat. Pre ovog, objavio je roman *Penelopa i ja* (Prometej) pod pseudonimom Odisej Halk. Jedne kišne noći, u atelje glavnog junaka romana Oskara Kelera (slikar i docent, opsesivno pokušava da naslika portret svoje umrle drage Zuwene, bele Angolke, ne bi li se, naslikana, vratila među žive), u kome živi i njegov prijatelj Damon (pesnik nežno povijenih trepavica sa psihijatrijskom dijagnozom), nenajavljena dođe njegova studentkinja Marita, a zatim bane i Damonov očuh Teofil Tadin, političar, sa policijom, navodno tražeći posinka zato što je pobegao iz bolnice, a zapravo tražeći USB koji je Damon sakrio kod Oskara. I to bi manje-više bila sva radnja ovog romana.

Sve je dobro (šteta što u žanru beletristike ne postoji takmičenje za optimistički naslov, sigurno bi pobedio) nije roman uzbudljive radnje, pune obrta, zapleta i raspleta. Ovo je roman atmosfere sačinjen od ličnih preispitivanja i monologa, i od velikih emocija. U njemu su ljubav (ona koja je nekad dok su o njoj pisane knjige označavana kao "ljubav bez ostatka") i prijateljstvo, i razne važne stvari koje te dve pojave daruju onom ko im se preda. Svaka emocija u knjizi kao da je lično proživljena, kao da ju je osetio neki realni Oskar Keler, a ne junak romana. Izrečena je hladnim, tačnim jezikom, lišenim svake patetike. Preispitivanja, dileme, promišljanja, jednom rečju, unutrašnji monolozi, filmske su montaže, stvarni, gotovo vidljivi i opipljivi. Dijalozi su građeni po istom principu: kao prepisani iz realnog života (pa zato junaci koriste reči i izraze koji se još smatraju neprimerenim književnoj formi), brzi su i konkretni, bez floskula, oni slikaju likove. Kovačević piše knjigu kao da nije prisutan dok to radi, ništa ne sugeriše, ne nameće, ne pokazuje, ne tvrdi. On jednostavno – prenosi. Tako kako je, da se doživi i oživi po slobodnoj čitaočevoj volji.

Realno trajanje radnje romana je između "sedam stotina dvadeset šestog dana od Zuwenine smrti" i "sedam stotina tridesetog dana od njene smrti", a fiktivno dostiže koliko i sećanja Oskara Kelera laka na buđenju. Da se to dešava baš danas, jasno je na osnovu pomenutog USB-a (intriga sa USB-om je slučajna, knjiga je ipak pisana pre nego što je premijer nedavno tu spravu uveo u dnevni žargon), i usputne odrednice da se jedna scena dešava na fonu izborne noći od koje se očekuje da će opozicija promeniti dvanaestogodišnju vladu.

Knjiga počinje izdvojenim delom, kao da joj je moto, pesmom *Sećanja su stare kosti* Damona Tadina. "Moj dobri prijatelju, šta je to ljubav?", pita Maesto u njenom prvom stihu Haima Sabartesa, a na kraju knjige, u Indeksu se saznaje da to razgovaraju Pablo Pikaso i njegov lični sekretar. Zatim se priča o slikaru Karlosu Kazagemasu, koji je hoteći da ubije Žerme koju je voleo, ubio sebe. "Karlos je voleo Žerme / Žerme je volela Pabla. / Pablo je voleo umetnost" piše na kraju pesme. Da li je to odgovor na pitanje iz prvog stiha? Da li je ljubav prema umetnosti, s obzirom na njen izgled i priču, poruka knjige i razlog zašto je napisana? Da bi se živela umetnost? ¶

SONJA ĆIRIĆ

Snovi, čuvari spavanja

Knjiga *Tkač snova* Dauvea Draisme sumnja i kritički preispituje postojeća tumačenja i odgovore koji se uzimaju kao nepobitna saznanja i opštepoznate istine

Knjiga *Tkač snova* jedan je od novijih pokušaja nauke da objasni nedokučivu tajnu zašto sanjamo, zašto sanjamo baš to što sanjamo, i slično a u vezi sa sanjanjem i snovima. Naime, u toku proteklih šest decenija otkriveni su mnogi detalji o tome kada i kako naš mozak stvara snove, ali još uvek se ne zna kada i kako mozak stvara snove, niti kakva je uloga i priroda tih snova, a naročito je ostalo nepoznato kakav je njihov smisao. Autor *Tkača snova* Dauve Draisma je profesor istorije psihijatrije na Univerzitetu u Hroningenu i, između ostalog, i autor knjige *Zašto život ubrzava dok starimo*, koja je prevedena na 19 jezika među kojima je i srpski. *Tkač snova* je njegova najnovija knjiga. Nama je dostupna odnedavno, zahvaljujući prevodu Bojane Budimir i izdavačkoj kući "Clio".

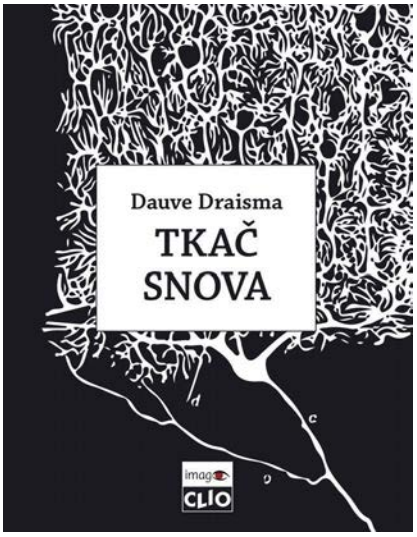
Knjige o snovima – uvek sam ih zaobilazio u širokom luku, napisao je Dauve Draisma u prvoj rečenici knjige, objasnivši da su većina njih rečnici snova ili objašnjenja neurologa i fiziologa o fazama spavanja. A onda ga je jedna prijateljica, likovna umetnica, zamolila da istraži snove slepih ljudi – zanimalo ju je da li se u njima javljaju vizuelne slike, ili zvuci, mirisi, osećaj dodira? I, kaže Draisma, tema je počela sama da se raspreda.

Dauve Draisma je svoje istraživanje zasnovao na dosadašnjim saznanjima o snovima, pa svakako i na otkrićima Frojda, Junga, Adlera i drugih (među tim drugima nema Leopolda Sondija i njegovog učenja o familijarnom nesvesnom koje »

formira celinu sa Frojdovim ličnim nesvesnim i Jungovim kolektivnim nesvesnim) i na laboratorijskim istraživanjima snova koja su vršena u novije vreme. Teme njegove knjige su snovi o letenju i lebdenju, o nagosti, o ispitu, proročki snovi, lucidni snovi, boje u snovima, snovi slepih osoba, o vremenu u snovima, o košmarima, i o erotskim snovima. Naslov knjige je metafora iz citata neurofiziologa Čarlsa Šerigtona, dobitnika Nobelove nagrade po kome "mozak postaje čarobni razboj na kome milioni svetlucajućih čunkova tkaju šare koje se prepliću; svaka šara uvek ima značenje, premda nikad stalno; to je promenljiva harmonija manjih šara".

Žarko Trebješanin, pisac pogovora *Tkača snova*, ocenjuje da Draismina knjiga "ne nudi jednostavne i lake odgovore na teška pitanja koja postavlja istraživanje snova. Naprotiv, ona mnogo više sumnja i kritički preispituje postojeća tumačenja i odgovore koji se uzimaju kao nepobitna saznanja i opštepoznate istine. U ovoj knjizi više je dobro postavljenih, produktivnih i lucidnih pitanja nego apodiktičnih tvrdnji i definitivnih odgovora na zagonetke koje postavlja san."

Kao poseban kvalitet i odliku Draismine knjige ističe navođenje brojnih ilustrativnih primera – snova značajnih ljudi, telepatskih, erotskih, strašnih, lepih i proročanskih snova, kojima je Draisma

potkrepio svoje stavove i otkrića. Gotovo svako poglavlje, piše Trebješanin, autor započinje nekom "interesantnom anegdotom, intrigantnim eksperimentom, rezultatima ankete, nekim od revolucionarnih otkrića u proučavanju snova, životnom pričom kakvog velikog istraživača snova, zagonetnim snom ili kriminalističkim slučajem kako bi nas zainteresovao i uveo u neki od važnih istraživačkih, metodoloških i teorijskih problema u proučavanju vrste, prirode i funkcije snova".

Duave Draisma je veliki skeptik i racionalista u svom pristupu zagonetnim noćnim zbivanjima, ocenjuje Trebješanin, i na otrežnjujući način razbija mnoge zablude o snovima. Recimo, povodom poznatog Linkolnovog sna u kome je četiri dana pre nego što će na njega biti izvršen atentat sanjao kako leži u sanduku u Istočnoj sobi Bele kuće a vojnik mu kaže da su ubili predsednika, Draisma je trezveno zaključio da i nije posebno čudno i neobjašnjivo da neko kome stalno prete atentatom usni svoje mrtvo telo koje je izloženo a gde bi drugo nego u Istočnoj sobi, u kojoj su već bili izloženi ubijeni i pokojni predsednici. Ili, evo kako je Draisma objasnio san nekog pecaroša koji je bio fasciniran svojim "proročanskim snom" o strašilu zato što je baš na mestu u jezeru na kome se u njegovom snu nalazilo strašilo, našao leš utopljenika. "Verovatno je dan pre sna prolazio pored mesta na kome se nalazio leš i preletevši ga pogledom nije ništa primetio. Međutim, nesvesno je ipak nešto registrovalo i taj traumatični prizor se ponovo javio u njegovom snu, kao što je slučaj u košmarima vojnika koji su tokom rata oboleli od ratne neuroze." Po Draismi, san je čuvar spavanja, pa zato i postoje traumatični i svi ostali strašni snovi, zato je onaj pecaroš sanjao strašilo: san mu je poručivao da "nije ništa strašno, to nije stvarno leš, to je samo strašilo, nastavi da spavaš".

Knjiga ima preko 250 stranica, nije malog formata ("Cliova" biblioteka "Imago"), ali je zbog mešavine naučnog i hipotetičkog pristupa temi u srazmeri koja odgovara i običnom ljubitelju priča o snovima, izuzetno laka za čitanje. ¶

S.Ć.

Hip-hop klasika

U Amsterdamu koncert *Filip Glas i prijatelji*, neočekivani momenti u skladu umetnikove avangardne prošlosti

Ponedeljak uveče, 24. oktobar, centar Amsterdama. Naivno prilazim jednoj od sporednih ulica iz koje se ulazi u legendarni Melkweg (mlečni put), nekada fabriku mleka, a već decenijama mesto poznato kao prozor koji daje uvid u pop i alternativne scene. Ulica je krcata, ljudi u širokom redu cupkaju na hladnoći i ćaskaju u dvestotinak metara dugoj "gusenici". U toku je Amsterdam Dance Event, pretpostavljam da je u blizini ili na nekoj od scena i neki od "dens" koncerata. Probijam se do ulaza koji je još zatvoren i tada shvatam da svi oni koje sam hladnokrvno pretekla čekaju da uđu na isti koncert na koji sam se i ja uputila: *Filip Glas i prijatelji*. Iako pratim Glasov rad već dugo, zatečena sam gužvom. Ipak je to koncert "klasične" muzike, ili možda i nije? Publika iz reda je šarolika: sede glave, mladi alternativci, trudnice, bračni parovi srednjih godina, nekoliko male dece. Nota bene: karte nisu jeftine, cena je 50 evra. Filip Glas je počeo kao avangardni prestupnik, a sada je superstar.

SUPERSTAR: Filip Glas

Amsterdam Dance Event uključio je u svoj šestodnevni program tri koncerta u organizaciji Centra "Filipa Glasa" pod etiketom "Festival dana i noći Filipa Glasa": solo koncert Lori Anderson *Jezik budućnosti*, zajedničko veče Glasa i Anderson, i koncert *Filip Glas i prijatelji*. U pratećem programu bio je projektovan film Lori Anderson *Pseće srce* (2015). Anderson je prikazala još jedan u nizu projekata koji prate njeno istraživanje "američkog narativa" i načina na koji se taj narativ može saopštiti. Čini se da je upravo specifična kritika američkog društva nešto što je objedinilo sva tri događaja. Program koncerta "Glasa i prijatelja" je konstruisan u skladu sa njegovim statusom zvezde, ali je u skladu sa umetnikovom avangardnom prošlošću doneo i nove i neočekivane momente.

Koncert je otvorio holandski DJ Darko Eser – omažom Glasu. Nadaleko poznate Glasove repeticije i neki od nizova akorda koji su postali njegov zaštitni znak zvučali su kroz Eserov tehno-romantizam više glasovski nego Glas sam. Obogaćen eho efektima i prijatnim šumovima Eser Glas je zvučao kao čas muzikoterapije, poput kompilacija za relaksaciju. Usledile su tri etide za klavir (Glasova skorija dela) u aranžmanu za harfu u izvođenju odlične Lavinije Mejer. Harfa je u ovim aranžmanima prešla prag uobičajene meditativne "ženske muzike" koja joj se tradicionalno dodeljuje. Harfa je u rukama Mejerove postala muzička mašina kroz čiji mehanizam se propušta romantizam, ali i klasicizam i oštri minimalizam po potrebi. Bilo je to nesvakidašnje harizmatično izvođenje kroz koje su etide zazvučale bolje i potpunije nego kada ih donosi klavir.

Usledila su dva sasvim romantičarska komada *The Orchard* i *Pendulum* za violinu i klavir, gde je kompozitor svirao klavirsku deonicu. Odlični Tim Fain na violini, i Glas za klavirom odvažili su se na izvođenje populističkih komada koji bi, cenim, trebalo da zadovolje ukus i najšire publike. Za uši koje pamte avangardni minimalizam šezdesetih i sedamdesetih: teško slušljivo. Aplauz većine je zaglušujući, čak i bez obzira na nesigurno Filipovo preludiranje za klavirom. Tu muzika kao da je prestala da bude bitna, bitno je da je čuveni kompozitor za instrumentom, i da njegova harizma ispunjava salu, čak i putem "lakih" nota. Usledio je *The Chase* za klavir četvororučno (drugi pijanista je Feico Deutekom), fragment Glasove opere *Les Enfants Terribles*. Neoklasicistička repetitivna melanholična muzika oduševljava auditorijum. Konačno, Tim Fain izvodi violinsku kadencu iz čuvenog *Ajnštajna na plaži* virtuoznije nego ikad. Izvođenje je bilo toliko hitro da je bilo skoro nemoguće povezati ton i sliku. Fainovo telo bilo je gotovo potpuno nepomično kako bi svaki atom tela bio skoncentrisan na virtuozno remek-delo koje je izvodio i brze mikronske pokrete prstiju. Za razliku od nepomičnog tela, zvuk je bio neuhvatljiv i nestvaran, repetitivna reska mašina ubrzana do krajnjih granica. Efekat: virtuozitet podiže na noge publiku, a dubina avangardnog »

zahvata iz 1976. blista punim sjajem koji ima snage da zaseni i najtvrđe kritičare. Izlazim na pauzu ozarena.

Ako je prvi deo koncerta bio usmeren ka najširem krugu Glasovih konzumenata, drugi deo je iste makar zbunio. Nije više bilo relaksirajuće muzike za uživanje. Proradio je Glas avangardista. Prezentovano je novo delo *Whistle Blower* sa stavovima *Sećanje* (*Memory*), *Prismotra* (*Surveilance*), *Ljubav* (*Love*) i *Snowden*, a prema poeziji američkog aktiviste i pesnika-izvođača Džerija Kviklija. Kvikli je strastveno deklamovao svoju aktivističku poeziju na sceni u pratnji ansambla sastavljenog od gudačkog kvarteta, klavira, perkusija i još jednog glasa u *Snowdenu* (Tara Hugo). Glasova repetitivna melanholično-romantičarska muzika je bila u pozadini i funkcionisala je odlično kao pratnja ekspresivnom Kvikliju. Delo je preraslo u specifičan vid muzičkog teatra koji je spojio izraz blizak repovanju i "klasiku". Poezija Kviklija metaforama propituje poziciju Amerike danas i moći i nemoći njenih građana i administracije. Glasova muzika, kao muzika kapitalističkog liberalizma, podupire Kviklijevu kritiku. Sa druge strane, ona je produkt društva koje preispituje. Kao takva, čini se da ima i veće pravo, ali i obavezu da kritički sagleda trenutak u kome nastaje. I u tome uspeva. Međutim, publika u ovom izrazu ne nalazi uživanje zbog kog je mahom došla na koncert.

Glas na tragu svoje avangardne prošlosti iskorišćava populistički deo svog opusa da bi novim delom postavio dublja i kritična pitanja u odnosu na društvo u kome stvara. Rad sa angažovanim pesnikom već je praktikovao u svojoj dugoj karijeri. Krajem osamdesetih je sarađivao sa Alenom Ginzbergom, a plod te saradnje je opera *Hidrogenski džuboks* čija je poezija takođe preispitivala tadašnji američki trenutak govoreći o seksualnoj revoluciji, antiratnoj inicijativi, zagađenju planete...I ne slučajno, Kvikli u svojoj nadahnutoj deklamaciji pominje u nekom momentu Alena Ginzberga kao objekat obrade informativnih službi. Time link između *Whistle Blowera* i *Hidrogenskog džuboksa* postaje očigledan. Na vagi balansiraju političke estetike i estetizacija politike, te se otvaraju mnoge mogućnosti za diskusiju. Inicijativa je ipak za pohvalu. ¶

JELENA NOVAK

Foto: Uroš Mitorvić

Tri sata emocija

U Budimpešti The Cure, lekovite uspomene na vreme kad je muzika mogla da menja svet

U Budimpeštu, na koncert grupe The Cure krenula je mala grupa ovdašnjih muzičkih istomišljenika i ljubitelja Roberta Smita & Co, kao da ide na muzičko hodočašće što je, s obzirom na to da Cure tokom četiri decenije duge karijere nikada nisu svirali u Beogradu, sasvim razumljivo. Koncert je bio 27. oktobra, u "Laslo Pap" areni, u okviru turneje jednostavnog naziva „The Cure Tour 2016".

Više od deset hiljada fanova – među njima je, osim već pomenutih Beograđana, bio veliki broj sa prostora bivše Jugoslavije – od prvog momenta kada su se muzičari pojavili na bini, uglas je počelo da peva *Shake Dog Shake*, *Fascination Street*, i čuvenu *A Night Like This* – numere s kojima je Cure otvorio ovaj koncert. Bio je to možda najbolji početak bilo kog koncerta kojem je potpisnik ovih redova prisustvovao.

Takvo raspoloženje nije prestajalo do kraja. Robert Smit i njegovi "pajtaši" bili su izuzetno ubedljivi i raspoloženi za svirku, a publika je umela da im uzvrati na pravi način. Sačinjena najvećim delom od pripadnika generacije koja danas ima između 30 i 45 godina, godilo joj je da se u mislima, makar i na samo nekoliko časova, vrati muzici uz koju je kolektivno odrasla, pa samim tim i u lepu mladost. U vazduhu je moglo da se oseti koliko je svima bilo važno što se nalaze upravo na tom mestu, rame uz rame sa ovim bendom i što su im se vratile emocije kojih je većina u publici, u sudaru sa realnošću života i odrastanja, morala vremenom da se odrekne.

Za dobru atmosferu zadužen je bio basista Sajmon Galup (56), muzičar koji pojavom sve više podseća na "rokabili" verziju Litl Stivena iz Springstinovog benda E-Street, kombinovanog sa Džoom Stramerom iz Clasha. Neumorno je jurcao po bini, za razliku od ostalih iz benda koji su sve vreme stajali na jednom mestu. Među njima, po stažu u grupi najmlađi, ali po godinama najstariji član ekipe, bio je gitarista Rivs Gebrels (60), koji se bendu priključio 2012. godine, poznat po tome što je, duže od decenije, bio glavni gitarista u pratećoj grupi preminulog velikana svetskog roka Dejvida Bouvija. U pauzama koncerta, pevač Robert Smit pio je isključivo velike količine soka od pomorandže. Po "darkerskoj" tradiciji, svi osim Sajmona Galupa bili u crnim kompletima. Ozvučenje je bilo na nivou, neizostavni specijalni efekti (laseri, niski dim, prigušeno osvetljenje) takođe, dok je jednostavna i svedena bina sa pet pravougaonih led-ekrana upotpunjavala atmosferu prisnosti između benda i publike.

Koncert je trajao tri sata, odsvirali su 31 numeru, uz čak tri bisa. Na setlisti, podrazumeva se, bili su hitovi po kojima je Cure prepoznatljiv *Lovesong*, *Pictures Of You*, *Just Like Heaven*, *In Between Days*, *One Hundred Years*. Fanovima njihove rane, post-pank faze, posvetili su čitav jedan bis sa pesmama albuma *17 Seconds* iz 1980, među kojima su bile i *Play for Today*, *M*, ili legendarna *A Forest*.

Ukratko, bio je to koncert na kome je vredelo prisustvovati. Bio je to ubedljiv dokaz koliko je Cure i dalje važan i uticajan bend, spreman da ponudi nesvakidašnji događaj prepun energije, dobrih vibracija i nostalgičnih uspomena na vreme kada je muzika možda još imala snagu da menja svet, i da pokaže kako se nepretenciozno može ostariti u rokenrolu. ¶

UROŠ MITROVIĆ

DRAGAN ILIĆ

Info-šop

Jutarnji programi na televizijama izgledaju manje-više isto svuda u svetu. Kod nas je, naravno, najstariji onaj na RTS-u gde mreža dopisnika gledaocima donosi sliku iz cele Srbije. Tu su i obavezni saveti za vozače, vremenska prognoza i Nada Macura koja nam posle raporta iz Hitne pomoći kaže kako da se obučemo i podseti hronične bolesnike da redovno uzimaju terapiju. Trenutna postava jutarnjeg programa na RTS-u dominantno je devojačka, a najsvežije lice je Dragana Kosjerina koja je lepa i koncentrisana i u ranim jutarnjim časovima.

U vestima u 8h nužno se pojavljuju i političari – to je valjda kasnije materijal za Dnevnik, a posebno je zanimljivo kada ih vidite sveže probuđene u stanju među javom i među snom. RTS je ipak počeo da gubi bitku zahvaljujući pomeranju bioritma gledalaca.

pažljiviju analizu. Dakle, na ružičastoj televiziji se odnedavno pojavilo "nešto" dosad neviđeno, što se zove "Jutarnja prodaja" i počinje u 5 izjutra. U pitanju je televizijska riba-devojka, amalgam između informativnog programa i telešopa. Pospani i raščupani momče i devojče, kao na vojnom požarstvu čitaju nekakve vesti gde se samo razaznaje ime Premijera Vučića i integralni snimci njegovih obraćanja.

Nakon toga, bez pripreme se teleportujemo u nekakav telešop studio gde voditeljke i onaj glumac iz reklama za banke i preparate za zaštitu bilja, valjaju, recimo, ajvar – Tornado!? Tu je i gospođa koja pravi Tornado, svaka čast, al malko mi rano za ajvar. Posle opet Vučić pa nakon toga cerealije koje se u narodu zovu "ono snajkino trunje", da dan počne zdravim obrokom.

Da li zbog moje babe, ili nesanice, ipak se na Happyju prvo pojave dame, dok im se Marić sa gostima pridružuje nešto kasnije. One pripremaju teren, poput domaćica skuvaju kafu i pripreme doručak, pa onda urednik dođe na posao. Ništa bez ženske ruke!

Ove sezone, desile su se neke neobične promene u ranim jutarnjim satima. Televizija Happy, ili tačnije njen guru Milomir Marić, pomerila je granicu jutarnjeg buđenja, pa emisija "Dobro jutro, Srbijo" startuje još pre 5 časova izjutra.

Za ovaj potez mogu da pronađem najmanje dva razloga. Prvi je moguća posledica bioritma Premijera Vučića. On je u sklopu promocije lične energije i protestantskog kulta rada počeo sednice da zakazuje sve ranije, a građane je počeo da prima pre redovnog radnog vremena.

Ta ranoranilačka filozofija mi je poznata još od moje babe Mare iz Bosne, za koju je pitanje časti jedne domaćice bilo rano ustajanje. Odmaranje, dnevna dremka, kada te prevari san, smatrala se sramotom za ženu. U skladu sa ovim kultom rada, Happy je želeo da nam svakog jutra uzme muštuluk, da nam prvi poželi Dobro jutro. Drugi razlog je "zauzimanje" medijske teritorije, pa je Happy mirne duše mogao da se pohvali da je u period od 5 do 7 časova kod starije gledalačke populacije apsolutno dominantan. Da li zbog moje babe, ili nesanice, ipak se na Happyju prvo pojave dame, dok im se Marić sa gostima pridružuje nešto kasnije. One pripremaju teren, poput domaćica skuvaju kafu i pripreme doručak, pa onda urednik dođe na posao. Ništa bez ženske ruke!

Ova zornjak-dominacija ipak nije bila dugog veka. Pošto i sam već duže od deset godina radim jutarnji program, pa rano ustajem, primetio sam da je Televizija Pink pripremila odgovor. Nije u pitanju rijaliti, već novostvoreni žanr koji zahteva

Priznajem da sam pomislio kako haluciniram, jer mi je program delovao potpuno šizofreno. Jedina veza između ovog prepletenog programa bila je ružičasta mrlja na ćošku ekrana, mada sam kasnije provalio da svi voditelji imaju barem jedan komad ružičaste garderobe. Ova roze nit provlači se kao košulja, prsluče, bluza ili haljina, al uvek na radost. Cene povoljne, da čovek ne poveruje (tako oni kažu), a Vučić poručuje kako nam je iz dana u dan sve bolje. To valjda znači da će biti para i za ružičasti telešop – za to trunje ili Tornado. Međutim, kada je prošao prvi šok posle info-šop iskustva, utisci su se slegli i shvatio sam da je Željko Mitrović na svoj način ponovo kroz televiziju definisao stanje duha srpskog TV programa.

Hajde da iskreno pogledamo istini u oči. Dva obavezna elementa svih TV programa su aktivnosti Premijera, njegove poruke gledaocima i reklame. Oba elementa su neophodna za opstanak svake televizije – vazduh i voda, dva simbola moći koja vladaju medijima kod nas i u svetu – politika i marketing. Oba ova elementa je Mitrović obojio u roze i spojio ih u jedinstvenu celinu kojoj više ništa nije potrebno. Posle info-šopa, čak i Srđan i Jovana deluju apstraktno i nerazumljivo, dovode nekakve goste, pričaju čak i o kulturi, o vanzemaljcima (to mu dođe jednako neverovatno ko kultura), neko im kuva u studiju. Bacanje para i resursa kad je ajvar već kupljen, a Vučića smo već čuli. Kasno dragi moji, ona ekipa obučena u pink je već završila posao. ¶

I POSLE MILA –

Milo Đukanović će premijersku poziciju da ustupi svom odanom savezniku Dušku Markoviću, bivšem šefu tajne službe. Ali realna moć ostaje tamo gde je i bila proteklih gotovo tri decenije – u njegovim rukama

Za "Vreme" iz Podgorice

O povlačenju crnogorskog premijera Mila Đukanovića sa pozicije koju drži više od 25 godine spekulisalo se intenzivno još od januara ove godine kada je jedva preživio glasanje o povjerenju vladi i uspio da konsoliduje sopstvenu partiju.

Odluka da se nakon izbora održanih 16. oktobra za mandatara predloži Duško Marković, sadašnji potpredsjednik Vlade, teško da je bila iznenađenje u Podgorici imajući u vidu da je Đukanovićeva "klupa" u Demokratskoj partiji socijalista sve tanja sa imenima koje bi čak i glasači te partije mogli da progutaju kao formalnog premijera.

U posljednjih nekoliko godina, posebno nakon što su se dugogodišnji Đukanovićevi saveznici povukli što pod teretom krivičnih procesa za korupciju i organizovani kriminal, što pod pritiskom iz partije, Marković je važio za šefovu desnu ruku.

Đukanović je u martu ove godine nagovijestio moguće povlačenje, kazao da je ispunio ono što su bili njegovi planovi i očekivanja u politici. Tom prilikom je rekao: "Vjerujem da je vrijeme da u Crnoj Gori razmišljamo o novim generacijama koje će ispisati nove stranice crnogorskog demokratskog i ekonomskog razvoja".

Međutim, kako tada tako i danas niko u Crnoj Gori ne vjeruje da je on napustio politiku i da će se situacija na političkoj sceni značajnije promijeniti.

- MILO

ROKADA: Milo Đukanović i novi mandatar Duško Marković
Foto: AP

PREDSEDNIČKE SPEKULACIJE

Marković je kandidat vladajućeg DPS-a za mandatara za sastav nove vlade ukoliko uspije da se dogovori sa albanskim, hrvatskim i bošnjačkim partijama. Imajući u vidu istoriju tih političkih odnosa i činjenicu da su manjinske partije po pravilu bile uz Đukanovića kad god mu je zafalio mandat ili dva za skupštinsku većinu, u pregovorima za novu podršku se ne očekuju veća iznenađenja.

Đukanović ostaje na čelu partije koju vodi od 1997. godine, kada je u rovovskoj borbi uspio da izgura Momira Bulatovića, tadašnjeg predsjednika Crne Gore, igrajući na kartu otklona od režima Slobodana Miloševića.

Analitičari u Podgorici vjeruju da Đukanović već sada sprema teren da bude kandidat za predsjednika države na izborima koji su planirani za proljeće 2018. godine. Filipu Vujanoviću, predsjedniku države u tri navrata, mandat ističe za nešto više od godinu dana, a ako se Đukanović zaista namjerio na tu funkciju, nije nerealno očekivati da to bude i brže.

Ostaje nejasno, međutim, da li je odluka o povlačenju sa premijerske pozicije bila ranije dobro planirana taktička akcija ili je ipak podstaknuta i ubrzana događajima uoči i na dan izbora, kada je Đukanoviću navodno život visio o koncu zbog "državnog udara".

Treći scenario koji pominju poznavaoci prilika u Podgorici jeste i da je zbog brojnih kontroverzi koje ga okružuju godinama, posebno oko navodnih veza sa organizovanim kriminalom, Đukanović "zamoljen" od strane uticajnih krugova na Zapadu da se povuče sa državne funkcije. O drugim njegovim biznisima navodno nije bilo riječi.

Ostaje doduše i pitanje imuniteta, koje je često objašnjenje za Đukanovićeve grčevite napore da po svaku cijenu osigura ostanak na državnoj funkciji posljednjih godina.

Optužnica u Italiji za šverc cigareta u ranim devedesetim je arhivirana, nije ukinuta, pa se opozicija nada da bi i to pitanje ponovo moglo doći na dnevni red sada kada Đukanović nema formalnu državnu funkciju. Šanse za to su ipak male kada Brisel i Vašington otvoreno slave Đukanovića kao "garanta pro-zapadne Crne Gore" i lično zaslužnog što se Crna Gora navodno otrgnula uticaju Moskve i do sredine 2017. očekuje i formalizaciju članstva u NATO-u.

CRNA KUTIJA CRNOGORSKE POLITIKE

Da bi ućutkao i neke glasove u sopstvenoj partiji, Đukanović je kazao da je lično on predložio Markovića, "uvjeren u njegove profesionalne i ljudske kvalitete", te će "lično, kroz puni politički angažman na čelu DPS-a, pružati snažnu podršku Markoviću i budućoj vladi".

Iako njihovi politički, ali i lični protivnici tvrde da je doveden u partiju "samo da bi bio zamjenik", Duško Marković sigurno neće biti samo statista. Makar mnogo manje nego što su njegova dva prethodnika Igor Lukšić i Željko Šturanović, koji su nakratko naslijedili Đukanovića kada je 2008. pa ponovo 2010. odlučio da se povuče sa premijerske funkcije.

Marković je više od petnaest godina dio najužeg kruga nekolicine ljudi stvarno bliskih Đukanoviću, prvo kao šef »

Sve manje dokaza za "terorizam"

Dok se crnogorske vladajuće elite spremaju za novu vladu, za koju kažu da bi mogla biti formirana do kraja novembra, ujedno najavljujući istragu protiv "grupa iz Rusije i Srbije" zbog navodne umješanosti u pokušaj državnog udara, izgleda da se "tope" dokazi tužilaštva protiv grupe srpskih državljana uhapšene zbog navodnog planiranja terorističkog napada na izborni dan 16. oktobra.

Dnevnik "Dan" objavio je 30. oktobra da je crnogorsko Specijalno tužilaštvo već odustalo od optužbe za terorizam protiv jedanaest osumnjičenih iz grupe od dvadeset državljana Srbije uhapšenih pod sumnjom da su u izbornoj noći planirali upad u zgradu Skupštine Crne Gore i zarobljavanje Đukanovića.

Prethodno je dan poslije izbora šest osoba pušteno jer nije bilo osnova za dalje zadržavanje u pritvoru.

Od spektakularne akcije policije i specijalnog tužilaštva, kojom je, kako tvrde, spriječeno "krvoproliće", za terorizam u pokušaju se samo sumnjiče bivši komandant srpske Žandarmerije Bratislav Dikić, Kristina Hristić i Aleksandar Sinđelić, za koga tužilaštvo tvrdi da je u bjekstvu.

Ostali se sada terete samo za "stvaranje kriminalne organizacije".

tajne službe, a onda i kao potpredsjednik Vlade zadužen za politički sistem i unutrašnju i spoljnu politiku.

Budući crnogorski mandatar je u ranim devedesetim bio poslanik i generalni sekretar vlade, a od 1998. do 2010. vodio jer Službu državne bezbijednosti koja je 2005. preimenovana u Agenciju za nacionalnu bezbijednost (ANB). Nakon toga je kratko bio ministar pravde u vladi Igora Lukšića, uglavnom zaslužan za dosta bolne pravosudne reforme koje je Crna Gora morala da sprovede kao kandidat za članstvo u EU.

Kritičari režima nisu zaboravili Markovićev uradak u tajnoj službi, zovu ga "crna kutija" crnogorske političke scene. Za njegovog mandata tajna služba je konstantno optuživana da je pod snažnim političkim uticajem, da u svojim redovima ima ljude osumnjičene za najteža krivična djela, uključujući ubistva i iznude, i da je prisluškivala Đukanovićeve protivnike i novinare.

Iako se u ranoj fazi vođenja službe klonio javnih nastupa, još 2004. se našao usred skandala sa navodnim pokušajem ubistva jednog od tadašnjih opozicionih lidera.

Tadašnji lider Liberalne partije Miodrag Živković je tvrdio da je služba organizovala atentat na njega, ali su dnevne novine "Publika" citirale Markovića da je navodno rekao: "Da je služba pokušala da ga ubije, on ne bi preživio."

Nakon oštrih reakcije u javnosti, Marković je demantovao da je to izgovorio i tužio list za klevetu.

Njegovo ime pominjano je i u vezi sa aferom prisluškivanja stranih diplomata u Crnoj Gori.

Lokalni mediji su u decembru 2011, na osnovu informacija iz više diplomatskih izvora, objavili da su partnerske države tražile smjenu tadašnjeg direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost Vladana Jokovića zbog prisluškivanja njihovih diplomata.

Prema tim izvorima, prisluškivanje je navodno počelo 2010, dok je na čelu službe bio Marković.

OPTUŽBE I DEMANTI

Marković je dovođen u vezu i sa švercom cigareta. Optuživan je da je vođa jednog od dva sukobljena klana u Crnoj Gori, Mojkovačkog po gradu u kojem je rođen i odrastao, koji godinama ostvaruju milionski profit u proizvodnji i distribuciji cigareta na crno.

Spekulacije je podgrijao i bivši šef kriminalističke policije Predrag Šuković koji je sredinom 2015. godine otkrio da je njegov tim istraživao Markovića i bivšeg šefa policije Veselina Veljovića, obojica iz Mojkovca, da su vođe kriminalne grupe.

Marković je sve to kategorički demantovao navodeći da je riječ o "naručenim političkim tvrdnjama".

Strasti su se ponovo uzburkale nekoliko mjeseci kasnije kada je policajac Šuković osumnjičen, a zatim i osuđen, nakon što je otkriveno da je pod nadimkom "Boss" na lokalnom portalu napisao komentar "bolje bi bilo da pripazi na svoje zdravlje" ispod vijesti da je Marković položio vijenac na partizanski spomenik u Podgorici.

Marković, a i sud, procijenili su te riječi kao prijetnju a na Šukovića je nekoliko mjeseci kasnije pucano u Podgorici. Iako su mediji taj slučaj doveli u vezu sa ranijim sukobom sa Markovićem, on je to negirao.

Sada, kao budući premijer, Duško Marković kaže da je pred njim težak zadatak, da se "mora raditi više, stručnije i odgovornije", te da smeju da dozvole "da se ponove greške koje su nam se događale". ¶

DUŠICA TOMOVIĆ

Sećanje: **Božo Knežević (1952–2001)**

Nedostajanje koje traje

Tog 6. novembra prije 15 godina čuli smo da je, na cesti kod Gračaca, poginuo naš prijatelj i kolega novinar Božo Knežević. Nekoliko dana prije tog najavljenog puta bio je u našem zagrebačkom stanu: pričali smo Mišo i ja s njim o svim sranjima koja nam se događaju, o njegovom tek napravljenom filmu Oluja nad Krajinom, zbog kojega su ga napadali slijeva i zdesna... Zaboravio je tada naočale kod nas, bez jednog stakla: zvali smo ga uoči tog kobnog putovanja da mu to kažemo, rekao je Miši: ma nema veze, imam druge, a ove ionako nikad nisu imale to jedno staklo.

A Božo je gledao jasno, i bez naočala, s oba stakla...

Imala sam privilegiju da radim sa Božom, koji je – ko god, ili ne, to htio priznati – već tih osamdesetih, uoči naših ratova, bio autor i mentor dokumentarizma na (tada) Zagrebačkoj televiziji, koja ga se sramno odrekla u godinama kada je postajala hrvatskom. Kako reče neka novinarka na HRT-u, prije koju godinu, glede još jednog otjeranog sjajnog čovjeka "krivih krvnih zrnaca", bilo je to "vrijeme nesklono pojedincima"; tako je i Božo prošao: nije htio postati propagandist, bio je i ostao novinar, nije htio ući u paktove sa tada hrvatskim svemogućim ljudima, pa nije ni državljanstvo hrvatsko htio preko veze, ma koliko to tada (i poslije) štetilo njegovoj Zvjezdani i tada maloj dječici.

I platio je ljudsku i profesionalnu cijenu prije no što je tragično poginuo.

Božo je ostavio svoj veliki trag u dokumentarnom programu na današnjoj Hrvatskoj televiziji, ostavio je trag u izvještavanju na Yutelu o našim ex-yu strašnim i sramotnim ratovima, u kojima nije lagao za (bilo koju "svoju") državu i u filmu Oluja nad Krajinom, koji i danas uznemirava suvremenike na laž spremne.

Da je Božo danas sa nama, sasvim sam sigurna, jednako bi bio očajan kao i neki od nas zbog onoga na što je novinarstvo spalo: on je bio čovjek, novinar, ljudina koji nije dao da mu politika kroji priloge i filmove. Sigurna sam da bi i dalje ostao On onakav kakav je bio – pošten i profesionalan i beskompromisan.

Zato se Božidara Kneževića danas treba sjećati. Zato ga se ja sjećam 15 godina već, sigurna da će nedostajanje trajati. ¶

TATJANA TAGIROV

Simulacija reformi

Posmatrano iz perspektive Evropske unije, postoji fenomen koji ponekad nazivamo *balkanfatikom*, to je fenomen određenog zamora od proširenja, od bavljenja Balkanom

Fotografije: Ivan Šepić

"Zapadni Balkan je u EU pao negde u zapećak prioriteta, zbog aktuelnih konflikta na Bliskom i Srednjem istoku, u Siriji, zbog izbegličke krize, odnosa sa Rusijom, Bregzita, zbog problema sa potpisivanjem Sporazuma o slobodnoj trgovini sa Kanadom CETA. Sve to dominira u evropskoj javnosti, politici i diplomatiji. Evropska politika jedva drži korak sa svim tim krizama", kaže za "Vreme" Ralf Fiks, koji je u fondaciji Zelenih "Hajnrih Bel", pored ostalog, zadužen i za spoljnu i bezbednosnu politiku, i koji je učestvovao u stvaranju strategije i programa zelenih. Fiks govori o tome zašto je politika Zelenih tako uspešna u Nemačkoj, a gotovo da ne postoji na Balkanu, zašto EU toleriše simulaciju reformi u zemljama regiona i zašto Srbija neće moći da postane članica EU ako ne prizna Kosovo.

"VREME": Kakva je danas partija Zelenih u Nemačkoj?

RALF FIKS: Prema istraživanju javnog mnjenja to je treća po snazi partija, rame uz rame sa desnim populistima; u Saveznom parlamentu zeleni su najživahnija opozicija, a na lokalnom nivou smo na vlasti u više pokrajina nego vladajuća Hrišćansko demokratska partija (CDU) kancelarke Angele Merkel. To znači da su zeleni sa temama koje nameću u međuvremenu dospeli u središte društva. Mi više nismo autsajderi, partija sa ruba političke scene. Ipak, i dalje ima nesuglasica oko toga, do koje mere zeleni treba da igraju ulogu partije koja učestvuje u oblikovanju zemlje, dakle partije koja sebe više ne shvata kao sistemsku opoziciju. Za razliku od lokalnog, na saveznom nivou to još nije rešeno.

Šta razlikuje partiju Zelenih od opozicione Levice, ili vladajuće Socijaldemokratske partije Nemačke (SPD), koje se takođe obraćaju levo orijentisanom biračkom telu?

U odnosu na Levicu razlike su veoma jasne, pre svega po pitanju evropske politike i politike prema Bliskom istoku. Zeleni su izrazito proevropska partija, koja u međuvremenu podržava i članstvo Nemačke u NATO-u. Od Bosne 1995. zeleni su u više navrata podržavali i učešće Nemačke u međunarodnim vojnim intervencijama koje su, po našem mišljenju, imale humanitarni karakter, kada se radilo o zaustavljanju genocida i etničkog čišćenja. Takođe, zeleni imaju pozitivniji pristup tržišnoj privredi, zalažemo se za stabilnu budžetsku politiku, za ograničavanje zaduživanja u interesu budućih generacija.

U odnosu na SPD razlikujemo se po tome što su zeleni, naravno, suštinski i dalje ekološka partija, dok SPD po tom pitanju često okleva. Kada je, na primer, reč o izlasku iz energije koja se dobija sagorevanjem uglja, SPD više koči, dok bi zeleni da ubrzaju promene u energetici. Mi smo, takođe, više usmereni ka građanskom društvu, smatramo, dakle, da nije samo zadatak države da gradi socijalno pravedno društvo, već se izrazito zalažemo za pojedinačnu građansku odgovornost i ličnu inicijativu.

Da li su Zeleni ideološki leva partija?

Oko tog pitanja se vode rasprave. Ja bih rekao, da u najmanju ruku nismo tradicionalno leva partija. To se vidi i po našem shvatanju pravde, jer nama nije važna samo pravedna preraspodela, već veliku ulogu ima i generacijska i rodna ravnopravnost.

Samo ekološko pitanje više ne može da se deli na desno i levo, ono se uzduž i popreko proteže i kroz stare političke blokove. Što se tiče spoljne politike, na primer ruskog pitanja, koje je po mom mišljenju postalo suštinski važno za Evropu, različit pristup se diskutuje unutar svih partija. I kod socijaldemokrata i kod demohrišćana, pogotovo među pripadnicima Levice, naći ćete pristalice Putina, kao i one koji se zalažu za jasan stav prema Rusiji po pitanju ukrajinskog konflikta i Sirije. To je pitanje u kojoj meri poštovanje ljudskih prava treba da igra ulogu u spoljnoj politici, o kome se u svim partijama često vode rasprave.

Sve u svemu, rekao bih da su zeleni preuzeli neke tradicionalno leve vrednosti, ali i liberalne, kada je reč o građanskim pravima i ličnim slobodama. U privrednoj politici to znači kombinacija tržišne privrede i »

državne regulative. O svemu tome se unutar zelenih vode žive rasprave.

Kako su Zeleni uspeli da se od protestnog pokreta razviju u mejnstrim partiju?

To je bio dugačak put ispunjen internim konfliktima, od spoznaje da smo protestna partija, mentalna opozicija, do toga da želimo da polažemo pravo da sa pozicije vlasti oblikujemo konkretne promene. To je kod zelenih bio proces učenja, otkrivanja mogućnosti koje parlamentarizam pruža. Istovremeno došlo je do promena u društvu koje su nam omogućile da ulazimo u političke koalicije. Teme zelenih, kao što su promena energetske politike, ravnopravnost između muškaraca i žena ili liberalna imigraciona politika, koje su na početku drugi ismevali i osporavali, širile su se u društvu i prelazile i na druge partije, pre svega na socijaldemokrate. Tako su se za nas stvorili realni uslovi da se za naše vrednosti zalažemo sa pozicije vlasti.

Na primer, u nekom trenutku je društvo bilo većinski za izlazak iz nuklearne energije. To više nije bio nekakav hobi zelenih. Posle atomske katastrofe u Černobilju najednom se ukazala društveno-politička prilika da se izađe iz nuklearne energije i da se po tom osnovu formira vladajuća većina. Taj izlazak iz sistemske opozicije je unutar zelenih bio veoma osporavan, vodile su se žučne diskusije, za desetak godine višestruko je promenjeno partijsko rukovodstvo. Pobedila je želja da se ne drže samo radikalni govori i organizuju protesti iz opozicije, već da se konkretno menjaju stvari.

Kako to da Zeleni zapravo samo u Nemačkoj imaju takav uspeh?

I u nekim drugim zemljama zelene partije su veoma uspešne, na primer u Švedskoj, Finskoj, Austriji, delimično i u Belgiji i Holandiji, ali to jeste fenomen zapadne i severne Evrope.

Ali ipak ni u tim zemljama ne kao u Nemačkoj.

Da, uspeh zelenih u Nemačkoj jeste jedinstven. U nemačkoj istoriji kulture postoji romantičarski pravac koji bi mogao da se označi i kao preteča ekoloških pokreta, dakle žal zbog uništavanja prirode usled industrijalizacije. To je Geteov Faust. Drugi deo Fausta može gotovo da se čita i kao rani ekološki manifest, tu se kaže da uništavanje prirode dovodi do propasti civilizacije. Tu se kritikuju ubrzavanje, moderna, gubitak zavičaja, svi ti motivi su duboko ukorenjeni u kolektivnoj svesti i sećanju u Nemaca. Zeleni su se na to nadovezali, a da to dobrim delom nisu ni znali.

Na to se nadovezuje i potreba Nemaca da posle svih užasa nacizma tokom Drugog svetskog rata budu naročito uzorni, ili odgovorni ili moralni. To se sada preslikava i na odnos prema izbeglicama, Nemci su tako gotovo jedina nacija koja je spremna da u većem obimu prihvati izbeglice iz Sirije i Afrike. To ima veze i sa grižom savesti, sa potrebom da se na neki način okaju neke stvari.

Pragmatičnije objašnjenje je nemački federalizam, koji je zelenima omogućio da porastu preko saveznih pokrajina i da na lokalnom nivou stiču iskustva kao vladajuća partija, kao i, naravno, proporcionalni izborni sistem. I u Nemačkoj postoji cenzus od pet odsto, ali je novim partijama ipak lakše da se izbore za čvrstu poziciju na političkoj sceni nego u nekim drugim zemljama.

Rast zelenih u Nemačkoj može da se objasni i time, da se ekološka pitanja više ne doživljavaju kao ugrožavanje privrednog rasta i prosperiteta, već naprotiv, kao šansa za razvoj tehnologije i obnovljive energije, da se posmatra kao inovacioni faktor na kome se delimično zasniva i snaga nemačkog izvoza. Jer, zelena tržišta se u svetu najbrže razvijaju, ne samo tržišta obnovljive, čiste energije, veći i ekoloških prehrambrenih artikala. Jedna od ključnih stvari za zelene je upravo veza između ekologije i privrede.

Kako stvari stoje sa zelenima ovde u regionu? Zašto ta zelena, ekološka ideja ovde praktično ne postoji?

Jednim delom ekološka pitanja su fenomen država blagostanja. Ja, međutim, osporavam da je ekologija pitanje luksuza. Jer je tu reč o elementarnim životnim uslovima, o čistom vazduhu, čistoj zemlji, o vodi za piće, o klimi, dakle zaista o egzistencijalnim osnovama. To je i zdravstveno pitanje, pogotovu za siromašne, zagađen vazduh i kontaminirana zemlja, samim tim i nezdrave namirnice, jedni su od najčešćih uzroka bolesti. To je socijalno pitanje. A ipak, ekološka svest očigledno dolazi tek sa određenim nivoom blagostanja, sa određenom materijalnom sigurnošću. Ekološke pokrete uglavnom nosi dobro situiran i obrazovan srednji sloj, koji na zapadu Balkana i

u mnogim drugim evropskim zemljama odavno nije tako jak kao u Nemačkoj. Sociolozi to zovu postmaterijalistički milje.

Takav socijalni i društveni milje ovde, kod vas, donekle postoji u gradovima kao što su Beograd i Zagreb, pre svega među mladim ljudima koji su društveno angažovani, koji ne polažu više računa na veliki auto, već voze bicikl, pa neka je to i nekakav fensi bicikl kao novi statusni simbol. Svih tih fenomena ima i ovde, ali tek u začecima, dok su u Nemačkoj veoma rasprostranjeni, na osnovu njih zeleni dobijaju dvadeset ili trideset odsto glasova na lokalnim izborima.

Ovde su u prvom planu klasična socijalna pitanja, veliki deo stanovništva svakodnevno se bori za opstanak, kao posledice rata ovde su i dalje dominantna etnička pitanja, nacionalna politika. Pritom treba naglasiti da zeleni nikada nisu bili samo ekološka partija, uvek je bilo reči i o demokratiji i građanskim pravima, socijalnim pravima i ideji o društvu ravnopravnosti.

Razlog zašto ovde nema jake zelene partije je i opšta kriza višepartijskog sistema tipična za zemlje u tranziciji, gde gotovo da ne postoje programske partije, koje se definišu preko određenih društvenih prioriteta. Ovde su uglavnom izrazito liderske partije koje se grupišu oko jakog vođe, to su interesne grupe koje se formiraju zarad osvajanja vlasti i raspodele materijalnih pogodnosti koje vlast nosi sa sobom. U takvoj političkoj kulturi zaista je teško da se osnuje drugačija, nova partija.

To se vidi i u jasnom razdvajanju politike i civilnog društva, što u Nemačkoj nije slučaj. Zeleni su nastali iz civilnog društva,

postoje mnogi kanali preko kojih politika i civilno društvo sarađuju. Ovde, međutim, mnogi mladi aktivisti iz civilnog društva ne žele da imaju ikakve veze sa politikom, u smislu partijske politike. Dok god postoji toliki jaz između politike i civilnog društva zelene partije, ili partije koje se istovremeno zalažu i za demokratiju i za ekologiju, bez obzira na to kako se zovu, neće imati velike izglede da se razvijaju.

Kako biste vi ocenili situaciju na Zapadnom Balkanu?

Očigledno je da će transformacioni procesi koji su počeli devedesetih godina trajati mnogo duže nego što smo mislili, jer su stare, autoritarne strukture, korupcija i nacionalizam dublje ukorenjeni nego što smo mislili. U početku smo imali prevelika očekivanja, dok sada ima premalo volje da se angažujemo u zemljama koje apliciraju za članstvo sve dok je situacija u njima manje-više stabilna. Prioritet u EU je da samo, zaboga, ne dođe do nekih novih kriza i konflikata.

Postoji opasnost da se EU uljuljka u tој simuliranoj modernizaciji, jer se svi ponašaju kao da se nešto pomera. Ovdašnje vlade se ponašaju kao da reformišu svoje zemlje, kao da reformišu pravnu državu, kao da su transparentne. A EU se ponaša kao da je to zaista slučaj i izdvajaju se određena finansijska sredstva da bi sve ostalo mirno. Ali, to nije dovoljno da bi se zaista pokrenule promene. EU bi morala da bude aktivnija kada se, na primer, u Hrvatskoj ili Srbiji ili Bosni ljudi koji su ruke okrvavili u ratovima slave kao heroji, javno se rehabilituju ratni zločinci ili postaju čak gradonačelnici. Naravno da su to suverene države, ali bi EU ipak morala da zauzme stav. Ili, u slučaju Beograda na vodi, EU bi u najmanju ruku morala da insistira na tome da ugovori moraju da budu transparentni, da se evropski standardi zaista primenjuju.

Kada smo kod evropskih standarda, EU toleriše i neutralno poziciju Srbije u odnosu na Rusiju, ili stanje medija u Srbiji.

Kada kažete *toleriše*, to je problematičan pojam, jer EU nije ovde kolonijalna sila. Ali bi svakako morala da ima jasniji stav o sličnim pitanjima i jasno stavi do znanja kada se ne slaže sa određenim stanjem ili razvojem događaja i da ne samo u teoriji, već i u praksi, finansijsku pomoć koju pruža vezuje za određene uslove. EU je, na primer, insistirala da se državni mediji u Srbiji privatizuju, ali je onda trebalo da insistira i na tome da se privatizacija odvija transparentno, da postoji prava konkurencija između medija, a ne da se ispod stola pod okriljem privatizacije kontrolišu i instrumentalizuju mediji u korist određenih političkih partija i grupacija.

Ta nekonsekvetnost EU doprinosi tome da se ne ostvaruje najvažniji cilj evropskih integracija, a to je formiranje nezavisnih demokratskih institucija. Tome bi EU morala mnogo više da se posveti, umesto da se aranžira sa pojedinim nosiocima vlasti.

U svetlu svega toga, da li mislite da će EU u dogledno vreme primiti još nekog člana?

Lično se i dalje snažno zalažem za proširenje EU, ubeđen sam da je to u interesu EU, da Unija zaista mora da bude sveevropski projekat sa svim državama koje su spremne da ispune određene kriterijume. Istovremeno sam dovoljno realan da konstatujem da EU u stanju u kome se sada nalazi niti ima volje za proširenjem, niti je sa ovakvim strukturama za to sposobna. Mi smo dosegli tačku u kojoj je stari model preopterećen, dakle ideja sve veće centralizacije evropske politike. Evropskoj uniji je sa budućih 34 ili 35 članica potrebna veća unutrašnja fleksibilnost zbog faktičkih privrednih, političkih i kulturoloških razlika takve Evrope. Kao što to već i stoji u Evropskom ustavu, potrebno je više mogućnosti za stvaranje koalicija koje se formiraju po određenim pitanjima, bez obzira na to da li je reč o zajedničkoj spoljnoj i bezbednosnoj politici, zajedničkoj monetarnoj ili energetskoj politici, ne moraju uvek svi sve da rade istim tempom. To samo dovodi do međusobnog blokiranja. U takvoj EU bi države Zapadnog Balkana mogle da budu članice, baš kao i Ukrajina, a na duge staze možda i Turska.

Problem sada je što, na primer, veliki broj građana Srbije misli da EU nema ozbiljnu nameru da se dalje širi, a EU, doduše, vodi pristupne pregovore, ali pokušava da ih rastegne na dugi vremenski period, umesto da vodi jasno strategijski definisanu politiku proširenja, koja ostavlja malo prostora za krize unutar Evrope i koja ograničava mogućnost uticaja Rusije u srednjoj i istočnoj Evropi. Tu nije reč samo o geostrategijskim i privrednim interesima, već o tome kakav evropski model želimo, autoritarni ili zaista demokratski. Ja mislim da će EU biti u još većoj krizi, ako joj ne pođe za rukom da integriše istočnu i srednju Evropu.

Da li će Srbija moći da postane članica EU ako ne prizna nezavisnost Kosova?

Na kraju, naravno, sve članice EU moraju međusobno da se priznaju. A naš cilj mora da bude da sve države proistekle iz Jugoslavije postanu članice EU, tako i Srbija i Kosovo.

Dakle, pozicija Zelenih je, da Srbija neće moći da aplicira za članstvo u EU pre nego što prizna Kosovo?

Da, pritom moram da kažem, da to pitanje ne sme da se izoluje. Mislim da EU mora da učini sve što je u njenoj moći do dođe do ubrzavanja približavanja između Srbije i Kosova, privredno i politički, da se približe civilna društva, i da to onda bude predispozicija da se smanje tenzije oko pitanja nezavisnosti. Tek u atmosferi u kojoj se sarađuje može jednog dana racionalno da se priča o tome da li Srbija i Kosovo mogu da imaju zajedničke institucije ili ne. Treba pospešiti približavanje čitave regije EU i međusobno povezivanje. Ne treba sada u prvi plan stavljati priznanje Kosova, već približavanje i međusobno povezivanje.

Da bi onda na kraju Srbija bez većih tenzija mogla da prizna nezavisnost Kosova?

Čini mi se da nema smisla da se održava iluzija da bi Kosovo želelo da se vrati pod okrilje srpske državnosti. Ipak, ne smeju se ignorisati veze između Srbije i Kosova, u našem interesu je, pre svega, uspostavljanje dobrih odnosa između dve susedne države. ¶

ANDREJ IVANJI

Intervju: Tamara Đurđić, direktor održivosti operacionog razvoja u Coca-Cola HBC Srbija

Lider u sektoru pića

"Ulaganje u zaštitu životne sredine je u domenu izuzetnih investicija. Država zadaje određeni okvir i obaveze, ali mi kao kompanija uvodimo rešenja i postavljamo ciljeve koji su daleko iznad zakonom propisanih okvira"

Povodom najnovijih ciljeva Coca-Cola HBC Grupe u oblasti održivosti, za "Vreme" govori Tamara Đurđić, direktor održivosti operacionog razvoja (*operational sustainability manager*) u Coca-Cola HBC Srbija.

"VREME": Coca-Cola HBC Srbija je jedan od promotera principa održivosti u poslovanju i nedavno je domaćoj javnosti predstavila nove planove do 2020. godine. Šta to konkretno znači?

TAMARA ĐURĐIĆ: Novi ciljevi Grupe u okviru koje poslujemo znače da ćemo i mi u Srbiji nastojati da koristimo 40 odsto ukupne energije iz obnovljivih i čistih izvora, recikliramo najmanje 40 odsto ukupne ambalaže na tržištu i koristimo recikliranu PET ambalažu i/ili PET ambalažu od obnovljivog materijala za 20 odsto ukupne PET ambalaže. Takođe, nastojaćemo da smanjimo težinu ambalaža za 25 odsto po litru proizvedenog napitka i planiramo da sertifikujemo više od 95 odsto ključnih sastojaka poljoprivredno-prehrambenog porekla u skladu sa Principima održive poljoprivrede Coca-Cola sistema. Istovremeno, uložićemo najmanje dva odsto svoje godišnje dobiti pre oporezivanja u zajednice i udvostručićemo broj zaposlenih koji učestvuju u dobrovoljnim inicijativama tokom radnog vremena na 10 odsto ukupnog broja zaposlenih.

Kako se novi ciljevi uklapaju sa već postojećim praksama Coca-Cole HBC u Srbiji?

Naše poslovanje u Srbiji se ne razlikuje u odnosu na druge članice Grupe u razvijenijim zemljama. Dostignuća u Srbiji su u brojnim oblastima na veoma visokom nivou i već godinama dobijamo poverenje kolega da prvi uvodimo inovativna rešenja i prakse. U prilog tome najbolje svedoče čak dva European Water Stewardship zlatna sertifikata, koja su dobile naše punionice u Srbiji. Takođe, naši rezultati značajno doprinose ukupnom učinku kompanije i, zahvaljujući naporima svih nas, već treću godinu zaredom smo kao Grupa proglašeni liderom u oblasti u sektoru pića prema Dau Džouns indeksu održivosti.

Zašto je to priznanje važno za kompaniju?

Dau Džouns indeks održivosti jedan je od najkredibilnijih svetskih merila dostignuća kompanija u oblasti zaštite životne sredine i doprinosa zajednici. Kriterijumi prema kojima se kompanije rangiraju su veoma strogi i to što je Coca-Cola HBC Grupa treću godinu zaredom proglašena liderom u sektoru pića je izuzetno priznanje. To konkretno znači da naši napori dokazano doprinose očuvanju okoline i da je naše strateško opredeljenje da održivost utkamo u sve aspekte biznisa prepoznato na svetskom nivou.

Često slušamo o uticaju na životnu sredinu, a zapravo nije baš potpuno jasno kako se mere direktni uticaji. Da li nam možete pojasniti kojim se parametrima vodite?

Uticaj na životnu sredinu je merljiv i kompanije koje su tome posvećene na pravi način svoj doprinos mogu sagledati i prikazati krajnje precizno i transparentno. Na primer, praćenje emisije ugljen-dioksida je parametar koji se u Coca-Coli HBC prati u svakom segmentu poslovanja, od nabavke, proizvodnje, transporta i logistike, ali i kroz saradnju sa dobavljačima jer i od naših partnera zahtevamo da primenjuju tehnologije sa smanjenom emisijom. Takođe, primenjujemo savremene rashladne uređaje sa znatno nižom emisijom i iz godine u godinu i u toj oblasti smanjujemo svoj uticaj na okruženje. Potrošnju vode smo od 2007. do 2015. godine smanjili za čak 50 odsto i to smo postigli upravo praćenjem potrošnje na dnevnom nivou, u okviru čitavog našeg lanca proizvodnje i distribucije. Istovremeno, godinama povećavamo procente recikliranog otpada koji nastaje u proizvodnji, i u 2015. godini on iznosi sjajnih 96,7 odsto. Dakle, kroz dnevno praćenje parametara, postavljanje novih ciljeva i primenu novih tehnologija, uticaj je i te kako merljiv!

Da li je u Srbiji održivost i dalje samo trend i da li država prepoznaje kompanije koje u okviru svog poslovanja čine dodatne napore da umanje svoj uticaj na okruženje?

Imajući u vidu da sam svoju karijeru posvetila održivom razvoju i da radim u kompaniji koja posluje u skladu sa svetskim standardima u ovoj oblasti, moram da podvučem da je ulaganje u zaštitu životne sredine u domenu izuzetnih investicija. Država zadaje određeni okvir i obaveze, ali mi kao kompanija uvodimo rešenja i postavljamo ciljeve koji su daleko iznad zakonom propisanih okvira. Održivost je deo svih naših procesa i jedan od parametara uspešnosti, i mislim da i društvo i država imaju sve više sluha i veći nivo prepoznavanja doprinosa koji ostvarujemo.

Nedavno je i punionica u Beogradu dobila EWS sertifikat, možete li nam reći malo više o ovom priznanju?

Coca-Cola HBC Srbija je jedini nosilac čak dva zlatna EWS (European Water Stewardship) sertifikata, oznake kvaliteta i poštovanja standarda u oblasti odgovornog upravljanja vodnim resursima i zaštite životne sredine. Prvi sertifikat je dobila Rosa voda, a zatim je usledilo ovo značajno priznanje i za našu punionicu u Beogradu. Evropska agencije za upravljanje i očuvanje voda, koja dodeljuje sertifikat, prepoznala je naše napore u ovoj oblasti, a posebno bih izdvojila činjenicu da smo prvi u Evropi uveli eko bocu koja sadrži do 30 odsto materijala biljnog porekla, kao i da smo posebnu pažnju posvetili tretmanu

otpadnih voda, što znači da je voda koju vraćamo prirodi u potpunosti bezbedna za biljni i životinjski svet.

Prilikom jedne posete punionici u Beogradu, saznali smo da u okviru fabrike imate bazen sa ribama koje žive u vodi koju ste obradili?

Tako je, pre nekoliko godina smo hteli da temu prerade otpadnih voda približimo našim partnerima i posetiocima, i odlučili smo da im prikažemo efekat koji postižemo tako što ćemo napraviti bazen sa ribama koje žive u vodi koju mi prvobitno preradimo. Istu tu vodu vraćamo prirodi i one su upravo dokaz da je voda bezbedna.

Postoji još jedan princip koji ste predstavili prošle godine pod nazivom *Near Loss*. Da li možete da nam ga pojasnite?

U okviru Coca-Cola HBC Grupe, te i u Srbiji, 2014. godine smo uveli novi ekološki parametar – *Near Loss*, koji predstavlja svojevrstan mehanizam prepoznavanja mogućih gubitaka ekoloških resursa i njihovog pravovremenog otklanjanja. U svakodnevnom poslu, to znači da svaki zaposleni ima pravo da prijavi sve što mu se učini kao nepotrebno rasipanje prirodnih resursa. Na ovaj način vrlo brzo uočavamo nepotrebno trošenje vode, struje ili drugih resursa, otklanjamo nedostatke ili uvodimo nova rešenja. Putem ovog dodatnog principa ostvarili smo znatne uštede i rezultate.

Mnogo se u poslednje vreme priča o reciklaži i procesima koje kao država moramo proći u ispunjavanju kriterijuma Evropske unije. Šta biste vi istakli kao ključno kada je reč o ambalaži i umanjenju njenog uticaja na sredinu?

Ambalaža ima vitalnu ulogu u održavanju vrhunskog kvaliteta i bezbednosti naših proizvoda i veoma smo posvećeni pronalaženju rešenja da očuvamo njen kvalitet, na način koji je odgovoran prema prirodi. To je veoma izazovno i na svakodnevnom nivou radimo na smanjenju proizvodnog otpada, optimizaciji samih pakovanja i povećanju sadržaja recikliranog i obnovljivog materijala u sastavu nove ambalaže – PET biljnog porekla. Takođe, uz smanjenje PET ambalaže, ali i ostalih pakovanja, aktivni smo u kampanjama i udruženjima koji se bave edukacijom potrošača o reciklaži.

Tradicionalno u Srbiji predstavljate svoj izveštaj o održivom poslovanju. Koliki je značaj izveštavanja i u kom segmentu prepoznajete njegov najveći uticaj?

Predstavljanje rezultata na godišnjem nivou je za nas od velikog značaja. Sa jedne strane, to nam daje vrlo jasnu sliku napretka, ali nas upućuje i na oblasti na koje bi trebalo više da se fokusiramo. Istovremeno, Izveštaj našim partnerima i potrošačima daje priliku da na jasan i metodološki kredibilan način omogućimo uvid u sve ono što u toku jedne godine činimo za zajednicu. I dodatno, predstavljanjem Izveštaja i naših rezultata, temu održivosti stavljamo u fokus najšire javnosti, jer smo svesni da u ovoj oblasti ima još prostora za napredak i da je važno da svojim primerom doprinosimo sve većoj svesti o značaju očuvanja zajednice.

Kako pripremate Izveštaj i da li postoji neka prihvaćena metodologija?

Izveštaj tradicionalno priprema Smart kolektiv prema međunarodnom GRI G4 standardu i ispunjava visoke zahteve Globalnog dogovora Ujedinjenih nacija koji se odnose na Izveštaj o napretku, što je potvrda posvećenosti kompanije održivom poslovanju u svim segmentima.

Mesečni pregled

MMF: Rast BDP-a tri odsto u 2017.

Šta kaže MMF, šta kaže Republički zavod za statistiku, a šta kaže IT zajednica na davanje subvencija u njihovom sektoru

Delegacija MMF-a sa predstavnicima vlade Srbije
FOTO: Tanjug

"Dobri rezultati ekonomskog programa Srbije se nastavljaju. Ekonomski rast jača, a pokazatelji tržišta rada beleže primetno poboljšanje. Očekujemo da će realni rast BDP-a iznositi 2,7 procenata u 2016. i tri procenta u 2017. godini. Inflacija je i dalje umerena uprkos ubrzanju rasta zarada u privatnom sektoru. Misija podržava nameru Narodne banke Srbije da snizi ciljanu inflaciju na tri procenta ±1,5 procenat. Ova promena je odraz značajnog poboljšanja osnovnih makroekonomskih pokazatelja i utiče na jačanje poverenja. Takođe, odluka će pomoći da se dodatno snize kamatne stope i podstakne korišćenje dinara u ekonomiji Srbije. Aktuelni oprezno relaksirani stav monetarne politike i dalje je usklađen sa novim ciljem, a očekivanja su da će inflacija početi da postepeno raste tokom 2017. godine", između ostalog piše u saopštenju tima Misije MMF-a u Srbiji, koja je u utorak 1. novembra završila posetu Beogradu povodom razgovora o šestoj reviziji stend-baj aranžmana iz predostrožnosti.

Na ovaj način, MMF se odredio i prema odluci Narodne banke Srbije (NBS), koja je istog dana izdala svoje saopštenje, u kome stoji da će, od početka 2017, ciljana stopa inflacije sa 4 odsto ±1,5 procentnih poena biti snižena na tri odsto ±1,5 p.p. "Glavni razlog za sniženje cilja je znatno popravljanje makroekonomskih fundamenata i izgleda Srbije za naredni period; pre svega održivo smanjenje spoljne i unutrašnje neravnoteže, kao i rizika ulaganja u Srbiju. Dobro odmerene mere monetarne politike i puna koordinacija sa merama fiskalne politike, uz odlične rezultate fiskalne konsolidacije, opredelili su da inflacija u Srbiji u protekle tri godine bude na niskom i stabilnom nivou koji je uporediv sa razvijenim zemljama i konzistentan s novim ciljem", stoji u saopštenju NBS.

"Veoma dobri fiskalni rezultati se nastavljaju, zahvaljujući prihodima koji su iznad očekivanog nivoa", piše dalje u saopštenju misije MMF-a koju predvodi Džejms Rouf, "dok su se rashodi zadržali u okviru programskih ciljeva. Deficit opšteg nivoa države je sada projektovan na nivou od 2,1 procenat BDP-a u 2016. godini. Pad javnog duga se odvija godinu dana brže od plana i predviđa se da će do kraja godine biti na nivou ispod 74 procenta BDP-a. S obzirom na ove rezultate koji su iznad očekivanja, misija se složila sa planom vlasti Srbije da upotrebe deo fiskalnog prostora u 2016. godini za pokrivanje određenih jednokratnih rashoda, uključujući isplatu penzionerima, kao i rešavanje starih dugova državnih preduzeća."

Da podsetimo, premijer Aleksandar Vučić je najavio porast plata od pet odsto u zdravstvu, kulturi, vojsci, policiji, sudstvu i u kazneno-popravnim domovima, između šest i sedam odsto u prosveti, a da će penzioneri u decembru dobiti jednokratnu pomoć od pet-šest hiljada dinara. Ministar finansija Dušan Vujović je u utorak izjavio da će povećanje penzija od 2017. biti "verovatno 1,5 odsto".

Ipak, MMF upozorava: "U cilju obezbeđenja trajnog poboljšanja fiskalne situacije i postizanja solidnog inkluzivnog rasta u srednjoročnom periodu, potrebno je da se vlasti Srbije odlučno pozabave strukturnim izazovima. Reforme javnog sektora moraju da se ubrzaju u cilju obezbeđivanja boljih

javnih usluga kao i doprinosa procesu fiskalne konsolidacije. Posebno se kasni sa reformama obrazovnog sistema. Takođe su potrebne odlučne aktivnosti da bi javna komunalna i druga državna preduzeća prestala da predstavljaju opterećenje po javne resurse. U ovom kontekstu, program će zahtevati izradu jasnih planova za trajno rešenje ili restrukturiranje RTB Bora, Resavice, Petrohemije, Azotare i MSK. Veoma je bitno da se prestane sa praksom finansiranja slabih javnih subjekata i preduzeća putem dugovanja prema Srbijagasu i EPS-u. U finansijskom sektoru, strategija rešavanja problematičnih kredita daje rezultate, ali su potrebne odlučnije aktivnosti u cilju smanjenja nivoa nenaplativih kredita, uključujući i u državnim bankama", zaključuje se u saopštenju MMF-a.

SUBVENCIJE U IT: Sredinom oktobra, Savet za ekonomski razvoj Vlade Srbije doneo je odluku da će u naredne dve godine Srbija dodeliti 22,8 miliona za otvaranje 6600 novih radnih mesta u sedam gradova. Ovo i ne bi bila neka naročita vest, jer predstavlja samo nastavak politike subvencionisanja investitora, da se među kompanijama koje će dobiti podsticaj nije našla i "Endava" – kompanija koja se bavi računarskim programiranjem, i "planira da investira u uvećanje kapaciteta za razvoj softvera, odnosno novu opremu, prostor i radnike". Endava bi trebalo da dobije 1,6 miliona evra za otvaranje 324 radna mesta. IT zajednica, koja posluje bez ikakve pomoći države, i koja govori da im ništa drugo i nije potrebno, do da ih se samo pusti da rade, burno je reagovala – s pravom. Vlada Srbije, odnosno Ministarstvo privrede, nakon niza upitnih, čudnih, nepotrebnih, a nekih, verovatno, i štetnih ugovora za privlačenje investitora, odlučila je da subvencioniše oblast u kojoj *nedostaje* više desetina hiljada zaposlenih. Dakle, vlada je odlučila da *podstakne* jednu kompaniju da otvori nekoliko stotina radnih mesta, iako bi ona – s obzirom na potražnju IT kadrova, koja je daleko veća od ponude – bez ikakvih problema i bez državnih para zaposlila koga bi htela.

Reagovala je IT scena – Startit, deo SEE ICT organizacije, pokrenuo je "Peticiju srpskih IT profesionalaca i privrednika" sa ciljem da Ministarstvo privrede otkaže ovu subvenciju – kako bi se očuvalo zdravlje "najzdravije domaće privredne grane, ne bi gušio njen rast i srpski IT sektor učinio motorom razvoja domaće ekonomije". Startit tvrdi da neće biti zaposleni novi ljudi, već da će postojeći IT stručnjaci samo preći iz svoje dosadašnje kompanije u kompaniju Endava. Za samo nekoliko dana, peticiju je potpisalo više hiljada ljudi.

Vlasnik sajta kamatica.com Dušan Uzelac analizirao je ovu odluku vlade. "Kako u Srbiji nema proizvođača opreme, to znači da će se kupiti iz inostranstva, to ujedno znači i da će se platiti u inostranoj valuti, što znači da Ministarstvo privrede podstiče trgovinski deficit i oslabljuje kurs dinara. (...) Neće se zaposliti novi, već postojeći radnici. IT stručnjaci u Srbiji nisu na birou za nezaposlene. To znači da će doći iz postojećih IT kompanija. Dakle, nema novih prihoda po osnovu poreza na zaradu. A krupniji ekonomski efekti bi bili da će se preuzimanjem kadrova od postojećih (domaćih) firmi oslabiti njihova pozicija. IT stručnjak je proizvodna mašina, kada nekoj kompaniji oduzmete mašinu, kompanija ne može da radi. U godini preduzetništva, Ministarstvo privrede pretvara preduzetnike u radnike. (...) Možda se Ministarstvo privrede vodilo idejom da će u perspektivi naplatiti porez na dobit jer, za očekivati je da firma koja dobro posluje na kraju godine plati i porez na dobit – pogrešno. Svako ko je imao susreta sa privredom internacionalnih kompanija zna da one plaćaju porez tamo gde žele, a to je tamo gde je stopa poreza najniža. Ovo rade i Apple, Facebook, Google, Amazon i tako izbegavaju plaćanje poreza u matičnim zemljama tj. u SAD. Kada to uzmemo u obzir, ne možemo, a da se ne zapitamo kako će bilo ko iz Ministarstva privrede Srbije da 'ubedi' inostranu kompaniju da plati porez na dobit? Dakle očekivani prihod po osnovu poreza na dobit je jednak nuli. Najapsurdnije od svega je to da se od naših para plaća industrija koja najviše zarađuje, kojoj subvencije nisu potrebne, koja je u grču očekivala da se neko od političara umeša i pokaže svoje nerazumevanje", stoji u ovoj analizi.

Reagovalo je Ministarstvo privrede, ali ne na suštinsku primedbu, nego na pogrešan iznos subvencija koje je objavio list "Danas". I Endava se oglasila: "Na osnovu iskustva i pozitivne prakse smatramo da IT zajednica treba da se bori da što više kompanija (udruženih ukoliko su male) u ovom sektoru konkuriše i dobije svaki mogući podsticaj za razvoj. IT zajednica treba da radi na uvođenju novih podsticaja za strateški razvoj ove oblasti imajući u vidu da će sve ostvareno imati višestruki značaja za ukupan napredak zemlje (što između ostalog uključuje veći devizni priliv novca, angažovanje nezaposlenih lica kroz programe obuke i prekvalifikacije, povećanje priliva novca u budžet kroz uplate poreza, doprinosa i slično)."

STATISTIKA: Prosečna neto zarada u septembru 2016. (bez poreza i doprinosa) iznosila je 46.558 dinara, saopštio je Republički zavod za statistiku, što je u odnosu na avgust nominalno povećanje od 2,8 odsto, a realno od 3,4 odsto. Prosečna neto zarada bez poreza u periodu januar–septembar 2016. godine nominalno je veća za 3,8 i realno je veća za 2,8 odsto u odnosu na prosečnu neto zaradu u istom periodu 2015. godine.

Takođe, RZS je saopštio da su potrošačke cene u septembru bile svega 0,6 odsto više u odnosu na septembar 2015, a da su u odnosu na decembar iste godine, potrošačke cene povećane za 1,1 odsto – i dalje daleko od ciljanog koridora NBS, čak i da je on bio spušten već u ovoj godini. Sa druge strane, industrijska proizvodnja u septembru 2016. godine veća je za 5,3 odsto u odnosu na septembar 2015, a u odnosu na prosek cele 2015. godine veća je za 6,5 odsto.

Industrijska proizvodnja u periodu januar–septembar 2016. godine veća je za 5,2 odsto u poređenju sa istim periodom 2015. godine. Najveći rast (15,2 odsto) zabeležen je u sektoru snabdevanja električnom energijom, gasom, parom i klimatizacijom, kao i u sektoru prerađivačke industrije (3,7 odsto). Najzad, RZS saopštava i da je u periodu januar–septembar ove godine ukupna spoljnotrgovinska robna razmena (u evrima) porasla za 7,6 odsto (7,7 odsto u dolarima) u odnosu na isti period prošle godine. Izvoz (9,92 milijarde evra) povećan je za 10,1 odsto, dok je uvoz u istom periodu povećan za 5,7 odsto (12,75 milijardi evra), što je dovelo do smanjenja deficita za 7,5 odsto i povećanom pokrivenošću uvoza izvozom – sa 74,7 na 77,9 odsto.

LA FANTANA

Novi proizvodni pogon

Krajem oktobra je u fabrici vode La Fantana u Mitrovom Polju svečano puštena u rad nova proizvodna linija za punjenje flaširane gazirane i negazirane vode u PET ambalaži od 0,5 litara. Ovim činom je obeležena i desetogodišnjica od otvaranja fabrike. "U jubilarnoj godini rada fabrike investirali smo u novi proizvod i novu proizvodnu liniju. Ovo je rezultat desetogodišnjeg uspešnog poslovanja naše fabrike, a za novi proizvod već imamo ugovoren izvoz. Sa novim proizvodom uz već postojeće opcije, La Fantana je spremna da odgovori na sve potrebe tržišta kada je u pitanju snabdevanje vodom visokog kvaliteta. Ponosni smo na izgled nove boce, koja je specijalno dizajnirana i svojim elegantnim izgledom privlači pažnju. I što je posebno bitno, ponosni smo na našu vodu, koja kao prirodna mineralna voda pripada najvišoj kategoriji voda i čiji kvalitet je nepromenjen već punih 10 godina", rekao je Dejan Antić, generalni direktor La Fantane za Srbiju.

La Fantana je do sada uložila preko tri miliona evra u fabriku. Planovi za dalja ulaganja u ovom trenutku su usmereni na novu proizvodnu liniju, sa ciljem da u bližoj budućnosti pokrene i punjenje vode u boce od 1,5 ili 2 litra.

VŠ PEP

Međunarodna naučna konferencija

Peta međunarodna naučna konferencija pod nazivom "Zapošljavanje, obrazovanje i preduzetništvo", pod pokroviteljstvom Visoke škole za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo" (VŠ PEP) iz Beograda, Ministarstva privrede i Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija, održana je 28. i 29. oktobra u Beogradu. Na otvaranju naučne konferencije potpisan je i ugovor o saradnji VŠ PEP sa Ruskim novim univerzitetom iz Moskve, Ministarstvom prosvete Republike Gabon i Univerzitetom Privredna akademija iz Novog Sada. U subotu 29. oktobra održan je i okrugli sto sa temom: "Troškovi i ekonomski efekti procesa pridruživanja i pristupanja Srbije EU i ekonomski efekti nakon punopravnog članstva". Na okruglom stolu su, pored profesora Milana Beslaća sa VŠ PEP, učestvovali i: prof. dr Dušan Janjić, narodni poslanik prof. dr Miladin Ševarlić, predsednik Društva ekonomista Beograda prof. dr Gojko Rikalović, Nebojša Atanacković, predsednik Unije poslodavaca Srbije i akademik prof. dr Radmila Grozdanić, sa Visoke škole za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo.

NELT

Rast prometa od 28,5%

Nakon tri godine objedinjenog poslovanja svih kompanija u organizacionom sistemu Nelt Grupe, postignuti su značajni rezultati. U 2015. je ostvaren promet od 702 miliona evra, dok je organskim rastom, sklapanjem ugovora sa novim principalima i klijentima, kao i pokretanjem novih biznisa u 2015. godini Nelt Grupa povećala broj zaposlenih za 250 i do kraja godine očekuje rast prihoda od 28,5 odsto. Danas, 12 kompanija u okviru Nelt Grupe zapošljava blizu 4000 ljudi na sedam tržišta, što je čini jednim od najuspešnijih domaćih poslovnih sistema. Kako bi na što bolji način odgovorili na potrebe potrošača protekle godine je akviziran Tako Lako Shop, koji je u međuvremenu postao najveća *online* prodajna platforma u Srbiji. U skladu sa svetskim standardima u društveno odgovornom poslovanju, Nelt se pridružio Globalnom dogovoru Ujedinjenih nacija, i objavio prvi Izveštaj o održivom poslovanju "Distribuiramo odgovorno".

ATLANTIC GRUPA

Rast neto dobiti

Atlantic Grupa je u prvih devet meseci 2016. godine ostvarila prihode od prodaje od 502 miliona evra, što u odnosu na isto razdoblje 2015. godine predstavlja pad od 4,9 odsto. Dobit iz poslovanja pre kamata i poreza (EBITDA) iznosi 55,7 miliona evra i manja je za 6,9 odsto, dok je neto dobit nakon manjinskih interesa porasla za 1,3 odsto i iznosi 30,7 miliona evra. "Pad prodaje uslovljen je prekidom saradnje s najvećim kupcem privatne robne marke u segmentu Sportske i aktivne prehrane te deprecijacijom ruske rublje i srpskog dinara. Izuzmu li se navedeni efekti, prihodi od prodaje u odnosu na isti period lane rasli su tri odsto. Dobit iz poslovanja smanjena je u najvećoj meri ranije najavljenim značajnim ulaganjima u razvoj distribucije sopstvenih brendova u Nemačkoj i Austriji, dok istovremeno gotovo svi poslovni segmenti beleže značajan rast profitabilnosti", objasnio je Zoran Stanković, potpredsednik Grupe za Finansije.

UNICREDIT BANKA

Dinarski auto-krediti

UniCredit banka je sredinom oktobra potpisala ugovor o saradnji sa jednim od vodećih prodavaca automobila na teritoriji Srbije – AutoČačkom i na taj način

obezbedila dinarski kredit za kupovinu novih i polovnih automobila. Ovaj dinarski kredit je još jedan proizvod UniCredit banke koji ima za cilj da pruži podršku procesu dinarizacije, odnosno vraćanju poverenja u domaću valutu. Kredit za automobile iz ponude AutoČačka odobrava se bez učešća i depozita, a klijentima pruža idealno rešenje obezbeđujući dovoljan iznos sredstava, adekvatan period otplate i konkurentnu kamatnu stopu. Kredit se odobrava stalno zaposlenim licima koji svoja primanja prenesu u UniCredit banku, u maksimalnom iznosu od dva miliona dinara i sa periodom otplate do 10 godina.

Nominalna kamatna stopa je varijabilna i formira se kao zbir vrednosti 3M BELIBOR i margine od 3,99 odsto godišnje. Pored stalno zaposlenih, zahtev za ovaj kredit mogu podneti i svi oni koji svoju penziju primaju na račun otvoren u UniCredit banci. U tom slučaju, maksimalni iznos kredita je 1,2 miliona dinara, period otplate do sedam godina, a nominalna kamatna stopa je varijabilna i formira se kao zbir vrednosti 3M BELIBOR i margine od 3,60 odsto godišnje.

SAATCHI & SAATCHI I HEMOFARM FONDACIJA

Tri priznanja na Golden Drum festivalu

Na 23. Golden Drum festivalu, najznačajnijem regionalnom festivalu kreativnosti, agencija Saatchi & Saatchi Beograd u saradnji sa Hemofarm fondacijom osvojila je zlatnu, srebrnu i bronzanu nagradu. Agencija Saatchi & Saatchi Beograd je u Ljubljani sa kampanjom "Najvažniji poziv u životu" osvojila Golden Drum u kategoriji integrisanih kampanja, Silver Drum u kategoriji PR, i specijalnu nagradu Drum Adriatic 2016 Bronze koja se dodeljuje najuspešnijim agencijama u Adriatic regiji. Hemofarm Fondacija, kao partner Ministarstva zdravlja, inicirala je kampanju pod nazivom "Najvažniji poziv u životu", kako bi se podigla svest o značaju doniranja i transplantacije organa. Uz podršku Direct Media i Fusion Communications, ovom kampanjom u javnosti je skrenuta pažnja na donorstvo i potrebu nacionalnog konsenzusa o donošenju novog zakona o transplantaciji organa. U Srbiji, u ovom trenutku, hiljade ljudi čeka na poziv za transplantaciju organa. Nažalost, većina njih neće dočekati taj poziv. Usvajanjem novog zakona kojim bi bio uveden model pretpostavljene saglasnosti i podizanjem svesti društva situacija u Srbiji bi bila poboljšana, kao i izgledi za život ljudima koji čekaju transplantaciju. U sklopu kampanje 6. jun je proglašen za Nacionalni dan donora. Novi zakon o transplantaciji trebalo bi da uđe u skupštinsku proceduru do kraja 2016. godine.

KREATIVCI: McCann Beograd dobila priznanje za agenciju godine

MCCANN BEOGRAD

Agencija godine

Agencija McCann Beograd proglašena je za najuspešniju agenciju godine u Srbiji na Festivalu integrisanih komunikacija Kaktus 2016. Prema oceni žirija, agencija McCann Beograd imala je najveći broj bodova koje su njene kampanje osvojile, u konkurenciji od prijavljenih 135 radova. Ovo je drugi put zaredom da je agencija McCann Beograd dobila priznanje za agenciju godine, a nagrađena je i za dva projekta, u kategoriji Mobile za aplikaciju "ARt – najveća virtuelna izložba svih vremena" i u kategoriji Profitna integrisana kampanja za "Lav kokice" Carlsberg Srbija. "Nagrada za agenciju godine na Kaktus festivalu nam puno znači. Na divan način privodimo kraju jednu dosta zahtevnu godinu. Ponosni smo, naravno, i što drugi put osvajamo ovo priznanje i što smo za svoj rad u kontinuitetu prepoznati u poslovnoj i stručnoj javnosti", izjavila je Olivera Perković, Managing Director agencije McCann Beograd. Agencija McCann Beograd ove godine je proglašena najuspešnijom agencijom iz Srbije na međunarodnom festivalu Golden Drum, dok je na regionalnoj reviji Bal-Cannes I&F McCann Grupa, u okviru koje posluje McCann Beograd, bila najuspešnija agencijska mreža sa najviše radova na finalnoj reviji.

BANCA INTESA

Nova ponuda stambenih kredita

Banca Intesa dodatno je unapredila ponudu stambenih kredita indeksiranih u evrima, koje sada odobrava uz još nižu kamatnu stopu i prva je na tržište uvela kredite za kupovinu nekretnina u evrima sa fiksnom mesečnom ratom tokom čitavog perioda otplate do čak 20 godina. Stambeni krediti osigurani kod Nacionalne korporacije za osiguranje stambenih kredita (NKOSK) sada su dostupni sa kamatnom stopom već od 2,59 odsto (2,79 odsto plus šestomesečni EURIBOR) na godišnjem nivou i rokom otplate do 15 godina, što je najpovoljnija ponuda na tržištu kada je reč o evro-indeksiranim kreditima za kupovinu nekretnine sa ročnošću od 180 meseci. Krediti sa periodom otplate od 15 do 30 godina plasiraju se sa godišnjom kamatnom stopom od 2,70 (od 2,90 odsto plus šestomesečni EURIBOR), dok se krediti osigurani kod NKOSK sa fiksnom

CARLSBERG SRBIJA

Akcija uređenja parka

Kompanija Carlsberg Srbija organizovala je sredinom oktobra akciju uređenja parka prirode "Tikvara" u Bačkoj Palanci. U volonterskoj akciji, koju su podržali Kancelarija za mlade Bačka Palanka i JP Sportsko-rekreativni centar i park prirode "Tikvara", učestvovalo je oko 100 zaposlenih kompanije Carlsberg Srbija. Volonteri su ovom prilikom očistili priobalje i deo gradske plaže, uklonili otpatke i krčili rastinje.

Cilj ove akcije je bio ulepšavanje jednog od omiljenih mesta okupljanja i druženja žitelja Bačke Palanke, kao i podizanje svesti o očuvanju životne sredine. "Izuzetno sam ponosan na to što je jedna velika i uspešna kompanija prepoznala značaj ulaganja u lokalnu zajednicu i što smo zajedno za zaposlenima kompanije Carlsberg Srbija doprineli uređenju jedne od najlepših oblasti u Bačkoj Palanci, parka prirode", izjavio je Darko Božović, direktor JP SRC "Tikvara".

mesečnom ratom odobravaju na rok do 20 godina sa godišnjom kamatnom stopom od 3,5 odsto tokom celog perioda otplate. Krediti su dostupni bez naknade za prevremenu otplatu zajma iz ličnih sredstava i bez obaveze ugovaranja životnog osiguranja, uz minimalno učešće od 20 odsto od kupoprodajne vrednosti nekretnine, a ponuda će biti aktuelna do kraja godine.

DELTA REAL ESTATE

Kupljeni Hotel Holiday Inn i BelExpo centar

Kompanija Delta Real Estate postala je vlasnik hotela Holiday Inn i BelExpo centra u Beogradu. Holiday Inn Beograd je hotel sa četiri zvezdice, gostima nudi 140 soba i 7 sala za sastanke. BelExpo centar je multifunkcionalni prostor, povezan sa hotelom, koji se prostire na 2500 metara kvadratnih. "Iako Hotel Holiday Inn ima dobre poslovne rezultate, naša namera je da maksimalno unapredimo poslovanje i pružimo gostima još bolju uslugu", izjavio je Živorad Vasić, potpredsednik Delta Holdinga i generalni direktor hotela Crowne Plaza Beograd. "BelExpo centar ima veliki neiskorišćen potencijal u organizaciji događaja, što se savršeno uklapa u strategiju Delta Real Estate da u Beogradu razvija kongresni turizam, u kome posao nije sezonski, već traje tokom cele godine." Kupovinom hotela Holiday Inn i BelExpo centra, Delta nastavlja da širi svoje poslovanje u Srbiji u strateškim biznisima, poljoprivredi i razvoju nekretnina. Takođe, učvršćuje saradnju sa InterContinental Hotels Group koja se sada odvija kroz tri brenda ove hotelske grupacije. Delta je sada vlasnik hotela Holiday Inn i Crowne Plaza u Beogradu i budućeg hotela InterContinental Ljubljana, čije je otvaranje planirano za proleće 2017. godine. Delta je spremna da započne izgradnju hotela InterContinental Beograd za šta postoji već urađen plan i lokacija. InterContinental Hotels Group je najveća hotelska grupacija na svetu. U njenom sastavu je više od 5.000 hotela koji rade u 100 zemalja, kroz 12 hotelskih brendova.

FILIP MORIS

Novi konkurs "Pokreni se za posao"

Konkurs za novi, osmi ciklus nacionalnog donatorskog programa POKRENI SE ZA POSAO, koji sprovodi NVO ENECA uz podršku kompanije Filip Moris u Srbiji otvoren je 25. oktobra i trajaće do 31. januara naredne godine. Program ima za cilj da podrži pokretanje i unapređivanje malih i porodičnih preduzeća širom Srbije. Svi građani sa održivim i kreativnim preduzetničkim idejama imaju mogućnost da se prijave na konkurs putem sajta www.pokrenisezaposao.rs. Kroz program POKRENI SE ZA POSAO ove godine će novih 100 preduzetnika dobiti bespovratna sredstva za kupovinu opreme neophodne za pokretanje ili unapređenje sopstvenog biznisa. Osim toga, korisnicima će kao i do sada na raspolaganju biti veliki broj obuka, kao i savetodavna pomoć ekonomskih stručnjaka, koji će ih uputiti u osnove malog preduzetništva. "Ovaj program je za poslednjih sedam godina dokazao da u Srbiji postoji veliki broj ljudi sa izvanrednim i održivim preduzetničkim idejama a svi biznisi pokrenuti kroz ovaj program govore u prilog tome. Veoma smo ponosni na rezultate svih 606 biznisa koje smo do sada podržali, kao i na činjenicu da je u tim preduzećima danas zaposleno više od 2000 ljudi. U godini preduzetništva pokrećemo još jedan ciklus podrške preduzetnicima koji tek počinju da razvijaju svoje poslovne ideje", izjavila je Ivana Radmilac Đurđić, menadžer komunikacija za jugoistočnu Evropu kompanije Filip Moris.

ekonomski barometar je redovni podlistak nedeljnika "Vreme", izlazi svakog poslednjeg četvrtka u mesecu, uređuju: Aleksandar Aleksić i Radmilo Marković

ZORAN STANOJEVIĆ

Poslednji dani elektronske pošte

Beše nekad vreme kada su se ljudi oblačili u najbolje odelo da bi putovali vozom, kasnije avionom. Putovati odrpan smatralo se uvredljivim po saputnike. Danas je sasvim prihvatljivo da u avion uđete u trenerci i japankama, odelo se nosi samo na kratkim relacijama, kada vam avion služi praktično kao taksi.

E, isto se dogodilo i sa elektronskom poštom. Na početku postojanja ona je zamenjivala fizičko pismo, naslеđujući sve njegove atribute, od obraćanja do potpisa. Onda se polako menjala i počinjala sve više da liči na instant poruke. Preispitajte se koliko često šaljete imejlove koji su dužine i prirode SMS-a?

Imejl bi mogao da izumre, tvrdi "Njujork tajms", a imaju i osumnjičene. Kampanju Hilari Klinton. Tajne iz kampanje poslednjih nedelja cure na sve strane iz banalnog razloga: neko im je hakovao imejl nalog. I to ne sve naloge, dovoljno je bilo upasti u onaj koji koristi šef kampanje Džon Podesta i – bam! Sve vam je na raspolaganju! A razbili ste samo jednu šifru, verovatno i ne mnogo komplikovanu, i to na gmailu.

Imejl ima neke privlačne funkcije. Više ljudi može da se uključi u razgovor a da to ne ometa njihove redovne dužnosti, tu se razlikuje od drugih servisa za poruke gde svi treba da budu aktivni istovremeno da bi to imalo smisla. To znači da o jednom pitanju mejlom može da se raspravlja tokom celog dana kako se ko nađe u prilici da se njime bavi između drugih obaveza, privatnih i poslovnih. Potom, možete mu pristupati sa raznih uređaja, pokretnih i nepokretnih, dodavati mu ogromne fajlove na pregled. Dobra stvar je i što se može hronološki pratiti kada je ko nešto rekao, a što je još važnije, dokumentovano je šta je ko rekao ako kasnije treba da se utvrdi neka odgovornost. Imejl se koristi i kao podsetnik, lični ili grupni.

Sve te vrline postaju mane kada se u diskusiju uključi uljez i to neprimetno. "Njujork tajms" analizirao je Podestine mejlove i na osnovu njih stekao uvid u rad cele kampanje. Pritom su u "Tajmsu" krajnje dobronamerni (da ne kažem navijački raspoloženi) prema kampanji Klintonove. Puni su razumevanja za poruke nad kojima se zgražavaju mediji naklonjeni Trampu. Što znači da su poruke ubitačne za kampanju.

"Tajms" zato lamentuje što su političari napustili praksu da se dogovaraju telefonom ili sastaju lično da bi raspravili osetljiva pitanja, a još gore, što se i posle takvih diskretnih sastanaka o svemu pravi imejl zabeleška i šalje kome treba. Odgovor je jednostavan, mogućnost neprestane komunikacije ubrzava naše aktivnosti, ako mogu nešto da se dogovorim imejlom uštedeo sam vreme za sastanak (gde mogu biti viđen), dok je telefonski razgovor tek indiskretan. Ko zna ko me čuje ili prisluškuje. A nije uvek zgodno zatvoriti vrata od kancelarije ili izaći na hodnik da mrmljate u slušalicu.

Imejl je lako hakovati, a poveravamo mu najvažnije informacije vezane za naš život i posao. On ima sigurnost razglednice na kojoj smo napisali gde držimo ključ od kuće i do kada ćemo biti na putu.

Par nedelja pre izbora, kampanja Klintonove napustila je imejl komunikaciju i prešla na sigurnije aplikacije (Signal). Premalo, prekasno, rekli bi Amerikanci i internet eksperti, koji misle da je ovu kampanju obeležila elektronska pošta koju će pametni i oprezni prestati da koriste. ¶

PRODAJA&PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	kurirom [Beograd]	poštom [Srbija]	običnom poštom [Evropa]	avionom [ceo svet]
6 meseci / 26 brojeva	4650 RSD	4400 RSD	90 EUR	135 EUR
12 meseci / 52 broja	9300 RSD	8800 RSD	170 EUR	260 EUR

INTERNET IZDANJE

	iz Srbije uplatnicom	iz Srbije u redakciji	iz sveta karticom
1 broj sa PDF-om	—		1,49 EUR
1 mesec / 4 broja sa PDF-om	—		5,49 EUR
6 meseci / 26 brojeva bez PDF-a	2600 RSD	1500 RSD	23,00 EUR
6 meseci / 26 brojeva sa PDF-om	3600 RSD	2000 RSD	30,00 EUR
12 meseci / 52 broja bez PDF-a	4300 RSD	2900 RSD	37,00 EUR
12 meseci / 52 broja sa PDF-om	5800 RSD	3800 RSD	50,00 EUR

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. ZABRANJENO JE DA VIŠE LICA UPOTREBLJAVA ISTI NALOG. PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Uplatu možete izvršiti lično u prostorijama redakcije, radnim danima od 9.30 do 14.30h. Tokom promotivnog perioda za ovu vrstu uplate važi poseban popust (vidi tabelu levo).

Ako ne možete doći u redakciju, potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite e-mailom na adresu **prodaja@vreme.com**, faksom na broj 011/3238-662 ili poštom na Vreme, Trg Republike 5, Beograd, sa naznakom za šta je uplata izvršena. Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Dinarske uplate izvršite u korist NP VREME na račun broj 160-302538-91.

Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se vrši uplatom odgovarajućeg iznosa na naš dinarski račun, u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS na dan uplate. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja pomoću kreditne kartice na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** ili direktno na naš devizni račun (za detalje obratiti se službi prodaje). Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski do isteka poslednjeg dana pred izlazak broja za koji pretplata više ne važi.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU www.novinarnica.net

Usluge internet pretplate na Vreme vrši i *www.novinarnica.net* prema svom cenovniku.

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na *prodaja@vreme.com*

Menjati sebe

Osim što je sve modernije *raditi na sebi*, sve češće čujemo da treba *menjati sebe*. Čujemo to sa svih strana, od onih popodnevnih emisija na televiziji s mnogo kikotanja voditeljki, preko mudrih političkih saveta iz evropskih metropola, pa do našeg političkog vrha koji nam tronuto kaže da je došlo vreme da – menjamo sebe. Koliko to ništa ne znači vidi se po reakcijama: jedni se odmah razgalame o uništavanju našeg identiteta, drugi aplaudiraju onome ko se najzad okuražio da nam skreše u brk nužnost našeg temeljnog menjanja (i obavezno spomenu Arčibalda Rajsa – dobronamernog kritičara koji nas grdi kao pravi roditelj). Dakle, lepo zvuči a ne znači ništa, ili znači sve, što je opet ništa. Pa se setih jedne priče o menjanju sebe koja je mnogo konkretnija i, ako ništa drugo, zabavnija. O tome kako se menja svet, ali i kako treba menjati sebe.

Elem, putovao sam sredinom devedesetih s jednim šarmantnim Crnogorcem službeno u Crnu Goru. Čovek je bio julovac i otvoreno govorio kako je, dok je bio član SKJ, toliko radio u korist države pod rukovodstvom te tada jedine političke formacije (koja se čak nije ni zvala partijom), da nema nikakvih etičkih problema što se i materijalno zaimao – "ta, valjda sam toliko zaslužio". Na putu za odredište prošli smo i kraj njegovog rodnog mesta, malog, pitomog seoceta šćućurenog na obroncima jedne od mnogih planina kojima ta lepa zemlja duguje i svoje ime. I ispričao mi je tom prilikom sledeću zanimljivu i, kako je insistirao, autentičnu priču.

Neposredno posle izbijanja ustanka u Crnoj Gori, u jednoj akciji odmazde Italijani upadnu u selo i, po dojavi, krenu da hapse komuniste i njihove simpatizere. Većina uspe da pobegne i priključi se partizanima, neki budu ubijeni, neki opet ranjeni i zarobljeni, a jedan među njima, vrlo mlad dečko, ranjen, uspe da se sakrije na tavanu svoje kuće. Italijani po završenoj akciji odu dalje, a taj momčić ostane sam na tavanu, bez pomoći, nege, hrane. Jedan stariji komšija, poštujući tradiciju, krene da obiđe ranjenika i da mu odnese nešto hrane i lozovače da se malo okrepi. Ne zato što je bio njegov ideološki istomišljenik, naprotiv, već iz osećanja čojstva, ranjen protivnik, izbačen iz stroja, više nije protivnik, a pogotovo ne neprijatelj. Krene, dakle, da ga obiđe i, znajući da dečko ne može da siđe da mu otvori, bez kucanja uhvati kvaku da bi ušao u kuću, staru, trošnu, seosku kuću. Kako je energično potegnuo kvaku, ova mu ostane u ruci. On je smesti u zadnji džep pantalona i popne se na tavan. "Pomoz' Bog, junače!" – "Smrt fašizmu, đede." I krene razgovor, komšijski, domaćinski. Đed pogleda ranu, dâ nekoliko saveta, pa mu iznese ponude. I polić lozovače, te nazdraviše jedan drugom i dečko malo živnu. Iako je bio odlučio da mu ne staje na muku svojim političkim stavom, posle druge lozovače đed više nije mogao da izdrži, te blago, očinski, upita dečka za šta se bore on i njegovi drugovi. I dečko krene smrtno ozbiljno da zbunjenom đedu govori o klasnim razlikama, o istorijskoj nužnosti podruštvljavanja sredstava za proizvodnju, kako radnička klasa nema domovinu jer su njeni interesi univerzalni, o tome kako je svetski rat zapravo klasni rat i kako će se na kraju i nemačka i italijanska radnička klasa pridružiti svetskom radničkom pokretu i da će socijalizam na kraju pobediti u celom svetu.

Đed sluša, klima glavom iako ne razume sve baš najbolje. Ipak, prepoznaje kod momčića večitu priču o pravdi, odbrani ugnjetenih, o čojstvu i junaštvu, prepoznaje u toj priči i Njegoševe stihove "Al' tirjanstvu stati nogom za vrat... To je ljudska dužnost najsvetija", pa mu došlo milo iako do tada o partizanima, a pogotovo o komunistima, uopšte nije imao dobro mišljenje. Imponovao mu je taj dečko, imponovala mu je naročito njegova spremnost da se žrtvuje za pravdu. A dečko se zaneo pa ne prestaje da govori, kao na mitingu. Najzad, uhvati vazduh i reče: "Eto, đede, za šta se mi borimo, da promijenimo svijet." Đedu se to učini malo preteranim: "Zar cijeli svijet?" Đedu splasnu oduševljenje pred tom pretencioznom izjavom, pa ustade i maši se rukom za zadnji džep i izvuče onu kvaku: "A da, oca ti očinog, što prvo ne promijeniš kvaku na vrata, pa onda mijenjaj svijet!", viknu i razočarano siđe s tavana.

Eto, tako sam ja razumeo đedovu poruku, reče mi s osmehom moj saputnik. Da bih usrećio svoju klasu, celo društvo, *cijeli svijet*, moram prvo da usrećim sebe. ¶

VLADIMIR PAVLOVIĆ

CINEPLEXX

OTVARAMO VELIKI

BIOSKOP U NIŠU I SVI BIOSKOPI CINEPLEXX SLAVE!

DeltaCity

KRAGUJEVAC PLAZA

UŠĆE
SHOPPING CENTER
Novi centar grada

5 GODINA
BMW GARANCIJE
200.000 km
BMW xDrive
www.bmw.rs
Zadovoljstvo u vožnji
M PN 3750
DRUGI SE NADMEĆU.
MI VLADAMO.
ROĐENDANSKA PONUDA
BMW X MODELA SA M PAKETOM OPREME.
THE NEXT 100 YEARS

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec